

T.C

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GAZETECİLİK ANA BİLİM DALI

GAZETECİLİK BİLİM DALI

**SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON SÜRECİNDE YABANCI
UYRUKLU ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN
KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM DUYARLILIĞI**

SİNEM YELES KARAMAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

PROF. DR. ŞÜKRÜ BALCI

Konya-2018

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Adı Soyadı Sinem
Yeles Karaman

Numarası
144222001007

Ana Bilim / Bilim Dalı Gazetecilik/Gazetecilik

Programı Tezli Yüksek Lisans Doktora

Tezin Adı Sosyo-Kültürel Adaptasyon Sürecinde Yabancı Uyruklu Üniversite
Öğrencilerinin Kültürlerarası İletişim Duyarlılığı

Öğrencinin

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Adı Soyadı: Sinem Yeles KARAMAN

Numarası: 144222001007

Ana Bilim: Gazetecilik

Programı

Tezli Yüksek Lisans

Doktora

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Şükrü BALCI

Tezin Adı: Sosyo-Kültürel Adaptasyon
Sürecinde Yabancı Uyruklu
Üniversite Öğrencilerinin
Kültürlerarası İletişim Duyarlılığı

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan **Sosyo-Kültürel Adaptasyon Sürecinde Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Kültürlerarası İletişim Duyarlılığı** başlıklı bu çalışma 30/04/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Prof. Dr. Şükrü BALCI

Danışman

Prof. Dr. İbrahim TORUK

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Enes BAL

Üye

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı Sinem
Yeles Karaman

Numarası
144222001007

Ana Bilim / Bilim Dalı Gazetecilik/Gazetecilik

Programı Tezli Yüksek Lisans Doktora

Tez Danışmanı Prof. Dr. Şükrü Balcı

Tezin Adı Sosyo-Kültürel Adaptasyon Sürecinde Yabancı Uyruklu Üniversite
Öğrencilerinin Kültürlerarası İletişim Duyarlılığı

ÖZET

Küreselleşmenin gelişen boyutları ile beraber, dünyanın daha küçük bir yer haline gelmesi kültürlerarası iletişimi geliştirmiştir. Kültürlerin bir araya gelmesi kültürleşmeyi zorunlu kılmış ancak bu durum bazen bireyler arasında sorun doğururken bir taraftan da kabullenip bir arada yaşamayı desteklemiştir. Bu noktada bir araya gelen kültürlerin yaşadıkları süreçler akademik çevrenin ilgisini çekmiş ve çalışmalar artarak devam etmiştir. Bu çalışma Selçuk üniversitesinde çeşitli fakültelerde okuyan yabancı uyruklu öğrenciler örneğinde incelenmiştir. Söz konusu öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarının ne düzeyde olduğunu araştırmak üzere yapılan bu çalışma ile çeşitli durumlar karşısında öğrencilerin yaşam doyumu, duyarlılık dereceleri incelenmiştir. Çalışmada yöntem olarak saha araştırması tercih edilmiş ve 225 öğrenciye anket yapılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre; kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyinde etkili olan ilk ve en önemli faktörün “Reddetme” olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer faktörler sırasıyla, “Savunma, Geri Çevirme, Küçültme, Kabul Etme ve Uyum Sağlama”dır. Kültürlerarası iletişim duyarlılığının cinsiyete göre sonuçlarında erkeklerin kadınlardan küçültmede anlamlı farklılık taşıdığı sonucu elde edilmiştir. Katılımcıların Erasmustan faydalanmak istemeleri küçültmede “evet” cevabı anlamlı farklılık göstermiştir. Ancak farklı kültüre sahip başka bir ülkede yaşama isteği ile kültürlerarası iletişim duyarlılık faktörleri arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. Cinsiyete göre yaşam doyumu düzeylerindeki farklılığın sınıandığı t-testi bulgularında ise anlamlı farklılık görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarası iletişim, kültürlerarası duyarlılık, yaşam doyumu

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı Sinem
Yeles Karaman

Numarası
144222001007

Ana Bilim / Bilim Dalı Gazetecilik/Gazetecilik

Programı Tezli Yüksek Lisans Doktora

Tez Danışmanı Prof. Dr. Şükrü Balcı

Tezin İngilizce Adı Intercultural Communication Sensitivities of Foreign Students During Socio-Cultural Adaptation Process

SUMMARY

The existence of the world to become a small place with the increasing dimensions of globalization, caused the improvement of intercultural communication. Meeting of different cultures made the acculturation obligatory, but while that situation sometimes caused problems among the individuals, sometimes it supported the acceptance and living together on the other hand. At this point, the living process of accumulating cultures attracted the attention of academics and the number of students continued to increase. This study investigated the foreign students educating at different faculties of Selçuk University. In this study, which is done to study the level of intercultural sensitivities of students, the satisfaction with life and sensitivity levels of students against various cases were investigated. In the study, a survey method was preferred and a total of 225 students were participated in the study. According to the results, the first and most important factor in the level of intercultural communication sensitivity was found to be "denial". Other factors are "defence, reversal, minimization, acceptance, and adaptation". It was found that in minimization, there was a significant difference between men and women according to the results of intercultural communication sensitivity with respect to gender. According to the demand whether they want to benefit from Erasmus or not, yes answer had significant difference in minimization. However, there was not a significant difference between the desire to live in a different country and intercultural communication sensitivity factors. In the t-test results, which was done to investigate the satisfaction with life in terms of gender, there was found to be no significant difference.

Keywords: Intercultural Communication, satisfaction with life, intercultural sensitivity

ÖNSÖZ

“Sosyo-Kültürel Adaptasyon Sürecinde Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Kültürlerarası İletişim Duyarlılığı” isimli tez çalışmamda yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası iletişim duyarlılıklarını hem teorik hem de uygulamalı olarak incelemiş bulunmaktayım. Bu çalışmayı Selçuk Üniversitesi evreninde 225 öğrenci ile gerçekleştirmiş olup yüz yüze anket tekniği kullanarak bir saha araştırması yaptım ve çeşitli sonuçlara ulaşmaya çalıştım.

Bu çalışmam boyunca yardımını ve desteğini esirgemeyen saygı değer Hocam Prof.Dr. Şükrü Balcı'ya teşekkürü bir borç bilirim. Yalnızca tez yazım dönemi değil tüm yüksek lisans ve lisans eğitimim boyunca bana kattığı her şey için de bir kez daha teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca emeği geçen diğer tüm hocalarıma da ayrı ayrı teşekkür ederim.

Yalnızca tez hazırlama döneminde değil her zaman yanımda olan sevgili eşim Doç.Dr. Mustafa Karaman'a ve biricik kızım Neva Karaman'a, çok uzakta olmalarına rağmen bana her zaman inanan sevgili annem Suzan Yeles ve babam Mehmet Yeles'e sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunar bu çalışmayı aileme ithaf ederim.

Sinem Yeles Karaman

Konya-2018

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	3
TABLolar LİSTESİ.....	4
GİRİŞ	9
BİRİNCİ BÖLÜM	12
SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON VE İLETİŞİM.....	12
1.1. Sosyo-Kültürel Adaptasyon Kavramı	12
1.1.2. Sosyo-Kültürel Adaptasyon Etkileyen Faktörler.....	16
1.1.2.1. Kültürel Faktörler.....	18
1.1.2.1.1. Kültürleşme Kavramı.....	18
1.1.2.1.2. Kültürleşme Stratejileri	19
1.1.2.2. Psikolojik Faktörler	25
1.1.2.3. Bireysel Farklılıklar.....	27
1.1.2. Sosyo-Kültürel Adaptasyon ve İletişim	30
1.1.2.1 Sosyo-Kültürel Adaptasyon ve Bireylerarası İletişim	32
1.1.2.2. Sosyo-Kültürel Adaptasyon ve Kitle İletişimi.....	33
1.1.2.3. Sosyo-Kültürel Adaptasyon ve Kültürlerarası İletişim	36
İKİNCİ BÖLÜM	38
KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM DUYARLILIĞI.....	38
2.1. Kültürlerarası İletişim Kavramı	38
2.2. Kültürlerarası İletişimin Önemi.....	41
2.3. Kültürlerarası İletişimin Türleri.....	42
2.4. Kültürlerarası İletişim sürecinde Yaşanan Sorunlar	43
2.4.1. Algılama Farklılıkları	44
2.4.2. Kültürel Şok.....	45
2.4.3. Önyargı	47
2.4.4. Etno-merkezci Yaklaşım	48
2.5. Kültürlerarası İletişimin Etkili Stratejileri	50
2.6. Kültürlerarası İletişim Bariyerleri.....	51
2.7. Kültürlerarası İletişim Yeterliliği	53
2.8. Kültürlerarası İletişim Duyarlılığı	56
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	65
SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON SÜRECİNDE YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİLERİN	
KÜLTÜREL İLETİŞİM DUYARLILIĞI ÜZERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN SAHA ARAŞTIRMASI	65
3.1. Metodoloji.....	65
3.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	65
3.1.2. Araştırmanın Modeli	67
3.1.3. Araştırmanın Uygulanması ve Örneklem Seçimi.....	67
3.1.4. Soru Formu ve Ölçüm Araçları	67
3.1.5. Verilerin analizi ve Kullanılan Testler	69
3.1.5.1. Bağımsız Örneklem T Testi.....	69

3.1.5.2. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)	70
3.1.5.3. Korelasyon Analizi	70
3.1.6. Araştırma Soruları	70
3.2. BULGULAR VE YORUM.....	72
3.2.1. Çalışmaya Katılan Yabancı Uyrıklı Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri.....	72
3.2.1.5. Katılımcıların Öğrenim Gördüğü Fakülte, Yüksek Okullar ve Kaçınıcı Sınıfta Olduklarına Dair	76
3.2.3. Katılımcıların Türk Medyası Ve Etnik Medyayı Kullanım Düzeyleri	84
3.2.4.1. Katılımcıların Türk Medyasını Kullanımı Frekans Analizi Sonuçları	84
3.2.4.3. Katılımcıların Kitle İletişim Araçlarını Türk Medyası ve Etnik Medyada Kullanım Sıklıklarına İlişkin Merkezi Eğilim İstatistikleri.....	88
3.2.5. Katılımcıların Yaşam Doyumu Düzeyi	91
3.2.6. Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeylerine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları	95
3.2.7. Katılımcıların Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyleri	107
3.2.8. Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyi İle Yaşam Doyumu Düzeyleri Arasındaki İlişki	122
SONUÇ VE ÖNERİLER	125
KAYNAKÇA	129
EK 1 Anket Formu	135

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil- 1. Kültürleşme Stratejileri	21
Şekil- 2. Ev Sahibi Toplumun Bakış Açısından Kültürleşme Stratejileri.....	23
Şekil- 3. Ev sahibi toplum üyelerinin bakış açısından kültürleşme stratejileri.....	24
Şekil- 4. Bir Göçmenin Bireylerarası İletişim Çevresi ve Ev Sahibi Kültürdeki Kitle İletişim Çevresi.....	34

TABLolar LİSTESİ

Tablo: 1 Psikolojik ve Sosyo-Kültürel Adaptasyonun Ayrıştırıcı Nitelikleri.....	16
Tablo: 2 Üç Yaklaşımın Kültürel Adaptasyona Katkısı	18
Tablo: 3 Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları.....	73
Tablo: 4 Katılımcıların Yaş Dağılımları.....	74
Tablo: 5 Yaşa İlişkin Merkezi Eğilim İstatistikleri.....	75
Tablo: 6 Katılımcıların Türkiye’de Bulunma Sürelerinin Dağılımı.....	75
Tablo: 7 Katılımcıların Türkiye’de Bulunma Sürelerinin Merkezi Eğilim İstatistikleri.....	76
Tablo: 8 Katılımcıların İkamet Etme Göre Şekillerine Göre Dağılımı.....	76
Tablo: 9 Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Fakülte ve Yüksekokullara Göre Dağılımları.....	77
Tablo: 10 Katılımcıların Fakültelerinde Öğrenim Gördükleri Sınıfa Göre Dağılımları.....	78
Tablo: 11 Katılımcıların Ülkelere Göre Dağılımı.....	78-79-80
Tablo: 12 Katılımcıların Yabancı Dil Bilme Düzeyi Dağılımı.....	81
Tablo: 13 Öğrenci Olmadan Önce Türkiye'ye Yapılan Ziyaret Sayısı Dağılımları.....	82
Tablo: 14 Türkiye Dışında Ziyarete Bulunulan Yabancı Ülke Sayısı Dağılımları.....	83
Tablo: 15 Erasmus Öğrenci Değişim Programından Faydalanarak Yurt Dışına Gitmek İsteyip İstememelerine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	84
Tablo: 16 “Farklı kültüre sahip farklı bir ülkede yaşamak ister misiniz” Sorusuna İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	84
Tablo: 17 Katılımcıların Sosyal Medyada Farklı Kültürlerden İnsanlarla İletişim Kurup Kurmadıklarına İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	85
Tablo: 18 Televizyon İzleme Açısından.....	85
Tablo: 19 Gazete Okuma Açısından.....	86
Tablo: 20 Radyo Dinleme Açısından.....	86
Tablo: 21 İnternet Kullanımı Açısından.....	87
Tablo: 22 Televizyon İzleme Açısından.....	87
Tablo: 23 Gazete Okuma Açısından.....	88

Tablo: 24 Radyo Dinleme Açısından.....	88
Tablo: 25 İnternet Açısından.....	89
Tablo: 26 Türk Medyası Açısından.....	89
Tablo: 27 Etnik Medya Açısından.....	90
Tablo: 28 Katılımcıların Türk Medyasını ve Etnik Medya Kullanımları Arasındaki Korelasyon Analizi.....	90
Tablo: 29 Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Haftalık Türk Medyası ve Etnik Medya Kullanımları Arasındaki Farkların Belirlemesine Yönelik Eşleştirilmiş t-testi Sonuçları.....	91
Tablo: 30 Farklı Ülkelerin Kitle İletişim Araçlarını (Televizyon, Gazete, Radyo, İnternet) Takip Edip Etmediklerine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	92
Tablo: 31 Çalışmaya Katılan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yaşam Doyumu Düzeyleri.....	92
Tablo: 32 Cinsiyete Göre Yaşam Doyumundaki Farklılıklar.....	93
Tablo: 33 “Pek Çok Yönden Hayatım İdealime Yakındır” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	93
Tablo: 34 “Yaşam Koşullarım Mükemmel” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları	94
Tablo: 35 “Hayatımdan Tatmin Oluyorum” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	94
Tablo: 36 “Şu Ana Kadar Hayatımda Yapmak İstedğim Önemli Şeyleri Yaptım” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	95
Tablo: 37 “Hayatımı Tekrar Yaşayabilseydim Neredeyse Hiçbir Şeyi Değiştirmezdim” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	95
Tablo: 38 “Kendi Kültürümün İnsanları Sadece Mantıklı Davranır” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	96
Tablo: 39 “Diğer Kültürleri Temsil Eden Çok Sayıda Kibirli İnsan Var” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	97
Tablo: 40 “Yurt Dışındayken Arkadaşım Olan Vatandaşlarımdan Utanırım” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	97

Tablo: 41 “Dünyadaki Bütün İnsanlar Yaklaşık Olarak Aynı Şeylere Gereksinim Duyar ve Aynı Şeyleri İsterler” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	98
Tablo: 42 “Farklı Kültürlerden İnsanların Duygularını Çeşitli Şekillerde İfade Etmeleri Yanlış Anlamalara Yol Açabilir” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	98
Tablo: 43 “Başka Bir Kültürden İnsanın Yerine Kendimi Koyabilirim Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları”.....	99
Tablo: 44 “Seyehat Ettiğim Zaman Sıklıkla İnsanların Bana Karşı Kaba Olduğunu Hissederim” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	99
Tablo: 45 “Okulumdaki Öğrencileri "bizim insanlarımız" ve "diğer insanlar" diye ayırırım” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	100
Tablo: 46 “Kesinlikle Başka Bir Ülkeye Göç Edeceğim” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	100
Tablo: 47 “İnsanlar Etik Olarak Sorunlu Durumlarla Karşılaştıklarında Neredeyse Aynı Şekilde Hareket Ederler” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	101
Tablo: 48 “Farklı davranışlar, bana bir şeyi yeni bir yolla yapmayı gösterir Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları”.....	101
Tablo: 49 “Ülkemizde yaşayan göçmenlerin çoğu, yaşam tarzımıza uyum sağlamayı büyük bir gayretle deniyorlar ve ben de onların yaşam tarzlarını anlamayı neden denemeyeyim” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	102
Tablo: 50 “Dünyanın diğer bölgelerinde ne olduğuyla ilgilenmeye gereksinim duymam” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	102
Tablo: 51 “Belirli kültür ya da etkin grupları temsil eden insanlardan nefret ediyorum” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	103
Tablo: 52 “Kendi ülkemini yerel kültürüne değer vermem” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları	103
Tablo: 53 “Farklı uluslararası çatışmalar aynı etik ilkere uyarak çözülebilir” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	104

Tablo: 54 “Kültürler farklıdır, çünkü farklı şeyler önemli ve değerli kabul edilir” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	104
Tablo: 55 “İnsanların farklı olması sadece iyi bir şeydir” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	105
Tablo: 56 “Yurt dışına seyahat kendimi rahatsız hissetmeme sebep olur” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	105
Tablo: 57 “Seyahat ettiğim zamanlarda yöre insanlarında beni rahatsız eden pek çok şey vardır” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	106
Tablo: 58 “Farklı kültürlerin gelenekleri arasında bazı farklılıklar olabilir, ancak özünde tüm insanlar tıpkı benim gibidir” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	107
Tablo: 59 “Çeşitli kültürler hakkında daha çok şey bilirsem, onlar arasındaki farkları da daha iyi tanırım” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	107
Tablo: 60 “Kültürel açıdan uygun biçimlerde davranabilirim, ancak hala kendi değerlerime bağlıyım” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları.....	108
Tablo: 61 Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyi.....	109-110
Tablo: 62 Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Faktörlerinin Merkezi Eğilim İstatistikleri.....	111
Tablo: 63 Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyi Faktörlerinin Önem Düzeyi.....	112-113
Tablo: 64 Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyleri.....	115
Tablo: 65 Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeylerinin Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları.....	115
Tablo: 66 Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyi Faktörleri Arasındaki Korelasyon Analizi.....	115
Tablo: 67 Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Faktörlerinin Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları.....	117
Tablo: 68 Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Faktörlerine Göre Katılımcıların Erasmus Öğrenci Değişim Programından Faydalanmak İsteyip İstememelerinin T-Testi Sonuçları.....	118

Tablo: 69 Farklı Kültüre Sahip Farklı Bir Ülkede Yaşamak İsteyip İstememelerine Göre Kültürlerarası İletişim Düzeylerindeki Farklılığın Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları.....	119
Tablo: 70 Sosyal Medyada Farklı Kültürlerden İnsanlarla İletişim Kurma Sıklıklarının Kültürlerarası İletişim Düzeyine Dağılımı.....	120-121
Tablo: 71 Katılımcıların Yabancı Dil Bilme Düzeylerinin Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeylerine Göre Dağılımı.....	120-121
Tablo: 72 Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyi İle Yaşam Doyum Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları.....	123

GİRİŞ

Sınırların bu şekilde daralması uluslararası hareket kabiliyetini artırmış bu da dünyanın giderek daha küçük bir yer haline gelmesine neden olmuştur. Kısaca küreselleşme denilen bu değişim ile birlikte sınırlar ortadan kalkmış kültürlerarası iletişim kavramı da önem kazanmıştır. Kültürleri bir araya getiren sebepler yüz yıllardır devam eden bir süreçti belki ancak, son yüz yılda daha da artarak karmaşık bir hal almıştır. Dolayısı ile kültürlerin yaşadığı bu süreçler bir çok bağlantıdan oluştuğu için araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Yaşanılan adaptasyon süreci bu dönemi etkileyen faktörler, yabancı konumunda olan bireylerin başka ülkelerde yaşamaya başlaması ya da tam tersi ev sahibi bireylerin kültürlerarası iletişimde kültürleşmeye etkisi bu sürece katkı sağlamış böylece bu durum araştırılmaya değer görülmüştür. Çünkü bireyin taşıdığı kültürel kimlik bunu ev sahibi toplumda yaşayabilme gücü, becerisi ya da olanakları; ev sahibinin olaya olumlu ya da olumsuz katkıları bu süreci fazlasıyla karmaşık yapmaya yetecek bir potansiyele sahiptir.

Dünya genelinde yaşanan nüfus hareketleri, (göçler, iş olanakları, öğrenci değişim programları vb.) yaşanılan kültürden uzaklaşmayı gerekli kılmış ve farklı kültürlerle aynı ortamı paylaşma zorunluluğu kültürlerarası duyarlılık ve yeterlilik kavramları üzerinde durulacak bir konu haline gelmiştir. Böylesine hareketli bir dünya üzerinde kültürel farklılıklara duyarlılık gelişen dünya görüşünü, azalan etnosentrizm ile kültürler arası ve çok kültürlü etkileşimde donanımlı olmada büyük bir önem kazanmaktadır (Chen, 2010: 1).

Genel olarak kültürlerarası iletişim de konunun önemli bir kısmına yakınına ilgilendiren, yeterlilik, duyarlılık ifadeleri esasında kültürlerin birbirlerine uyum sağlama konusunda ne kadar yeterli ve ne kadar duyarlı olduklarını anlamaya, açıklamaya yönelik konuları içermektedir. İletişim kurma yetisi de bir beceridir ve sağlıklı bir iletişim duyarlı olmayı gerektirir çünkü kültürlerin hassasiyetleri vardır. Hassasiyetlerin ötesinde farklı kültürlerle bir araya gelmede sorun yaratan, kültürlerarası iletişim bariyerleri iletişimi kesintiye uğratma potansiyeline sahip olabilmektedir. Araştırmacılar açısından baktığımızda ise bu bariyerler, araştırılmaya

değer görülmüştür. Olumlu açıdan baktığımızda kültürel farklılıkların, küresel gelişmelere yön verecek bir etkiye sahip olduğu düşünülebilmektedir. İnsanların dünya genelinde çok daha kolay seyahat edebildiği, iş ya da turistik amaçlarla bir yerden bir yere ulaşmada sıkıntı çekmediği, teknolojinin geliştiği böylesi bir zamanda kültürlerarası iletişim bariyerleri iletişime engel olmanın dışında, bu engellerin farkına varılmasını ön plana çıkarmaktadır.

Bütün bu kavramlar sadece saf iletişim olanaklarının araştırılması belki iyileştirilmesi gibi durumlardan ziyada uluslar arası politikalarında ilgisini çekebilen çok daha geniş kapsamlı konular olma özelliğini taşımaktadır. Dünyanın daha küçük bir yer haline gelmesi artık bir ülke için söz konusu olan politikaların başka bir ülke vatandaşı için de merak uyandıran, ilgi çeken bir duruma dönüştürmüştür. Sayılabilecek tüm bu nedenlerle kültürlerarası iletişimin içine aldığı her konu ayrı birer araştırmanın konusu olmaktadır.

Yukarıda sözü geçtiği üzere kültürlerarası iletişim ve bu konu altında incelenen, kültürler arası iletişim yeterliliği, kültürler arası iletişim duyarlılığı gibi alanlar bir çok araştırmacının ilgisini çekmiştir. Daha önce de bahsedilen nedenlerle kültürlerarası iletişime duyulan ihtiyaç büyümüş ve bu ihtiyaç neticesinde konu daha da genişlemiştir. Kültürlerarası duyarlılık literatüründe gösterildiği gibi, kültürlerarası duyarlılık farklı bir kültürel ortamda etkin bir şekilde çalışmak ve farklı bir kültürel geçmişe sahip insanlarla etkili bir iletişim kurmak için gerekli bir yetenek olarak görülmüştür (Tamam, 2010: 174). Bir yetenek olarak ortaya konan duyarlılık düzeyi, öyle ki kişilerin yaşam verimini, yaptığı işteki üretkenliğini hayata bakış açısını ve genel olarak mutluluğunu etkileyecek etkiye sahip, bütünde bir toplumun bakış açısını oluşturacak etkiye sahip geliştiğinde dünyayı çevreleyecek bir olgudur.

Genel hatlarıyla bahsedilen kültürlerarasılık olgusu aşağıda daha detaylandırılarak incelenmeye çalışılmıştır. Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası iletişim duyarlılığını ölçmeye dayalı bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Teorik bilgilerin yer aldığı ilk bölümlerde konunun kavramsal olarak genel çerçevesi çizilmiştir. İlk olarak sosyo-kültürel adaptasyon kavramı üzerinde durularak bir araya gelen kültürlerin adaptasyon süreçleri ele

alınmaya çalışılmıştır. Sosyo-kültürel adaptasyonu etkileyen kültürel faktörler, psikolojik faktörler ve bireysel faktörlere ayrı ayrı değinilmiş, kültürel faktörler içerisinde kültürleşme kavramı üzerinde durulmuştur. Sosyo-kültürel adaptasyon ve iletişim kavramı bireylerarası ve kitle iletişimi açısından incelenmiş konunun temel öğlerine yer verilmiştir.

İkinci bölümde daha çok “kültürlerarası iletişim” kavramı üzerine durulmuş, kavramın neyi ifade ettiğine değinilmiştir. Devamında yine kültürlerarası iletişimin önemi, kültürlerarası iletişim türleri ve kültürlerarası iletişim sürecinde yaşanan sorunlar (algılama farklılıkları, kültürel şok, önyargı ve etno-merkezci yaklaşım) ele alınmıştır. Ele alınan konunun temelini oluşturan konu başlıklarının incelendiği ilk bölüm kültürlerarası iletişimin etkili stratejileri, kültürlerarası iletişim bariyerleri, kültürlerarası iletişim yeterliliği gibi başlıklar ile kültürlerarası iletişimin bütün bağlantılı konuları incelenerek teorik kısım oluşturulmuştur. İkinci bölümün sonunda kültürlerarası iletişim duyarlılığı ile ilgili Türkiye’de ve dünyada yapılmış çalışmaların bulgularına yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde son olarak çalışmanın amacı ve önemine değinilmiş, araştırmanın modeli, araştırmanın uygulanması ve örneklem seçimi gibi metodolojik bilgilerle beraber çalışmada kullanılan soruların ve verilerin analizinde kullanılan testler hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Devamında ise yapılan bu saha araştırmasında elde edilen bulguların yorumları frekans analizi, korelasyon analizi, t-testi, anova gibi istatistikî analizlerle aracılığı ile yapılmıştır. Sonuç bölümünde ise yapılan saha araştırmasında elde edilen veriler ile değerlendirmeler yapılmıştır. Ve son olarak yapılması muhtemel başka araştırmalar ve araştırmacılar için tavsiyeler verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON VE İLETİŞİM

1.1. Sosyo-Kültürel Adaptasyon Kavramı

İnsanlar çok eski zamanlardan bu yana çeşitli sebeplerle farklı kültürel ortamlarda bulunmuş, değişik kültürlerle karşılaşmıştır. Ticaretin gelişmesi, yaşanan büyük savaşlarla birlikte bu karşılaşmalar artmış küreselleşme ile devam ederek gelişmiştir. Eski zamanlarda başlayan ve farklı kültürleri bir araya getiren sebepler adaptasyon kavramını ortaya çıkarmıştır. Günümüze geldiğimizde bu süreç daha karmaşık bir hal almış, farklı kültürleri bir araya getiren sebepler çoğalmış bu da doğal olarak adaptasyon konusuna olan ilgilinin artmasını sağlamıştır.

Adaptasyon kavramına bakıldığında ‘değişim’ kavramıyla alakalı olduğu, meydana gelen yeni duruma uyum sağlamayı ifade ettiği görülmektedir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi bireyler çeşitli sebeplerle ortam değiştirmektedir. Bu yeni ortamlarda çevreden çeşitli talepler olabilmektedir. Bu taleplere bir yanıt olarak bireyin tutum ve davranışlarında ortaya koyduğu değişimi ifade etmektedir. Adaptasyon daha çok sosyal çevre kaynaklı uyum taleplerine verilen değişim yönündeki eylemler bütünüdür (Balcı, 2011: 97). Uyum sağlayabilme noktası adaptasyon için kilit nokta görevi görmektedir. Yeni kültüre adaptasyon, bir dizi uyum çabasını ve uyumsuzluk sorunlarını beraberinde getirmektedir. Uyum sağlama bireyin o kültürün gereklerini yerine getirme davranışlarıdır. Kültürel adaptasyon: yeni bir çevreye uyarlanmada konforlu hissetmenin uzun bir sürecidir. Yani bir başka deyişle yeni kültürün kurallarını ve geleneklerini bireyin öğrenme sürecidir (Kim, 2001:205). Bütün bu süreçler; öğrenme, uyum sağlama, bir yönüyle değişim, adaptasyonu doğurur. Adaptasyon olumlu ilerlediği ölçüde herhangi bir sorun yaşanmadan uyum gerçekleşir. Ancak tabii ki adaptasyon süreci belli bir zamanı gerektiren bir süreç olmaktadır. Bir diğer yaygın araştırılmış kültürel arası iletişim olayı kültürel ya da alt kültürel sınırları aşan ve yeni ve bilindik olmayan çevreye adapte olan bireylerdir. Adaptasyon terimi ve bununla ilgili kültürleşme, asimilasyon, bütünleyici gibi ilgili terimler göçmenlerin yeni bir kültürel çevrede fonksiyonel ve psikolojik sağlığını artırma sürecini araştırmak için kullanılmıştır. Kim (1998-2001) kültürlerarası adaptasyonun bütünleyici iletişim teorisini geliştirdi.

Bu teori açık sistem bakış açısında bir temel oluşturur bu stres-adaptasyon- gelişim dinamiğinin diyalektik süreci olarak algılanır. Teori adaptasyon sürecini kolaylaştıran ana faktörleri tanımlar. Kişisel, kişilerarası ve kitle iletişimi içerir aynı zamanda yeni çevre ve bireyin kendi geçmişini içerir bu teori test edilmiş ve araştırma bulguları ile desteklenmiştir

Literatüre bakıldığında adaptasyon kavramının, psikolojik ve sosyo-kültürel adaptasyon şeklinde bir ayrıma tabi tutulduğu görülmektedir. Psikolojik adaptasyon daha çok ruh hali gibi daha psikolojik bir duruma dikkat çekerken, sosyo-kültürel adaptasyon ise, daha çok sosyal bir durumdan bahseder yani kişinin günlük hayat rutinleri gibi daha çevresel konularla ilgilidir. Sosyo-kültürel adaptasyon özellikle aile yaşamı, iş, okul alanlarında bireylerin rutin sorunlarını ele alış biçimlerini içeren bireylerin yeni çevreyle çevresel psikolojik sonuçlarının bağlantılı olduğu bir bütün şeklinde tanımlanmaktadır (Berry, 1997: 14). Kavramların kendi adından da anlaşılacağı üzere psikolojik adaptasyon daha çok kültürle ilişkin bireyin iç dünyasına dönük şartlarla ilgilenirken, sosyo-kültürel adaptasyon ise uyum sürecinde bireyin daha çok sosyal hayatı algılayışı ve ona yaklaşımı ile ilgilenmektedir (Balci, 2011: 99).

Psikolojik problemler daha çok temas sonrası artar ve zamanla düşme eğilimindedir. Ancak sosyo-kültürel adaptasyon zamanla doğrusal bir gelişim gösterir. Adaptasyonu etkileyen faktörlerin analizi genellikle tutarlı bir şablona uyar: iyi bir fiziksel adaptasyon kişilik değişkenleri hayat değiştiren olaylar ve sosyal yardım tarafından belirlenirken iyi bir sosyo-kültürel adaptasyon kültürel bilgi, temasın derecesi ve grup içi yaklaşımlar tarafından belirlenir. Adaptasyonun her iki yönü de genellikle kültürleşme stratejilerinin bütünleşmenin başarılı takibi ve minimal kültür uzaklığıyla tahmin edilir (Berry,1998: 15). Adaptasyonda temasın derecesinin önemli oldu görülmektedir. Bunun yanında sosyo-kültürel adaptasyonda kültürlerin benzeştiği ve ayrıldığı noktalar, asıl kültürle yakınlık derecesi adaptasyon sürecinde etkili olacaktır. Yani içinde bulunulan yeni kültürün, kişinin sahip olduğu kültürle benzeşmesi adaptasyonu kolaylaştırabilir. Yukarıda Berry'nin dediği gibi, bu da sosyo-kültürel adaptasyonla zamanın doğru ilerlemesine katkı yaparak doğrusal bir ilerleme kaydedilmesini sağlar.

Kavramsal bütünleşmeyi araştırmak için Ward ve arkadaşları kültürlerarası adaptasyonu ikiye ayırmıştır. Psikolojik ve sosyo-kültürel bunlardan ilki psikolojik uyum ya da tatmin olma anlamına gelirken ikincisi ev sahibi çevreye kültürel uyumunu tanımlar. Ward (1996) Psikolojik adaptasyon en iyi stres ve onunla başa çıkma çerçevesi ile ayarlanabilirken, sosyo kültürel adaptasyon ise sosyal yetenekler ve kültür öğrenme paradigması ile açıklanabilir. Psikolojik ayarlamalar genellikle kişilik, yaşam koşulları, stresle başa çıkma ve sosyal yardımdan etkilenir. Örnek olarak psikolojik uyum kişisel esneklik ile ilişkilendirilmiştir. İlişkide tatminkarlık, stresle başa çıkma yöntemleri, mizah kullanma; psikolojik zorluklar ise daha yüksek miktarlardaki yaşam değişimleri yalnızlık, stres ve mücadele gücünden yoksunluk ile ilişkilendirilmiştir. Buna karşılık sosyo-kültürel adaptasyon ise davranışsal yeterlilik ile tanımlanır ve daha çok kültürel öğrenmeyi ve sosyal yetenek elde etmeyi destekleyen faktörlerden etkilenir. Bunlar yeni bir kültürde kalma süresi, kültürel bilgi etkileşim miktarı, kültürel uzaklık, dil kullanma düzeyi ve kültürleşme stratejilerini içerir (Ward ve Kenndy, 1999: 661).

Tablo 1: Psikolojik ve Sosyo-Kültürel Adaptasyonun Ayırıştırıcı Nitelikleri

<i>Ayırıştırıcı Nitelikler</i>	<i>Psikolojik Adaptasyon</i>	<i>Sosyo-Kültürel Adaptasyon</i>
Uygulama Alanı	<ul style="list-style-type: none"> • Depresyon • Küresel Ruhsal Bozukluklar 	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal Hayat aktivitelerinde karşılaşılan zorluklar
Ana Unsurlar	<ul style="list-style-type: none"> • Kişisel ve kültürel algılamalar • Ruh sağlığı, • Kişisel doyum • Stres, Depresyon ve psikopatolojik yaklaşımlar • Uyumluluk yeteneği 	<ul style="list-style-type: none"> • Aile, iş okul hayatındaki ilişkiler • Sosyal öğrenme yaklaşımı • Sosyal beceriler modeli • Kültürleşme stratejileri
Belirleyici (Etkileyen) Değişkenler	<ul style="list-style-type: none"> • Kişilik • Yaşam Koşullarındaki değişiklikler • Sosyal destek 	<ul style="list-style-type: none"> • Yeni kültürdeki ikamet süresi • Dil yeterliliği • Kültürel farklılık(uzaklık) • Kültürel kimlik • Ev sahibi ulusla temas düzeyi
Süreç İçerisindeki Yönelim	<ul style="list-style-type: none"> • Psikolojik sorunların giderek artması 	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyo-kültürel problemlerde düşüş

Kaynak: Balcı ve Gülnar, 2011:104

Tablo 1’de görüldüğü gibi, iki adaptasyon sürecinde de etkili olan faktörlerin adaptasyonu ne yönde etkilediği ve sosyo-kültürel adaptasyonun hangi niteliklerle psikolojik adaptasyondan ayrıldığı gösterilmektedir. Bu farklılıklar nedeniyle adaptasyon kavramı iki farklı açıdan ele alınmıştır.

1.1.2. Sosyo-Kültürel Adaptasyon Etkileyen Faktörler

Farklı bir kültürün içerisinde bulunan birey ya da bireyler adaptasyonları boyunca çeşitli durumlarla karşılaşmaktadırlar. Bu durum ya da olaylar kişilerin adapte olmalarını sağlamakta ya da aksine adaptasyonlarını olumsuz etkileyerek adapte olmamalarına neden olmaktadır. Bunlar sosyal hayatla ilgili her şey olabilir.

Balcı ve Gülnar (2011: 110) sosyo-kültürel adaptasyon sürecini etkilemesi beklenen bazı değişkenleri aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- 1. Kültürel Tutumlar:** Kültürleşme stratejileri ve kültürel kimlik
- 2. Psikolojik Uyum:** Depresyon ve yaşam doyumu düzeyi
- 3. Bireyler arası İletişim:** Ev sahibi ve etnik kültür arkadaşlık ağları, grup içi ve grup dışı davranış kalıpları
- 4. İnternet ve Kitle İletişim Araçlarının Kullanımı:** İnternet kullanım motivasyonları ve kitle iletişim araçları kullanım türü ve miktarı
- 5. Bireysel Farklılıklar:** Demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, ülkede bulunma süresi, Türkçe dil becerisi ve din) ve kültürleşme öncesi değişkenler

Bu değişkenler ev sahibi kültürün, o kültürün üyelerinin tutumları adaptasyonu etkilemesi beklenir. Bireyin nasıl adapte olacağı ev sahibi çevreye bir ölçüde bağlıdır; misafirperver ya da düşmanca takınılan tavırlar bunu belirleyici olacaktır. Kültürel adaptasyona ilişkin yapılan çalışmalarda 3 iletişim yaklaşımı vardır. Ve bunlar, adaptasyon sürecindeki bireysel ya da çevresel etkileri vurgulamanın dercesine bağlı olarak çeşitlenir. Diyalektik perspektif bireysel ve bağlamsalları birleştirir. Sosyal bilim yaklaşımı göçmenin kişisel karakterinin rolünü vurgular. Yorumlayıcı yaklaşım ise göçmenin adaptasyon bağlamındaki deneyimine odaklanır. Kritik yaklaşım ise kültürel yaklaşımı etkileyen daha büyük bağlamın

rolünü keşfeder: sosyal kurumlar ve tarih, politika ve ekonomik yapılar gibi (Martin ve Nakayama, 2010:320).

Tablo: 2 Üç Yaklaşımın Kültürel Adaptasyona Katkısı

Sosyal Bilimsel	Yorumlayıcı	Kritik yaklaşım
Göçmen bireyin karakterinin ve alt yapısının rolü, kültürel şok ve tekrar giriş şoklarının teorileri, adaptasyon çıktıları.	Adaptasyon deneyiminin derinlemesine analizi	Tarihin politikanın ve sosyal yapının göçmenin adaptasyon ve kimliği üzerindeki önemi

Martin ve Nakayama (2010:320) Bu yaklaşımları aşağıdaki gibi açıklamıştır:

Sosyal bilim yaklaşımı: Adaptasyon sürecinde bireye odaklanır. Kişisel karakteristiklere, göçmenin geçmişine adaptasyonun kişisel sonuçlarına odaklanır.

Yorumlayıcı yaklaşım: Adaptasyon sürecinin derinlemesine tanımına odaklanır. Sıklıkla fenomenolojik yaklaşımı kullanır. Bu yaklaşımı kullanan bilim adamları keşfeder yaşanan deneyimin gerekli yapılarını dikkatli ve sistematik analizi görüşme bilgisinin katılım gözlemini. Diğer bir yandan sosyal bilim yaklaşımı yaş, cinsiyet ve benzeri değişkenlerin türünden adaptasyon deneyimini görme eğilimindeyken yorumlayıcı yaklaşım kültürel adaptasyonun karmaşık ve sürekli doğasını vurgular.

Kritik yaklaşım: Kültürel adaptasyonun şartlara bağlı olduğunu hatırlatır ve bazı şartlara adapte olmak diğerlerinden daha kolaydır ve bazı çevreler daha kabul edicidir.

Kültürleşme birçok değişkenden etkilenen bir durumdur. Bu faktörler sosyo-kültürel adaptasyonu etkileyerek bir gelişim gösterir. Aşağıda sırayla açıklanacak olan bu faktörler olması gerektiği gibi ilerlediğinde tam bir adaptasyon sağlanır.

1.1.2.1. Kültürel Faktörler

1.1.2.1.1. Kültürleşme Kavramı

İletişim süreci sosyal bir süreçtir ve insanlar bu süreci her ortamda her durumda yaşamaktadır. Her hangi bir sebeple başka bir kültürün içerisinde bulunan birey, olması gerektiği gibi diğer insanlarla iletişime geçmek zorundadır. Bu bir gerekliliktir çünkü her türlü ihtiyaç iletişim yoluyla sağlanır. Bu açıdan baktığımızda başka bir kültürle iletişim de olma hali devam ettiği sürece kültürleşme süreci gerçekleşecektir ya adapte olamamaktan kaynaklı sorunlar sebebiyle adaptasyon olumsuz etkilenecektir. Kültürleşme bütün bu olumlu ya da olumsuz süreçler içerisinde gerçekleşir yani kültürleşme belli bir zamanı kapsayan bir süreci ifade etmektedir.

Kültürleşmenin neyi ifade ettiğine baktığımızda: Kültürleşme farklı kültürlerle sahip bireylerden oluşan grupların, direkt temasları sonucunda grupların orijinal kültürel kalıplarında karşılıklı olarak meydana gelen değişiklikler olarak tanımlanmaktadır (Redfield, 1936: 149). Burada önemli nokta kültürlerin bir araya gelme eylemidir ve kültürleşme bunun sonucunda gelişmeye başlar.

Kültürlerarası adaptasyon beraberinde kültürleşmeyi getirmektedir. Literatür incelendiğinde kültürleşme sürecinin uzun bir zaman diliminde gerçekleştiğine vurgu yapılmaktadır. Yani bir araya gelen kültürler kültürleşme denilen kavramın içini doldurmaları için belli bir zamana ihtiyaçları vardır. Bu zaman içinde kültürleşme dinamik bir seyir izleyerek belli bir değişimin yaşanmasını sağlamaktadır. Söz konusu değişim kavramı az ya da çok karşılıklı olabilirken bazen de tamamen tek taraflı olup kültürleşme sürecini devam ettirebilir. Burada özellikle ev sahibi toplum bireylerinden çok, misafir kültürün bireylerinin etkilenmesinden söz edilmektedir. Çünkü kültürün baskın olduğu taraf ev sahibi bireylerin kültürüdür.

Kültürleşme, kendi orijinal kültürlerinden farklı kültürel modellere sahip kültürlerin ilk kez bir araya gelmesi sonucu gelişen bir olaydır. Değişimler her iki

grupta olabilse de kültürleşme pratikte sadece bir grup üzerinde daha fazla değişime neden olur (Berry, 1990a: 221). Burada değişimin bir grup üzerinde daha fazla yoğunlaşması yeni katılan bireyin azınlık olmasından ileri geldiği iddia edilmektedir. Başka bir kaynağa göre ise kültürleşme: iki veya daha fazla kültürün beşeri ilişkiler vasıtasıyla ayrı bir kültür sistemi geliştirmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Bogardus, 1949: 127). Burada görülen ortak kanının bir şekilde de karşılaşan kültürlerin kültürel uyum durumları, yeni kültürü ne kadar benimseyip benimseyemedikleri kültürleşmenin derecesini belirlemektedir.

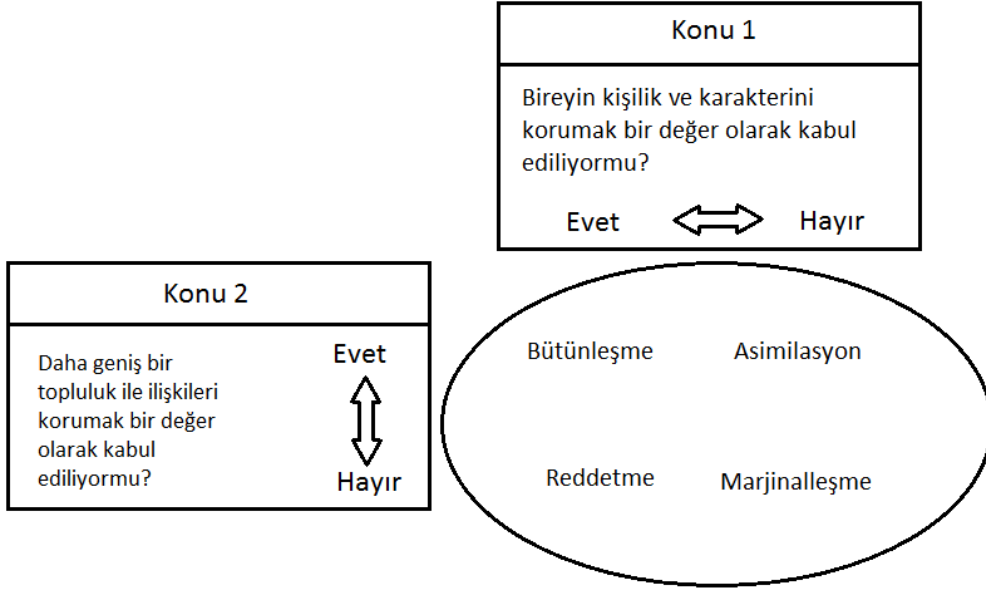
Kültürleşme kültürel ve psikolojik değişim sürecidir. Bunlar gruplar arasında uzun süreli psikolojik ve sosyo-kültürel değişime yol açan karşılıklı konaklama biçimlerini içerir. Kültürleşme belli bir zaman diliminde gerçekleşir ve iki kültürün birbiri ile temas ettiği süre boyunca devam eder (Berry, 2005: 699). Kültürleşme sürecini yaşayan bir çok grubun var olduğunu bilmek olasıdır ve uluslararası öğrenciler kültürleşmeyi yaşayan gruplardan sadece biri olarak görülebilir.

Berry, (1997) bir kültürleşme modeli oluşturmuştur. Bu model, konukların kendi kültürel varlıklarını ne derece koruyacaklarını ya da ev sahibi ülkenin kültürünü ne derece benimseyeceklerini tanımlayan bir modeldir. Kültürleşme modeli farklı süreçler içerir.

1.1.2.1.2. Kültürleşme Stratejileri

Kültürleşme denilen süreç yaşanırken bir taraftan da kültürleşmenin getirdiği bazı adaptasyon şekilleri gündeme gelmektedir. Bu süreç ele alınırken sadece yabancıların gözünden değerlendirme yapılmamaktadır. Bir tarafıyla yabancı, misafir grupların kültürleşme stratejileri incelenirken diğer bir taraftan da ev sahibi kültürün üyelerinin bakış açıları irdelenmektedir. Literatüre baktığımızda yeni kültüre gelen yabancıların bakış açısından bu stratejiler dört başlık altında toplanmıştır, bunlar: Marjinalleşme, Asimilasyon, Bütünleşme (entegrasyon) ve Reddetme şeklinde adlandırılmaktadır.

Ortaya atılan bu kültürleşme stratejileri Berry, (1997: 10) tarafından şekil 1'deki gibi ifade edilmiştir.

Şekil: 1 Kültürleşme Stratejileri

Kaynak: Berry, J.W. (1997) *Immigration, Acculturation, And Adaptation*, Applied Psychology: An International Review, 46, 5-68.

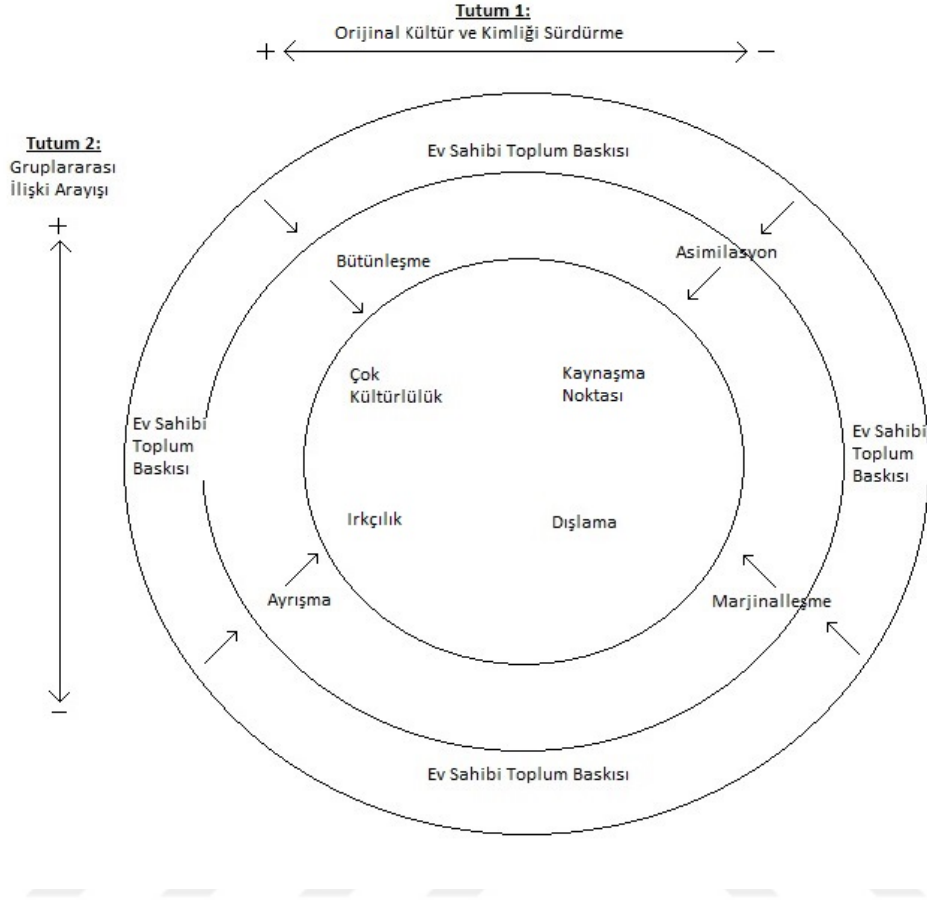
Şekilde misafir kültür konumunda olan kişinin tercihlerinin önemli olduğu görülmektedir. Birey ya kendi kültürel kimliğinden uzaklaşarak ev sahibi kültüre yaklaşmayı isteyecek ya da tamamen kendi kültürü içerisinde yaşamını sürdürmeyi tercih edecektir. Kültürleşme stratejileri bu davranışlara göre şekillenerek tanımlanmaktadır.

Çift boyutlu ve çok kültürlü bakışın devamı olarak “kültürleşme stratejileri” kavramı ortaya konmuştur. Söz konusu kültürel ortamda kültürleşmenin nasıl olacağına ilişkin iki önemli soru çok kültürlü modelin çeşitlerini ortaya koyarak önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Bunlar: 1- Etnik/kültürel azınlıklar etnik kimliklerini sürdürecekler mi? 2- Aktif bir biçimde ana kültürün bir parçası olmak istiyorlar mı (Berry, 1997: 9)?

Bu faktörlerin altında yatan etmenler eş zamanlı ele alındığında kavramsal çerçeve oluşturulabilir. Bu iki konu (kültürel devamlılık ile temas ve katılım) yaklaşımsal boyutlar üzerinden cevaplandırılabilir bunlar zıt yönlü oklar ile gösterilmiştir. Sunum amacı ile genellikle bu konularla çakışan pozitif ya da negatif

cevaplar dört kültürleşme stratejisini tanımlar, bu stratejiler hangi grubun (dominant ya da dominant olmayan) ele alındığına bağlı olarak farklı isimler taşır. Dominant olmayan grupların bakış açısından asimilasyon stratejisi tanımlanmıştır. Buna karşı olarak bireyler kendi orijinal kültürlerinin değerlerini tutarak ve aynı zamanda diğerleri ile olan etkileŐimlerinden kurtulmak isteyerek ayrışma alternatifini tanımlanır. Eğer hem birisinin orijinal kültürünü saklamak ve aynı zamanda diğerleri ile etkileŐimini devam ettirmek isterse bütünleŐtirici strateji bir seçenektir. Burada kültürel entegrasyon bir ölçüde korunur ama aynı zamanda daha geniş sosyal ağın bir parçası olmak içinde arayıŐ yapılır son olarak kültürel devamlılıkta çok az olasılık ya da ilgi olduğu zaman ve diğerleri ile ilişkide çok az istek olduğu zaman marjinalleşme stratejisi tanımlanır (Berry, 1997: 9).

Şekil-2: Ev Sahibi Toplumun Bakış Açısından Kültürleşme Stratejileri

Kaynak: Kim, Y.Y. (1979). Mass Media and Acculturation: Toward Development of An Interactive Theory. Paper presented at The Annual Convention of The Eastern Communion Association, Philadelphia, Pennsylvania, May 6,1979.

Kültürleşme, her zaman için misafir kültür bireyleri tarafından şekillenmeyip asıl kültürün davranışları da bazı adaptasyon süreçlerinin yaşanması sonucunu doğurmaktadır. Özellikle daha baskın toplumlarda misafir kültüre karşı ön yargı gibi sayılabilecek bazı davranış kalıpları misafir kültürü etilemektedir. Ev sahibi kültürün toplum olarak özellikleri yabancı kültürü kabullenememe olumsuz sayılabilecek durumları ortaya çıkarmaktadır. Şekil 3'te gösterilen iki boyutuyla açıklanmaya çalışılan durum tamamiyle ev sahibi kültürün kültürleşmeye etkilerini açıklamaktadır. Daha öncede belirtildiği gibi kültürleşme süreci ev sahibi kültür ve misafir kültür bireylerinin bakış açıları ile şekillenen bir durum olmaktadır.

Boyut 1:

Yabancılar Kültür ve Kimliklerini
Sürdürsünler mi?

Evet

Hayır

Boyut 2:

Evet

Çok Kültürlülük

Kaynaşma Potası

Yabancılar Ev
Sahibi Toplumun
Kültürüne
Uyarlansınlar mı?

Hayır

Irkçılık

Dışlama

Şekil-3: Ev sahibi toplum üyelerinin bakış açısından kültürleşme stratejileri.

Kaynak: Balcı Ş. & Gülnar B. (2011). Yeni Medya ve Kültürleşen Toplum, Konya: Literatürk Yayınları.

Bu iki boyut üzereinden verilen yanıtlar kültürleşmenin yönünü belirlemektedir. Yabancılar ev sahibi toplumun kültürüne uyarlansınlarmı? Sorusuna verilen yanıtlar, ne kadar çok hayırlanırsa o kadar çok dışlanma ve ırkçılık söz konusu olacaktır ve ne kadar çok evetlenirse bu soru o kadar çok çok kültürlülük söz konusu olup kaynaşma potasına girecektir.

Kültürleşme stratejilerine tek tek bakmak gerekirse:

• **Asimilasyon:**

Bireyler, kültürel kimliklerini sürdürmek istemediklerinde ve diğer kültürlerle günlük etkileşim olanağı aradıklarında asimilasyon stratejisi tanımlanmış olur. Daha açık bir ifadeyle, bireylerin kendi kültürel köklerini terk edip tamamıyla baskın kültürü benimseme kültürüdür (Balcı ve Gülnar, 2011:121). Diğer kültürleşme stratejilerinin aksine asimilasyon biraz daha olumsuz bir ifade olarak kullanılmaktadır. Asıl kültür sahipleri kendi bireylerinin her hangi bir sebepten dolayı kültürel asimilasyon yaşamasını kabul etmemektedirler. Ancak birey yeni

girdiği kültür içerisinde kendi kültürel değerlerinden vazgeçip yeni kültüre adapte olabilmektedir.

- **Bütünleşme (Entegrasyon):**

Bireyin hem kendi orijinal kültürünü sürdürme yönünde hem de diğer gruplarla günlük etkileşimde bulunması yönünde çift taraflı bir ilgi söz konusudur. Bu süreçte bir yandan etno-kültürel kimlik korunmaya ve sürdürülmeye çalışılırken diğer yandan da daha büyük toplumun bütünleyici bir parçası olma çabası da devam etmektedir (Balcı ve Gülnar, 2011:121). Burada bireyler tarafından daha birleştirici unsurlar yer almaktadır. Temelde ne kendi kültürü ne de içinde bulunduğu yeni kültürden vazgeçmeden iki kültürü beraber yaşama becerisi geliştirilmektedir.

- **Reddetme**

Asimilasyonun tersi bir biçimde bireyler orijinal kültürlerine değer verip onu sürdürmek istediklerinde ve aynı zamanda diğerleri ile etkileşimde bulunmaktan kaçındıklarında gerçekleşir (Balcı ve Gülnar, 2011:121). Kendi kültürel değerlerine fazlasıyla bağlı bireyler kültürlerinin gerektirdiği eylemlere devam ederek ev sahibi kültürün beklentilerinin aksine bir duruş sergileyecektir.

- **Marjinalleştirme:**

(Genellikle kültürel kimliğin kaybı yönünde zorlamalardan dolayı) kültürel devamlılığın sürdürülmesi yönünde düşük bir ilgi gösterildiğinde ve (genellikle dışlama ya da ayrılıkçılık nedenlerinden dolayı) aynı şekilde diğerleri ile ilişki kurmada yine çok az ilgi gösterilmesi durumunda marjinalleşme tanımlanmış olmaktadır (Balcı ve Gülnar, 2011:121).

Marjinalleşme, bireyler ve gruplar dominant kültür ya da göçmen kültürle kültürel bağlarını sağlamakta birbirlerine az ilgi gösterdiklerinde olur. Bu durum dominant toplumun hareketlerinin bir sonucu olabilmektedir ya da tam tersi durumda. Yani dominant kültür misafir kültürün diğer bireylerinden uzakta yaşamasına zorlamada bulunduğu marjinalleşme ortaya çıkabilir. Ancak marjinalleşme terimi kültürün ayırımında yaşayan bireyleri tanımlamak için kullanılır. Ve aynı zamanda kültürel farklılıkların sonucu olarak sosyal ve politik yaşamda katılımında bulunamayan bireyler için de kullanılmaktadır. Martin ve Nakayama'nın (2010:318) verdikleri bir örneğe göre: Amerikalı askerlerle evlenen yabancı kadınlar

eşleri evlerine döndüklerinde kendilerini ülkenin izole edilmiş yerlerinde yaşıyor bulabilirler. “Savaş gelinleri” denilen bu kadınlar baskın toplum tarafından marjinalleştirilir. Onlar toplumda kendi doğal kültürlerini ya da dillerini paylaşacak kimse bulamazlar ve aynı zamanda Amerikan kültürüne katılamazlar kültürel ve ön yargı bariyerlerinin sonucu olarak. Bu insanlar aynı zamanda eşlerinin aileleri tarafından dışlanırlar bu da daha fazla marjinalleşmeye sebep olur.

Söz konusu olan stratejilerin yaşanmasında etkili unsurlar çeşitli olabilmektedir ve bu süreç karmaşık olarak örnekteki gibi sorunları doğurabilmektedir. Dolayısıyla bu dört unsur değerlendirilirken ev sahibi toplum, misafir toplum olarak iki bakış açısı ile değerlendirilmelidir.

- **Kültürel Melezleşme**

Göçmenler ve onların aileleri sıklıkla asimilasyon ayrışma ya da marjinalleşme gibi farklı davranışları birleştirerek ev sahibi kültürle kültürel melezleşme kültürü oluştururlar. Ekonomik bir asimilasyon, sosyal ayrışma isteyebilirler ve böylelikle herkesin aynı olmaya çalıştığı bir toplum yerine karışık toplum kurulur burada her toplum farklı tat barındırır. Ama büyük bir toplum oluşturmak için birlikte harmanlanır (Martin ve Nakayama 2010:319). Bu günün dünyasında birçok insan her hangi bir kategoriye kolaylıkla uymaz bunlar kültürel melezlerdir. Bazı ailelerde aile bireyleri geniş toplumla ilişkilerinde farklı yollar seçerler bu gerilimlere neden olur. Çocuklar asimile olmak istediklerinde ebeveynler ise bütünleşme yolunu tercih edebilir. Bir aile üyeleri içinde bile bireyler farklı davranışlarda bulunduğu gibi her toplumun üyelerinin adaptasyonu farklı şekillerde olacaktır.

1.1.2.2.Psikolojik Faktörler

Sosyo-kültürel adaptasyonu etkileyen faktörlerin bir diğeri de psikolojik faktörlerdir. Yaşanılan ortamın değiştirilmesi, başka kültürlerin içinde bulunma, ileriki dönemlerde bazı psikolojik sağlık sorunlarına sebep olabilmektedir. Bu durum asıl kültüründen uzaklaşan bireylerin yeni kültürde yaşadıkları uyumsuzluk sonucunda stres, depresyon, gibi adaptasyon problemleri ile kendini göstermektedir. Yeni kültüre misafir olan bireylerin yaşadıkları bu problemler, araştırılmaya değer önemli etkenlerdir.

Uyum bireyin davranış şekli ve eğilimlerinin, sistemin bir parçası olarak belli bir kültür standardı düzeyinde içselleştirmesi olarak tanımlanmaktadır (Koddenberg 1989: 22). Tanımı yapılan “uyum düzeyinin” sağlanamaması durumu olası sağlık sorunlarını ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Başta depresyon olarak kendini gösteren birçok psikolojik sağlık problemleri ileriki dönemlerde daha büyük sorunlara gebe olabilmektedir.

Stres bir organizmanın psikolojik ve fizyolojik durumu olarak değerlendirilir. Çevredeki stres faktörlerinden kaynaklanır ve normal fonksiyonların devamı için azaltılması gerekir. Bunun için stresle mücadele süreci yeni bir duruma yeterli adaptasyona ulaşana kadar azaltılmalıdır. Kültürleşme stresi de bir stres çeşididir burada stres çeşitleri kültürleşme sürecinden kaynaklanır. Genellikle bazı stres göstergeleri vardır kültürleşme sırasında örneğin düşük akıl sağlığı durumu (depresyon, marjinal ya da dışlanmış hissetme ve psikolojik semptom seviyesinin belirginleşmesi). Kültürleşme stresi sonuç olarak zayıf adaptasyona yol açabilir. Bireylerin sağlıklarını bozabilir. Ailevi problemlere neden olabilir. İşte ve okulda problemlere neden olabilir. Kültürleşme stresini belirlemek için bu değişimler sistematik bir şekilde kültürleşme sürecinin bilinen özellikleri ile bağdaştırılmalıdır (Berry, 1992: 8). Berry ve Kim (1988) tarafından yapılan bir çalışmada kültürleşme stresini ortaya çıkaran kültürel ve psikolojik faktörler tanımlanmaya çalışılmıştır. Problemlerin genellikle kültürleşme süresince ortaya çıktığı sonucuna varılmıştır. Ancak bunlar kaçınılmaz değildir ve grup ile bireyin çeşitli karakteristik özelliklerine bağlıdır yani kültürleşme bazen bir kişinin yaşam koşullarını iyileştirir bazen de bozar. Bir bireyin yaşayacağı deneyim diğer değişkenlere bağlıdır ki bunlar kültürleşme ve stres arasındaki ilişkiyi yönetir.

Balcı ve Gülnar'ın (2011: 136-137) kısaca özetlediği bulgulara bakmak gerekirse:

- Kültürleşme ve depresyon arasında negatif ilişki,
- Algılanan sosyal destek ile depresyon arasında yine negatif ilişki,
- Ev sahibi internet kullanımı ile depresyon arasında yine negatif ilişki,
- Psiko-sosyal adaptasyon ile depresyon arasında yine negatif ilişki,

- Sosyal-kültürel adaptasyon ile depresyon arasında yine negatif ilişki bulunmaktadır.

1.1.2.3. Bireysel Farklılıklar

Bireylerin sahip oldukları sosyal-kültürel ve psikolojik bazı özellikler kültürleşme sürecini etkilediğinden bahsedilmektedir. Bunun yanında bireylerin sahip oldukları kişilik özellikleri kültürleşme sürecine etkisi olacak bazı değişkenler şu şekilde ifade edilmektedir: Eğitim, yaş, cinsiyet, düşünce tarzı, daha önce yaşanan kültürlerarası deneyimler ve temas deneyimleri olarak sıralanır (Berry vd., 1987: 495). Sahip olunan farklı özellikler her bireyde farklı bir kültürleşme süreci oluşturacaktır.

Morry, (2000: 143)'ye göre, sosyo-kültürel adaptasyonu etkileyen bazı ana faktörler şunlardır: Cinsiyet, yaş, söz konusu yeni kültürde kalma süresi, kültürel uzaklık, dil yeteneği, rehberlik edecek birinin varlığı gibi değerler bireylerin sosyo kültürel adaptasyonunu etkilemektedir.

Cinsiyet: Batı Oregon Üniversitesi'nde, uluslar arası lisansüstü öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışma erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre, kendilerine güvenlerinin daha iyi olduğu ve yeni bir kültürde daha memnun oldukları bulunmuştur. Bu da sosyo-kültürel adaptasyonda cinsiyetin bir faktör olabileceğinin bir göstergesidir (Lee, 2007). Wang'ın (2009: 19) yaptığı daha geniş çaplı bir araştırmada, Amerikan Üniversitesi'ndeki uluslararası öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre kadınların kültürel adaptasyon konusunda erkeklerden daha fazla zorlandığını göstermiştir. Bir başka çalışma yabancı öğrencilerden özellikle kadın olanların, kültürel danışmanlık alanların, almayanlara oranla daha fazla kültürlerarası kazanımlar elde ettikleri gözlemlenmiştir (Pedersen, 2010). Bu çalışma uluslar arası öğrencilere yardım için bir destek sisteminin kültürleşmede ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Yaş: Farklı kültürlerde yaşayan insanların yaşamında meydana gelebilecek olayların zamanlaması da farklıdır. Bu yaşam programı ya da sosyal saha yaşam için önemli olan mezuniyet, evlenme, çocuk sahibi olma gibi önemli yaşamsal olayların zamanını farklılaştırır. Sosyal saat kavramı neden bazı çalışmalarda yaşlı öğrencilerin

adaptasyonunun genç öğrencilerin adaptasyonlarının daha sorunlu olduğunu açıklayabilir (Poyrazlı vd.2001: 52).

Amerika'daki lisans ve lisansüstü düzeydeki Türk öğrencileri konu alan bir çalışmada yaş ile adaptasyonda yaşanan zorluk arasında güçlü bir bağlantı olduğu tespit edilmiştir. Yaş ilerledikçe adaptasyonun zorlaştığı görülmüştür (Poyrazlı, 2001: 52). Bu çalışmanın sonucuna baktığımızda daha yaşça büyük olan öğrencilerin adaptasyon sorunları onların değerlerinin geleneklerinin ve ilgilerinin oturmuş olmasına ve bunları belli bir yaştan sonra değişmesinin güçlüğüne varılmıştır (Poyrazlı, 2001: 59). Diğer bir yandan yaşın genç olması ya da yaşlı olması durumunda, genç insanlar adaptasyonda daha kolay uyum sağlar sonucuna ek olarak kendi kültürlerine tekrar dönme noktasında da uyum açısından sorunlar görülmekte bu da yaştan etkilenmektedir. Buna göre genç bireylerin kimlikleri inançları ve fikirleri daha esnek olmaktadır. Çünkü onlar daha bütüncül adapte olsalar da kendi kültürlerine döndüklerinde daha fazla sıkıntı yaşamaktadır. Diğer taraftan yaşlı insanlar daha az esnek olduklarından dolayı adaptasyonda daha fazla sıkıntı olmaktadır. Bu nedenden dolayı bireyler çok fazla değişmemekte fakat kendi kültürlerine döndüklerinde sıkıntı çekmemektedir (Kim, 2001). Sonuç olarak bireyin yaşı adaptasyonda önemli bir yer almaktadır.

Yeni ülkede kalma süresi: Yabancı ülkede kalma süresinin sosyo-kültürel adaptasyona etkisi için elde edilen bulgular karışıktır. Bazı çalışmalarda zamanla kültürleşme baskısı ve zorluğunun azaldığı bulunmuşken (Ward ve Kennedy,1996 Wilton ve Costantine, 2003 vd). Bazı çalışmalarda ise farklı sonuçlar gözlenmiştir. Örneğin bazı çalışmalar adaptasyondaki zorluğun ilk altı ayda arttığı ve daha sonra azaldığı bulunmuştur (Ward, 1998). Bazılarında önemli bir değişim gözlemlenmemiştir (Ye, 2005). Zang ve Rentz, (1996)'in Midwestern Üniversitesi'ndeki Çinli lisansüstü öğrencilerini çalışmış bu çalışmada öğrenciler üç kategoriye ayrılmıştır: Bir yıldan az kalanlar, bir yıla iki yıl arası kalanlar ve iki yıldan çok kalanlar şeklinde kategorileştirilmiştir. Sonuçlara göre: İki yıldan çok kalanların adaptasyonu diğer gruplardan çok farklıdır. Ward ve Kennd (1996). Yeni Zelanda'daki Malezyalı ve Singapurlu öğrencilerin adaptasyonları üzerine yaptığı çalışmada sosyo-kültürel adaptasyonun zamanla geliştiği gözlemlenmiş ve bu bulgularda Zang ve Rentz'in çalışmalarını desteklemektedir. Ward (1998) yılında

Yeni Zelanda'daki Japon öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada ise zaman içerisinde adaptasyondaki zorluğun değiştiği gözlenmiştir. Bu çalışmaya göre 6. Aya kadar adaptasyondaki zorluk artmış daha sonra azalmaya başlamıştır. Literatüre bakıldığında zamanın sosyo-kültürel adaptasyon üzerine etkisi konusunda belli bir sınırın çizilmesinin imkansız olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ancak görülüyor ki zaman sosyo-kültürel adaptasyona bir şekilde etki etmektedir.

Kültürel uzaklık: Kültürel uzaklık coğrafi uzaklıktan ziyade kültürlerin bir birine yakınlığını ya da uzaklığını ifade etmektedir. Kültürlerin uzak olması da gayet tabii bir şekilde sosyo-kültürel adaptasyonu etkilemektedir. Yalnız bu durumda yine farklı kültürler belki biraz daha farklılık ifade edebilir. Bu konu ile ilgili literatür incelendiğinde birbirlerine benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir.

Kültürel uzaklık ev sahibi kültürle göç eden insanın kültürü arasındaki farklılığın bir ölçütüdür (Redmond, 2000). (Furnham ve Bochner, 1982) İngiltere'deki uluslar arası öğrencileri İngiliz kültürüne göre: Yakın, orta ve uzak şeklinde bir ayırım yaparak bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmalarının temelinde: din dil ve iklim bulunmaktadır. Sonuçlara göre uzak grup yakın gruba oranla daha fazla zorluk çekmiştir. Searl ve Ward (1990) Yeni Zelanda'daki Malezyalı ve Singapurlu öğrenciler üzerine yaptığı çalışmada bu bulguları destekler niteliktedir. Kültürel uzaklık ne kadar fazla ise bireylerin sosyo-kültürel adaptasyonda zorluk yaşama olasılığı daha yüksektir. Ward ve Kenndy'nin (1999) yılında kültürel uzaklığın adaptasyondaki zorluk üzerine etkilerini içeren 16 adet çalışmayı inceledikleri yeniden inceleme çalışmasında kültürel ya da etnik benzerliğin daha iyi bir sosyo-kültürel adaptasyona yol açtığı bulunmuştur. Örneğin Singapur'daki Çinli misafirlerin Avrupalılara oranla daha hızlı adapte olduğu belirlenmiştir (Ward ve Kenndy, 1999: 671).

Dil yeteneği: Dil yeteneği ve iletişim becerilerinin de sosyo-kültürel adaptasyonla ilişkili olduğu bulunmuştur: Ev sahibi ülkenin dilini daha iyi bilmek daha kolay sosyo kültürel adaptasyon süreci sağlamıştır (Ward ve Kenndy, 1999). Kim (1988) Yeni kültüre başarılı bir adaptasyon için etkili bir sosyal iletişimin anahtarı olduğunu belirlemiştir. Birçok uluslar arası öğrenci söylenenleri anlamadığını kabul etmekte çekingen davranır ve kafalarını kibarlıktan sallarlar (Palmer, 2009). Dil becerileri çok önemlidir çünkü kültürlerarası etkileşimleri nicel

ve nitel olarak etkiler (Ward, 2004: 190). Yeh ve İnose (2003) yılında uluslar arası lisans ve lisansüstü öğrenciler arasında yaptığı çalışma sonucunda İngilizce dilinin akıcılığındaki sorunların kültürleşme sıkıntılarında kaynaklandığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Kültürleşme sıkıntısı psikolojik bir sorundur ve psikolojiktir ve bu sorun sosyo-kültürel adaptasyondaki sorunları da beraberinde getirir (Ward ve Kenndy, 1999). Amerika'daki Türk öğrenciler üzerine yapılan çalışmada da daha iyi İngilizce yazma ve okuma becerilerinin adaptasyonda daha az zorluğa yol açtığı bulunmuştur (Poyrazlı, 2001: 52).

Rehberlik edecek birinin varlığı: Uluslar arası öğrenciler ve yerel halk arasındaki etkileşimler adaptasyondaki zorlukları azaltır (Ward ve Kenndy 1999; Ward ve Searle, 1991). Yeni Zelanda'da uluslar arası öğrenciler üzerine yapılan bir çalışmada yerel kültür bilgisindeki artışın adaptasyondaki zorluğu azalttığı gözlemlenmiştir (Ward ve Searle, 1991). Öğrenci rehberi ve arkadaş aileleri yerel kültürel bilginin artmasına yardım edebilirler. Weswood ve Barker (1990:) yılında yaptığı çalışmada rehberlik hizmeti almış öğrencilerin almamış öğrencilere kıyasla daha yüksek akademik başarılar elde ettikleri bulunmuştur. Bir başka çalışmada ise Amerikalı öğrenciler ile temas ve konuşmanın sosyo-kültürel adaptasyon sürecini hızlandırdığı bulunmuştur (Zimmermann, 1995).

Bunların dışında yeni bir kültüre girmeden önce bireyin asıl kültürü ile ilgili konularda önem arz edebilir. Aldığı eğitim düzeyi, yaşamsal ve kültürel birikimi, kendi ülkesinin yabancı bireylere karşı genel bakış açılarının bireye kattığı artı ya da eksi özellikler, tarihsel değerler, dini inançlar, beklentiler de kişilerin adaptasyonunu etkileyebilecek önemli özelliklerdir. Elbette ki her bireyin adaptasyonu birbirinden farklı olacaktır. Bireyin adapte olmaya dair kendi kişisel artıları adaptasyonu olumlu yönde etkileyecektir. Ancak birey yeni kültüre bir sürü negatif değerle geldiğinde olumsuz süreç adapte olamama ile sonuçlanıp eğitimini, işini, sosyal yaşantısını toplamda her anını etkileyebilmektedir.

1.1.2. Sosyo-Kültürel Adaptasyon ve İletişim

İletişim en basit tanımıyla iki kişi arasında çeşitli araçlarla gelişen duygu, düşünce, davranış gibi ifadelerin aktarımıdır. Adaptasyon süreci de muhakkak iletişim aracılığı ile sağlanır bu süreci başlatan ve devam ettiren iletişimdir. Sosyo-

kültürel adaptasyonda iletişim süreci bireylerle ve kitle iletişim araçlarıyla sağlandığı için iki kavrama ayrı ayrı değinmek gerekmektedir. Buna birde kültürlerarası iletişim eklenerek açıklanmaya çalışılmıştır. Bireyler kendilerini farklı bir kültürün içinde bulduklarında bu iki iletişim sürecinden de faydalanmaktadır. Çok fazla kültürel çevresi olmayan birey ilk olarak kitle iletişim araçlarından faydalanarak o kültürün içine girmeye çalışacaktır. Ancak bu her zaman böyle olmamaktadır. O kültürle ilgili az ya da çok bilgisi olan ve kişilerarası iletişim becerisi gelişmiş biri farklı kültürde adaptasyon sürecini daha hızlı gerçekleştirebilir. Bireyin içinde bulunduğu psikolojik şartlar bu noktada çok önem arz etmektedir. Adaptasyon sağlama sürecinde bireyin sahip olduğu asıl kültürün özellikleri de etkili olmaktadır. Daha kapalı bir özelliklere sahip olan kültürden gelen birey kültürel adaptasyonda sıkıntı yaşayabilir ya da tam tersi; ilişki içinde olduğu yeni kültürün özellikleri adaptasyon sürecini uzatıp süreci sıkıntıya sokabilir. Bazı toplumlarda yabancı olanı hemen kabullenememe gibi bir durum söz konusuysa birey bu noktada bireylerarası iletişim yerine başka bir iletişim aracını tercih edebilir. Yaşanan bütün bu süreçlerde bireyler sosyal ve psikolojik olarak uyumu yakalayıp daha sağlıklı bir iletişim ortamı oluşturarak adaptasyonunu gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar.

Hakkında neredeyse hiçbir bilgi sahibi olmadığı topluma yeni katılan bireylerin o toplumun dili başta olmak üzere davranış kalıpları, giyimi, alışveriş mekânları, yemekleri gibi gündelik yaşamda ilk aşamada daha öncelikli bilgileri elde etmek için ilk başvurduğu araç bireylerarası iletişim olacaktır. Öncelikle kendi milletine mensup kimselerle (eğer ulaşabilirse) iletişime geçmeyi tercih edecektir. Ancak bireylerarası iletişim yoluyla yabancı olunan topluma ilişkin acil olarak öğrenilmesi gereken bilgiler gerek yeni gelen bireyden kaynaklanan nedenlerden ötürü (iletişim kurma korkusu gibi) gerekse bu bilgileri verecek kimselerden kaynaklanan sorunlardan ötürü öğrenilemeyebilir. Bu aşamada yeni gelen bireyin içinde bulunduğu psikolojik durumla daha da uyumlu bir iletişim alternatifi gündeme gelmektedir. Bu alternatif kitle iletişim araçları olarak adlandırılan televizyon, gazete, radyo ve internet olarak karşımıza çıkmaktadır (Gülner, 2011: 52).

Burada dikkat çeken unsurun her iki iletişim türünün de sosyo-kültürel adaptasyon sürecine farklı zamanlarda katkısı olduğu görülmektedir.

1.1.2.1 Sosyo-Kültürel Adaptasyon ve Bireylerarası İletişim

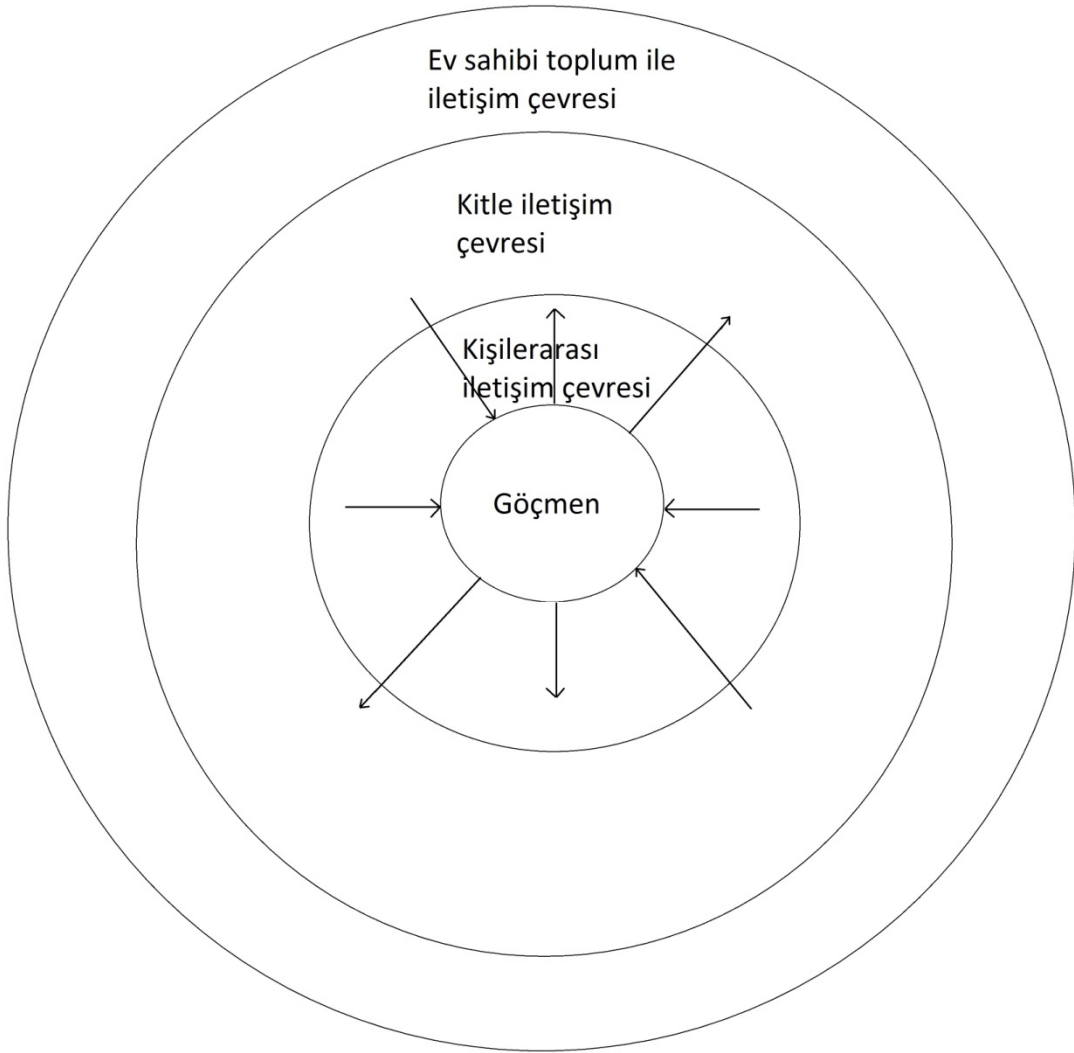
İletişimle ilgili kuramlarda iletişimin sağlanması noktasında, bunun bir araçla sağlanması noktasında ortaya bazı sorunların çıktığından bahsedilmektedir. Bu iletişimde anlam kayması şeklinde tanımlanmaktadır. Bu sebeple, bu durumu bir de kültürlerarası iletişim şeklinde düşündüğümüzde, iletişim sağlama biraz daha güçleşmektedir. İletişim güçleştiğinde adaptasyon sağlamada sıkıntılar yaşanabilir. İletişimin araçsız yani bireylerarasında gerçekleşmesi adaptasyonu olumlu yönde etkileyebilmektedir. Shah'ın (1991:311) yaptığı çalışmada bireyler arası iletişimde ilgili olarak, ev sahibi kitle iletişim araçları ile gerçekleştirilen iletişimden daha çok, adaptasyon sürecini pozitif yönde etkileyen durumun asıl bireylerarası iletişim etkinliklerinin gerçekleşmesi olduğunu ortaya koymuştur. Bireylerarası iletişim aracısız yani direkt yüz yüze gerçekleştiği için jest ve mimiklerle desteklenerek daha güçlü iletişim ortamının sağlanmasını olanaklı kılabilir. İletişimin doğal seyri olarak geri bildirimden hemen alınması da bireylerarası iletişimde artı bir değer olarak sosyo-kültürel adaptasyona katkı sağlayabilmektedir.

Bütün araştırmacılar kültürleşme ve iletişim arasında güçlü bağlantı olduğu konusunda hem fikirdir. Kim, (1988 aktaran Hwang ve He, 1999:7). Bu alanın en önemli araştırmacısı olan Kim göçmenin başarılı adaptasyonunun sadece ev sahibi çevre ile başarılı bir iletişim kurması sayesinde olduğunu vurgulamaktadır. İletişim ve kültürleşme ayrılmaz süreçlerdir ve bir kişinin iletişim özellikleri onun kültürleşme seviyesinin göstergesidir. (Kim 1977 aktaran Hwang ve He, 1999:6). Koreli göçmenler üzerine yapılan çalışmalarda iki önemli hipotezi vurgulamaktadır, (1) daha yüksek ev sahibi iletişim becerisi, daha yüksek ev sahibi kitle iletişimi kullanımı ve (2) daha yüksek düzeyde ev sahibi bireylerarası iletişimde bulunma, daha yüksek ev sahibi kitle iletişimi kullanımı, (Kim, 1988 aktaran Hwang He, 1999:7).

Yapılan çalışmalarda da görüldüğü gibi bireylerarası iletişim, adaptasyonun sağlanmasında diğer iletişim araçlarına göre daha büyük bir öneme sahiptir.

1.1.2.2.Sosyo-Kültürel Adaptasyon ve Kitle İletişimi

Yeni bir kültürel çevrede bireylerin adaptasyonlarında bireylerarası iletişim kadar kitle iletişimi de önem arz etmektedir. Nitekim bireyler bazı çekingenlik ortama uyum sağlayamama gibi nedenlerden dolayı kitle iletişim araçlarını daha fazla kullanma yoluna gidebilmektedir.

Şekil: 4 Bir Göçmenin Bireylerarası İletişim Çevresi ve Ev Sahibi Kültürdeki Kitle İletişim Çevresi.

Kaynak: Kim, Y.Y. (1979). Mass Media and Acculturation: Toward Development of An Interactive Theory. Paper presented at The Annual Convention of The Eastern Communion Association, Philadelphia, Pennsylvania, May,6,1979

Kitle iletişimi göçmenin iletişim-kültürleşme kapsamını sahip olduğu sosyo kültürel çevrenin ötesine taşır. Kitle iletişimi aracılığı sayesinde göçmen ev sahibi kültürün daha geniş özellikleriyle muhatap olur. Kim (1979: 8) Kültürleşme sürecinde iletişimin yerine getirdiği 5 maddeden söz etmektedir.

- 1- *Kitle iletişimi kültürleşme sürecinde, göçmenlerin yakın sosyo-kültürel çevresinin daha da ötesinde ev sahibi kültürle ilgili bilgi sağlar:* Kitle iletişimi ev sahibi kültürle ilgili olarak bilgi sağlamaktadır ve bu bilgi bireysel iletişime göre daha kapsamlıdır.
- 2- *Kitle iletişiminin kültürleşme fonksiyonu göçmenin algı becerisine bağlıdır. Göçmenin medya algısı kültürleşme öncesinin bir fonksiyonudur:* Göçmen bireylerin kitle iletişim araçları aracılığı ile verilen mesajları alabilme yeteneğinin daha önceden sahip olmaları gereken bir özellik olmasını vurgulamaktadır.
- 3- *Kişisel ve kişilerarası iletişime oranla kitle iletişimi kültürleşme fonksiyonunda sınırlıdır. Çünkü göçmenin iletişim davranışını düzenlemek için yetersizdir:* Göçmenlerin kültürleşme düzeylerini etkilemede kitle iletişimi bireylerarası iletişime göre biraz yetersiz kalabilmektedir. İletişim aracılığı ile kültürleşme, çoğunlukla göçmenin doğrudan gözlemleme ve yakın sosyo-kültürel çevresinde bulunan insanlarla bireylerarası iletişim kurması yoluyla gerçekleşir (Balcı ve Gülnar, 2011: 58).
- 4- *Kitle iletişimi ve kişilerarası iletişim birbirinin tamamlayıcısıdır. Birbirlerinin kültürleşme fonksiyonlarını karşılıklı olarak güçlendirir.* Tam anlamıyla bir kültürleşmenin sağlanması için her iki iletişim türünün de birbirlerini desteklemeleri gerekmektedir. Kültürleşme kitle iletişimi kendi başına yetersiz kalacaktır. Kitle iletişimi göçmene bireylerarası iletişimde yardımcı olacak bilgiye dayalı bir takım temeller sağlar. Buna ek olarak göçmenler kültürle ilgili konuları bireyler arası iletişim deneyimleri ile öğrenirler ve bu da onları kitle iletişim mesajlarına karşı daha güçlü bir algılamaya sahip olmalarına yardımcı olur (Balcı ve Gülnar, 2011: 58).

5- *Kitlesel iletişimin kültürleşme fonksiyonu özellikle kültürleşmenin ilk aşamasında daha kuvvetlidir:* Bireyler dahil oldukları yeni kültürel çevrede yabancılaşma çektikleri için daha kolay ulaştıkları kitle iletişim araçları ile kültürleşmeye başlamaktadırlar. Bu da kitle iletişim araçlarının bu dönemdeki fonksiyonlarını önemini ortaya koymaktadır.

Kim ve Semmler, (2013) yılında yaptıkları çalışmada teknoloji tabanlı bireyler arası iletişim aktivitelerinin ev sahibi topluluk ile göçmenlerin sosyal adaptasyonu üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bu çalışmada Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yabancı ülkede doğan iyi eğitilmiş kişiler seçilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre, 1- E-mail ve internet gibi teknoloji tabanlı iletişim biçimleri orijinal ülkede yaşayan akrabalar ve arkadaşlar ile iletişimin en önemli çeşididir. Yerel olmayanlar genellikle ev sahibi kişiler arası iletişim faaliyetlerine katılmıştır.

Medya kişiliğinin oluşmasına yardımcı olmaktadır. Etnik gruplarda etnik medya ikili bir rol oynar, kültürleşmeye yardım eder ve etnik kişiliğinin korunmasına da yardımcı olur (Croucher vd.,2009: 41). Croucher'in yaptığı çalışma (2009: 41) medya ile birey arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Özellikle Fransız Müslümanları arasında medya kullanımlarını araştırmış ve iki önemli sonuç bulmuştur. (1) ikinci nesil Fransız Müslümanları, Fransızların asimilasyon politikasına karşı, Fransız medyası yerine etnik medya kullanmayı tercih etmiş, (2). Olarak da etnik medyadan vazgeçmek Fransızlaşmayı meydana getirmiş bazı birinci ve ikinci nesil Fransız Müslümanlar buna direnmiştir. Etnik medyayı kullanmamayı Fransız olmakla eş değer görmüşlerdir. Kendi kültürlerine ve inançlarına fazla bağlı bireylerin asimile olma korkusu ile kitle iletişim araçlarına daha ön yargılı oldukları bu ve buna benzer çalışmalarda ortaya konulmaktadır.

Gülner'in (2011:1), yaptığı araştırmaya göre ise, katılımcıların ev sahibi medyayı etnik medyadan anlamlı olarak daha sık kullandıklarını ortaya koymuştur. Buna ek olarak ayrışma tutumu ve etnik medya kullanımı anlamlı ve pozitif ilişkilidir, şeklinde bir sonuç elde edilmiştir. İçinde bulunulan durum, misafir ülkenin de tutumları kitle iletişim araçlarının kullanımını etkilemektedir. Dolayısı ile bazı araştırmaların farklı çıkması olası bir durumdur. Kitle iletişimi ya da bireylerarası

iletişim yöntemlerinden birini tercih etme, kişinin tercihi ve şartları ile alakalı bir durum olmaktadır.

Adaptasyonun sağlanması noktasında kitle iletişim araçları olarak akla sadece televizyon gelmemelidir. Buna ek olarak son yıllarda gittikçe yaygınlaşan internet kullanımına bakıldığında pozitif bir sonuç elde edilmektedir. Wang'ın (2006: 91), yaptığı çalışmada internet kullanımı ve adaptasyon ilişkisine dair bulguları dikkat çekmektedir. Buna göre, ev sahibi Amerikan ve yerel kültür olan Çin'in internet kullanımı ile sosyo-kültürel adaptasyon arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ancak ev sahibi Amerika'nın internet kullanımı psikolojik adaptasyon ile pozitif ilişkili olduğu, sonucu elde edilmiştir.

1.1.2.3.Sosyo-Kültürel Adaptasyon ve Kültürlerarası İletişim

Sosyo-kültürel adaptasyon sürecinde bir başka iletişim ortamını kültürlerarası iletişim konusu oluşturmaktadır. İkinci bölümde daha detaylı olarak incelenecek olan kültürlerarası iletişimin ne olduğu konusuna burada kısaca bahsedilecektir. Kültürlerarası iletişim, maddi manevi kültürel unsurlar yardımıyla, iki farklı grubun temasa geçmesi, birbirlerini fark ederek anlamaya çalışması, kabul edip saygı göstermesi ve bununla beraber maddi ve manevi yeni değerler geliştirmesine olanak sağlayan disiplinler arası bilimsel etkinlikle bütünüdür (Güven, 2015:107). Bu tanımda kilit noktayı “kültürlerin birbirleriyle temasa geçmesi” oluşturmaktadır. İki bireyin birbirleri ile temasa geçmesi sadece iletişimi oluştururken kültürleri temsil eden bireylerin temasa geçmesi kültürlerarası iletişimi oluşturmaktadır. Yani kültürlerarası iletişimin gerçekleşmesi için tabiki iki farklı kültürün bir araya gelerek iletişim sürecini başlatması gerekmektedir. Sosyo-kültürel adaptasyon sürecinde bu vesile ile gerçekleşmektedir. Yani kültürlerarası iletişimin başlaması için iki farklı kültürden birey karşı karşıya gelecek ve sosyo-kültürel adaptasyon süreci başlamış olacaktır.

Kültürlerarası iletişim zemininde başlatılan sosyo-kültürel adaptasyon sürecinde bireyleri nelerin etkilediğinden, ne gibi sorunların yaşadığından ve süreci nelerin etkilediğinden bahsetmiştik. Bu bilgiler ışığında sosyo-kültürel adaptasyonda bireyin ne kadar adapte olduğu kültürlerarası iletişimin devamını sağlayacaktır. Yani

kültürlerarası iletişime yön verecek olan bireyin sosyo-kültürel adaptasyonudur. Ne kadar sağlıklı, duyarlı, bir iletişim ortamı oluşursa kültürlerarası iletişim o oranda devam edecektir. Birey sağlıklı sürdüremediği kültürlerarası iletişim sürecini daha önce bahsedilen psikolojik faktörlerden biri ya da bir kaçını nedeniyle sonlandırmak isteyebilir. Burada önemli olan bireyin sosyo-kültürel adaptasyonda ne kadar başarılı olduğudur. Sosyo-kültürel adaptasyonu etkileyen bir çok unsurun olduğu bilinmektedir. İşte bu etki faktörleri aynı zamanda kültürlerarası iletişimi etkilemesi bakımından da önem arz etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM DUYARLILIĞI

2.1. Kültürlerarası İletişim Kavramı

Kültür çok fazla kişi tarafından tanımlanmış bir kelime olmuştur ancak tanımların ele alınan konuya göre değişiklik gösterdiği görülmektedir. En genel tanımıyla kültür: Bir toplumun yaşayış biçimidir ve o toplumda yaşayan kişiler ile var olur. Kültür, yeme-içme, giyinme biçimidir. Binalarımız camilerimiz, pazarlarımızdır. Seremonilerimiz ve adetlerimizdir. Kültür kuşaktan kuşağa öğrendiğimiz toplumsal “doğru”larımız ve “yanlış”larımızdır. Kültür, davranışlarımızın altında yatan değerlerimiz ve normlarımızdır. Kısaca “yaşam şekil”lerimizdir (Uzunçarşılı, 2010: 29-30). Kültür bir toplumu oluşturan en önemli değerlerden biridir çünkü bir toplum sahip olduğu kültürel değerlerle vardır.

Kültürlerarası iletişim genellikle iki merkez konseptle tanımlanır, kültür ve iletişim. Kültürel antropolojideki ortak kültür algısını takip ederek kültür terimi bir ulus ya da bölgede var olan büyük grupların ortak yaşam deneyimlerine temsil eden kategori ya da sınıf olarak kullanılmıştır. Yıllar geçtikçe kültür algısı genişlemiştir. Küçük gruplar alt kültürlerini ve diğer sosyolojik grupları içerecek şekilde var olur. Bu kapsayıcı kültür algısı bizlere bütün iletişim karşılaşmalarının potansiyel olarak kültürlerarası olmasına izin vermektedir. Değişik kültürlerarasılık heterojenlik dereceleri ile Gdukunt ve Kim 2003 yılında yabancı konseptini tanımlamıştır buna göre, değişik tiplerdeki kültürlerarası durumları birleştirmek için gruplar arası, etnikler arası, ırklar arası şeklinde sınıflandırmıştır.

Topçuoğlu, (1975: 52) Nerede bir toplum hayatı varsa, orada bir kültür doğmuştur, diyerek kültürün öneminden bahsetmiştir. Kültürle toplum ikiz kardeş gibidir, birisi varsa mutlaka öteki de vardır. Bu ikisini birbirinden ayırmak mümkün değildir. Çünkü kültür, mutlaka bir nüfusta yaşar, onu yaşatacak bir nüfus yoksa kültür ölüdür ve eğer korunabilirse, belgelerde ve kalıntılarda yaşar. Kültür, bir toplumu diğerinden ayırmaya yarayan, onun özelliğini temsil eden bir işaret gibidir. Onun için kültür birliği, ırk birliğinden, hudut birliğinden daha önemli bir özellik taşıyor (Topçuoğlu, 1975: 88). Kültür bir toplum için bu kadar önemliyken kültürlerin

kaynaşması için de iletişim önemli olmaktadır. İletişim birbirini anlamayı gerektirmektedir, kültürler de birbirlerini anladıkça gelişmektedir.

Artık son zamanlarda kültür kavramı üzerinden türemiş kültürlerarası iletişim kavramı üzerinde düşünülen, araştırılan bir kavram olmuştur. Nitekim kültürlerarası iletişim kavramı ile ilgili ilk çalışmalar Amerika'da yapılmaya başlanmıştır. Akademik bir çalışma alanı olarak kültürlerarası iletişim disiplinin tarihi İkinci Dünya Savaşı sonrasına ve özellikle 1946'da ABD Dışişleri birimlerinin diplomatlarına eğitim vermek amacıyla kurulan Foreign Service Institute'ye (FSI) dayanır. Ancak bu tarihten önce de ABD'deki birçok kurumsal gelişme "kültürlerarası iletişim" yeteneği ve bilgisine olan gereksinimi ortaya çıkarmıştır. Daha 1920'lerde ABD'de başlayan çeşitli dil ve akademik gençlik eğitim programı ve 1932'de kurulan Experiment in International Living (Uluslararası Yasamdaki Deneyimler) ve 1946'da kurulan The American Institute of Foreign Trade (Amerikan Dış Ticaret Enstitüsü) gibi kurumlar ile kültürlerarası etkileşim kurumsallaşmaya başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası kültürlerarası etkileşimin kurumsallaşması sadece ABD içinde değil, uluslararası alanda da artmıştır. Birleşmiş Milletler ve Enformasyon Ajansı gibi BM'ye bağlı kurumlar, akademisyen ve öğrencilere yönelik eğitim ve mübadele programları, Uluslararası Gelişme Ajansı gibi kurumların uluslararası alanda etkinliğini artırması kültür ve iletişim arasındaki ilişkiyi anlama gereksinimini yükseltmiştir (Sarı, 2004: 2-3). Bu şekilde başlayan kültürlerarası iletişimi anlama çalışması günümüzde de değişik alanlarda yapılan çalışmalarla devam etmektedir.

Kültürlerarası iletişim terimi ilk kez Edward T. Hall (1959) tarafından farklı kültürel özelliklere sahip insanlar arasında gerçekleşen kişiler arası iletişim olarak tanımlanmıştır.

Kültürlerarası iletişimi anlama, araştırma ile ilgili çalışmaların temelinde insanların çeşitli sebeplerle daha çok seyahat eder hale gelmiş olması ve bunun yanında başka kültürlerde ikamet etmeye başlamış olması neden olarak gösterilebilir. Kültürlerarası iletişimin gelişmesi araştırma konusu olması sosyal ortamda bir takım olumlu ya da olumsuz değerlendirilebilecek sonuçlar doğurmasından

kaynaklanmaktadır. Bununla ilgili araştırma yapan araştırmacılara göre, kùltürler arası iletişimin “kùltür” ve “iletişim” kavramından bağımsız olmadığı yönündedir. Gerçekten de kùltürlerarası iletişim kùltürlerin iletişiminden başka bir Şey değildir, denilebilir. Tanımlardan biri olarak, farklı kùltürlere mensup insanlar arasında etkileşim ve anlam aktarımları, yabancıнын algılanması, açıklanması ve kùltürel farklılıkların gözetilmesi gibi konuları inceleyen disiplinler arası bir bilim dalıdır (K.Roth’dan aktaran Kartarı, 2014: 50).

Kùltürel olarak farklı kişilerle iletişim ve adaptasyon için kùltürlerarası iletişim sürecini meydana getiren önemli karakterleri anlamalıyız. Her ne kadar kùltür ve iletişim birbirini etkilese de aralarındaki karmaşık ilişkiyi anlamak için bu iki konseptin karakteristik özelliklerini ayırt etmek gereklidir. Kùltür elastik bir kavram olup çoklu anlama sahiptir. Benzer Şekilde iletişim de dinamik bir alan olup yoruma açıktır (Ting-Toomey, 2005: 26-27). Kùltür ve iletişimin bu hareketli yapısı kendi doğasından kaynaklanmaktadır. Yani iletişim denilen eylemin gerçekteşmesinin altında yatan nedenler karmaşık olabilmektedir. Bu iki dinamik yapının birleşip yeni bir çalışma alanı oluşturması rastgele değildir. Birbirlerini besleyerek ilerleyen bu alan kimi zaman çeşitli sorunlara neden olabilmekte kimi zaman da birbirini besleyerek daha birleştirici ortamlar hazırlamaktadır.

Kùltürlerarası iletişim bir sembolik değişim sürecidir. Burada farklı kùltürel topluluklara ait bireyler etkileşimli olarak görüşürler. Burada Şu konseptler önemlidir: Sembolik değişim, süreç, farklı kùltürel topluluklar, müzakere ve etkileşim durumudur. Herhangi bir kùltürler arası iletişim sürecinde insanlar sözlü ya da sözlü olmayan mesajlar ile fikirlerini karşı tarafa iletirler. Birinci bileşen olan sembolik değişim sözlü ya da sözlü olmayan sembollerin kullanılarak minimum iki birey arasında gerçekteşen paylaşımlardır. Her ne kadar sözlü semboller mesaj değişim sürecini dijital yönlerini temsil etse de sözlü olmayan semboller örneğin gülümseme mesaj değişim sürecimizin benzerlik yönünü temsil eder (Ting- Toomey, 2005: 39). Kùltürlerarası iletişimde karşılıklı etkileşim esastır yani burada bahsedilen sembolik değişim de sözlü ya da sözsüz iletişim mesajlarının değiş tokuşudur. Ancak bütün etkileşim, değişim sanıldığı gibi kolay ilerleyen bir süreç değildir. Süreci

etkileyen tutum ve davranışlar karşılıklı olarak kültürler arası iletişimin gelişimini, devamlılığını etkiler.

2.2. Kültürlerarası İletişimin Önemi

Kültürlerarası iletişimin evrensel bir boyutunun olduğu önceki konularda ele alınmıştı. Bu da gösterir ki dünyanın her yerinde gerçekleşebilen bir olgudur. Fransız bir kişi ile konuştuğunuzda, bir yabancıya e-mail gönderdiğinizde, yabancı bir film seyrettiğinizde ya da İngilizce bir roman okuduğunuzda kültürlerarası iletişimdesiniz demektir.

Küresel ekonomide, teknolojide, ulaşım sistemlerinde ve göçmenlik, politikalarındaki hızlı değişimler dünyayı daha küçük hale getirmiştir ve toplumlar keşişmiştir. Kendimizi giderek artan bir şekilde farklı kültürden insanlarla temas halinde buluruz. Küresel iş gücünde farklı çalışma huylarına ve kültürel pratiklere sahip insanlar bir araya gelirler. Örneğin kültürel yabancılar, problem çözme görevlerine farklı yaklaşırlar. Arkadaşlık ve romantik ilişkilerinde farklı beklentilere girebilirler aynı zamanda farklı iletişim arzularına, amaçlarına ve vurgularına sahip olabilirler. 21. yüz yılda kültürlerarası iletişim sayesinde kültürler sürekli sınırları geçer bir ülkenin içine girip çıkmaktadır. Geçmişin homojen toplumunun yerine şimdi farklılıkların ve kültürel değerlerde akımların bulunduğu toplumlar mevcut olmaktadır (Ting- Toomey, 2005: 3). Ting- Toomey'in kültürler arası iletişim ile ilgili olarak vurguladığı ifadeler günümüzün yoğunlaşan iletişimsel ortamının bir gereği olduğu bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla kültürlerarası iletişim konusuna ilginin önemi de tam olarak bu sebepten kaynaklanmaktadır. Kültürler artık kapı komşusu gibi birbirlerine misafir olmaktadır. Ulaşım, iş, iletişim olanaklarının gelişimi yukarıda bahsedildiği gibi beklentilerin gelişimi bu alana ilgiyi artırarak çalışma alanı oluşturmuştur.

Kültürlerarası iletişim çalışması farklı kültürel grup üyelerinin dahil olduğu iletişim çalışmaları hakkındadır. Bu farklılıkları uygun ve etkili bir şekilde yönetmek için gerekli bilgi ve dinamik yetenekleri kazanma hakkındadır. Aynı zamanda önyargısız bir şekilde olayları farklı açılardan görmek için yaratıcı zihniyetleri geliştirme ile ilgilidir. Gerçekten de kültürlerarası iletişim, çalışmak için

çok fazla sebep vardır. Bunları altı başlık altında toplayabiliriz (Ting-Toomey, (2005: 3).

1. Küresel ve yerel iş gücü farklılığı
2. Çok kültürlü sağlık sistemi
3. Yaratıcı problem çözme
4. Kültürlerarası ilişkide memnuniyet
5. Bilinçlenmenin derinleştirilmesi
6. Küresel ve kişilerarası barış

Bahsedilen bu maddeler farklılıkların önündeki engelleri kaldırmak açısından önem az etmektedir.

Kültürler arası iletişim yaşamın her alanıyla ilgilidir, örneğin bir insanın yaşamak için ihtiyacı olana tüm kavramlar başka bir kültürün içine girdiğinde, başka kültürlerle iletişime girdiğinde de geçerliliğini sürdürmektedir. Dolayısıyla yaşanabilecek olası sıkıntılar bu alanın önemli görülmesini sağlamıştır. Aslında burada bahsedilen sadece bir insanın gereklilikler için tek bir bakış açısıyla değerlendirilen şeylerdir. Bir de tüm dünya için genel düşünülmesi gereken ekonomi gibi, barış gibi, ortak paylaşım için düşünülmesi gereken kültürlerarası bazı kritik noktalardan bahsedilebilir.

2.3. Kültürlerarası İletişimin Türleri

Kültürlerarası iletişim bir kültüre ait bir bireyin diğer kültüre ait bir birey tarafından alınacak bir mesaj ürettiğinde gerçekleştiğini söyleyen Gudykunst ve Kim (2003: 18-19) kültürlerarası iletişimi uluslar arası, ırklar arası, etnik gruplar arası ve bölgeler arası iletişim, şeklin de dört gruba ayırmıştır.

- 1. Uluslararası iletişim:** Bu iletişim türü bireylerden ziyade uluslar ve yönetimler arasında meydana gelir. Son derece resmi olup özel ritüellere sahiptir. Örneğin birleşmiş milletlerdeki diyaloglar uluslar arası iletişim olarak adlandırılabilir. Eğer Meksika cumhurbaşkanı ile görüşme yapılıyor ise bu uluslar arası bir iletişimdir.
- 2. Etnik Gruplar Arası İletişim:** Etnik gruplar genellikle bir ülkede ya da kültürde kendi topluluklarını kurarlar. Etnik gruplar arasındaki iletişim aynı

ırktan, fakat farklı etnik arka plana sahip kişiler arasında gerçekleşir. Örneğin Amerika'daki yerli Alaskalı topluluklar yerli olmayan Amerikalılar ile iletişim kurarlar ise bu etnik gruplar arası iletişim olur çünkü bu kişiler farklı etnik gruplardandır.

- 3. Irklararası İletişim:** Mesajlaşan kaynağın ve alıcının farklı ırklardan olması durumunda gerçekleşir. Örneğin beyaz Amerikalı bir öğrencinin Afro-Amerikalı bir öğrenci ile bazı konular üzerinde tartışmaları ırklar arası bir iletişimdir. Irklar arası iletişim kültürlerarası olabilir ya da olmayabilir. Yani farklı ırklar aynı kültürel alt yapıya sahip olabilmektedir.

Irklar arası ve etnik gruplar arası iletişimi tanımlamak o kadar da kolay değildir çünkü bir kültür çok sayıda ırk ya da etnik grup içerebilir ve bir ırk ya da etnik grup farklı kültürlerde olabilir. Bu bazı iletişim türlerini adlandırmada problemler yaratır. Eğer Amerikalı beyaz bir kişi ile Ganalı siyah bir kişinin iletişimine bakacak olursak bu ırklar arası bir iletişim midir ya da kültürler arası bir iletişim midir? Cevap açıkça her ikisidir. Diğer bir örnekte eğer Amerikalı bir Yahudi ile İsraili bir Yahudi iletişim kurarsa bu hem etnik gruplar arası hem de kültürler arası bir iletişimdir.

- 4. Bölgeler Arası İletişim:** Bir ülkede dominant kültürün bireyleri arasındaki mesaj alışverişidir. Eğer Boston'da yaşayan bir Amerikalı New Orleans'da yaşayan bir Amerikalı ile etkileşim kurarsa, bu bir bölgeler arası iletişimdir. Bu kişiler aynı ortak mesajlara ve deneyimlere uzunca bir süredir sahip olan bir kültürün üyeleridir. Ancak ollar aynı ülkenin farklı bölgelerinde yaşarlar.

2.4. Kültürlerarası İletişim sürecinde Yaşanan Sorunlar

Farklı kültürlerden bireylerin bir araya gelmesi çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Bireyin kendi kültürüne bağlı olması, diğer kültürlere karşı kendini kapatması, ön yargılı olması gibi sayabileceğimiz çeşitli sebeple birçok sorunun ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Daha en başında ön yargıların oluşması kültürlerin bir araya gelmesiyle başka faktörlerin de ortaya çıkması sorunları artırabilmektedir.

Kültürlerarası iletişim sürecinde yaşanan sorunlar birey merkezli ya da ev sahibi kültürün yaklaşımları olmak üzere iki nedene bağlı olarak gelişmektedir.

2.4.1. Algılama Farklılıkları

Algılama bizim çevremizde olan bitenler hakkındaki farkındalığımızdır. Yabancılarla iletişimimizi etkileyen algıların üç kritik boyutu vardır. 1- Algılarımız seçicidir, yani, iletişimin gerçekleştiği özel çevrelerde bulunan her bilgiyi almayız. 2- Algılarımız kategoriler içerir. Yabancılarla iletişimde aldığımız bilgileri bilmeden kategorilere ayırırız. 3- Katı kategoriler etkili iletişimi engeller. Kategorilerimiz esnek olmak yerine katı olduğunda iletişim kurduğumuz yabancıların karakteristik özelliklerini göremeyiz ve iletişimimiz etkili olamaz (Zerubavel, 1991:133).

Katı kategorilere sahip olan insanlar her şeyi sınıflandırmaya çalışır ve herkesi tek bir kategoriye koyar. Eğer bir şey ya da birisi bir kategoriye uymaz ise bu katı kategori sistemindeki insanın bilişsel yapısını tehdit eder. Olayları ya da insanları bu şekilde kategorilere zorlamak algıda ön yargı oluşturur. Katı kategori sistemine sahip olan insanlar kategorize edilemeyen insanlar ya da olaylarla karşılaştığında kaygı ve korku hisseder (Zerubavel, 1991: 133). Bu şekilde kategoriler oluşturmak ön yargılarımızı ve algılarımızı etkilemektedir.

En başından beri bahsettiğimiz şekliyle kültürlerin çeşitli sebeplerle birbirinden farklı olması meselesi, bazı algılama farklarını meydana getirmektedir. Algı herhangi bir nesneye, olguya yüklediğimiz anlamla ifade edilebilir. Bu açıdan baktığımızda herhangi bir nesneye biçilen değer ve bu değerın başka bir kültürde karşılığını bulamaması yanlış anlaşılmalara, algılama farklarının oluşmasına neden olabilmektedir. Etkin bir iletişim için kültürel farklılıkların daima göz önüne alınması, oluşabilecek kopukluklar ve yanlış anlamaların önlenmesi şansını doğurur. Kültürleri birbirinden ayıran sayısız özellikler arasında önemli yer tutan ‘algılama şekilleri’, diğer açıklamaya göre, bir toplumun üyelerinin kendilerine ulaşan bilgiyi ne şekilde kavrayıp devamındaki süreçlere nasıl aktardığıdır. Bu algılamaların iletişim davranış alışkanlıkları yazılı sözlü iletişim zamanlamaları, araçları ve içerikleri gibi faktörlerle kısıtlanması sonucu kültürler arasında farklılıklar ortaya çıkarmaktadır (Uzunçarşılı soydaş, 2010:133).

Kültürlerarası iletişim sürecinde, mesajın alınması ve çözümlenmesi aşamasında “algısal farklar” mesajın gerçek anlamından sapmasına yol açabilir. Bu

durumda iletişim sürecinde başarısızlık yaşamamak için geri beslenme sürecinin iyi çalışması gerekir (Uzunçarşılı soydaş, 2010:134). Çünkü geri beslenme ile mesajın ne kadar doğru ulaştığı konusunda fikir sahibi olunmaktadır.

2.4.2.Kültürel Şok

“Şok” aniden ortaya çıkan bir duruma karşı kişinin anlık hissettiği karmaşık şeklide tanımlanmaktadır. Kültür şoku kavramı ise ilk olarak Kalvero ve Oberg tarafından (1960) yılında kullanılmıştır. Yeni bir kültür içinde ne yapılacağını bilinmemesinden kaynaklanan sıkıntı ve kaygılı hali tanımlamak için kullanılmıştır. (Pederson’dan aktaran Aksoy, 2012: 299). Bu bakımdan kavrama ilk zamanlarda daha çok tıbbi bakış açısıyla yaklaşmış, kültür şoku bir sağlık sorunu olarak ortaya konulmuştur. Ancak ilerleyen zaman içinde kültür şoku olgusuna daha çok eğitimsel bakış açısıyla yaklaşmaya ve kavram, gelişimsel bir süreç olarak tanımlanmaya başlanmıştır (Aksoy, 2012: 299). Zamanla, kültürlerarası iletişim konusunda yaşanan sorunlardan biri olarak karşımıza çıkan bu kavram, başka bir kültürün içinde yaşamak zorunda olan bireylerin içinde buldukları duruma karşılık gelmiştir.

Kültür şoku genel olarak bir kültürden başka bir kültüre giden bireylerin, yeni kültüre uyum sağlamakta karşılaştıkları güçlükler, sıkıntı ve bunalımlar, gösterdikleri tepkilerdir (Güvenç, 2010: 121). Başka bir kültür şoku tanımına baktığımızda yine genel olarak benzer bir anlam taşıdığı görülmektedir. Bir ülkeye uzun süreli gittiğinizde, kendinizi iyi hissetmiyorsanız, çevrenizdeki kişilerle birlikte olmaktan kaçınıyorsanız, sıra hasretiyle her gün saatlerce telefonda arkadaşlarınız ve aileniz ile konuşuyorsanız, sadece kendi ülkenize ait yemek yapan yerlerde yiyorsanız, kısacası o ülkede olmaktan mutsuzsanız büyük bir olasılıkla “kültürel şok” yaşıyorsunuz (Uzunçarşılı, 2010: 140). Alışkanlıklar kolayca değişebilecek şeyler olmayabilir, üstelik alışkanlıkları bilmediğiniz bir çevrede değiştirmek ve bunu mecburen yapmak kültür şoku yaşamayı zorunlu kılmaktadır. Nitekim kültür şoku kültürlerarası değişime uğrayan neredeyse herkesin başına gelebilir. Bireyler yeni kültürel şartlara dönüşünde birçok zorlukla karşılaşır. Kültür şoku görece olarak çevreye yabancılıktan kaynaklanan kısa dönemli konforsuzluk hissidir (Martin ve Nakayama, 2010:328). Zamanla bu konforsuzluk hissi belki yerini uyuma, adapte

olmaya bırakacaktır ancak şartlara bağılı olarak bu süreçte zorunlu olarak ortaya çıkma durumundadır.

Yeni bir kültürdeki deneyimler kültür şokuna sebep olabilir. Kültür şoku değişik kültürlerden bireylerin bir araya geldiğinde oluşan stres ve ayrışmadır (Winkelman, 1994) Özellikler bireylerin tamamen yeni bir kültüre yerleştirildiğinde meydana gelir, bu durum uluslar arası öğrenciler için genellikle olan bir durumdur. Kültür şoku genellikle kaygıya ve kafa karışıklığına yol açar ve bunlar genellikle kültürel ve sosyal kulların değişmesine bağılıdır (Oberg,1960:). Kültürel şoku farklı bir kültürel çevrede bulunmanın normal bir parçası olarak tanımlanmıştır. Ona göre duruma çözüm getirmeden önce, bireyler ilk önce kültürel şokta olduğunun farkına varmalıdır. O kültürel şokun aşamalarını aşağıdaki gibi tanımlamıştır:

- Balayı ve turist aşaması
- Kriz ya da kültürel şok aşaması
- Alışma ve düzelme aşaması
- Adaptasyon ya da kültürleşme aşaması

Kültürel şokla mücadele etmek için yerel kültüre adaptasyon gereklidir (Winkelman, 1994: 122).

Kültürel şoku yenmek için sosyo kültürel adaptasyon gereklidir (Ward ve Kenndy, 1999). Winkelman, kültürel şokla mücadele etmek için (1994: 123) bazı olayların sıralamasına bakmak gerekmektedir:

- Ayrılma öncesi hazırlık
- Geçiş ayarlamaları
- Kişisel ve sosyal ilişkiler
- Kültürel ve sosyal etkileşim kuralları
- Çatışma, çözme ve kültürlerarası geçerlilik yetenekleri

Bu konular kültürel şokun karmaşıklığını ortaya koyar ve aydınlatır ve misafirlerin yeni ortamlarına uyum sağlamalarına yardımcı olur. Uluslar arası öğrenciler yeni kültüre gibi yeni bir ortama uyum sağlamaya çalışan bireyler kültürel şokun üstesinden gelmeleri gerekmektedir.

2.4.3.Önyargı

Önyargı, bir takım yanlış ve katı klişeler sonucu diğer insanlara karşı oluşan olumsuz tutumlardır (Uzunçarşılı, 2010: 138). Tüm dünyada yaşayan milletler için olumlu ya da olumsuz bazı klişeler vardır. Doğru olduğuna da bakılmaksızın dillendirilen bu klişeler o kültürün vatandaşlarına karşı ön yargı oluşturur. Rusların daha soğukkanlı, Almanların kaba bir kültüre sahip olması gibi yerleşen bu klişeler iletişim sürecinde sorun yaratmaktadır.

Küresel boyutta düşündüğümüzde kültürler yerel kalmaktadır. Her hangi bir kültürün özelliklerinin başka bir kültür tarafından her zaman için bilinmesinin imkansız olduğunu düşündüğümüzde ön yargıların önüne geçilebilir. Çünkü dünyada var olan her kültürü detaylıca bilmek zor olmaktadır ancak sadece kendi kültürüne odaklanmak başka kültüre kapalı olmak ya da başka kültürler hakkındaki bilgiler kapalı olmak önyargıyı tetikleyebilir. Bu sebeple önyargıları engellemek için kültürlerarası iletişim desteklendiğinde, ilerlemeye imkan verebilir.

Birçok insan başka bir ülkede kendine önyargıyla yaklaşıldığını düşünür ve bundan rahatsız olur, bu gerçekten de öyledir. Her ne kadar önyargı terimi olumsuz anlamlar içerse de önyargı bir takım amaçlara da hizmet eder. Bunlardan ikisi ayarlama fonksiyonu ve ego savunma fonksiyonudur. Kültürlerarası karşılaşmalar çok stresli olabilir. Çünkü çoğunlukla neyin doğru ya da yanlış olduğuna dair inanışlar farklıdır. Farklı inanışlara sahip insanlarla karşılaşan bir insana göre karşısındakilerin inanışlarını yanlış kabul edip reddetmek onlar hakkında dikkatlice düşünmekten daha kolaydır (Brislin ve Yoshida, 1994: 42). Örneğin Ruben ve Kealey (1979: 15) çalışması göstermiştir ki etno-merkezci yaklaşım insanlar kültür şokuna karşı daha az acı çekme eğilimindedir. Çünkü onlara göre kendi inanç sistemleri en iyi olmak zorunda değildir. Her ne kadar bu insanlar ev sahibi kültürde daha az etkili olarak gösterilse de onların etno-merkezci özellikleri ayarlama ve akıl kararlılığı açısından düşüncelerinin korunmasına hizmet eder. Ön yargının bir diğer fonksiyonu ise ego savunma özelliğidir. Belirli bir etnik grubun çalışkan ya da zeki olduğunu kabullenmektense bu insanlar için onları kurnaz olarak nitelemek daha kolaydır. Böylece eğer bir grup bazı önemli işlerde daha başarılı ise kendini suçlamazlar.

Etkili bir kültürlerarası iletişim gruplar arası düzgün ilişkilerin kurulmasında ve korunmasında kritik bir öneme sahiptir Gudykunts, (1986); Kim (1986). İletişimin sorunsuz devam etmesi ön yargılardan arınmış davranış biçimlerini gerekli görmektedir.

Kültürlerarası iletişim bariyerleri bilişsel farklılıklardan ve davranış farklılıklarından kaynaklanır. Etkili kültürlerarası iletişim bilişsel etkin ve davranışsal adaptasyonları gerektirir ve bunlar insanlar için sıkıntılı süreçlerdir (Gudykunt, 1986). Bireyler dil bariyerleri farklı gelenekler ve pratikler, sözlü ya da sözsüz davranış stilleri gibi farklılıkları başarılı bir kültürlerarası etkileşim için karşılamalıdır.

Bazı ilişkiyel ve deneysel kanıtlar kültürlerarası iletişim bariyerleri ve ön yargı arasında bağlara dikkat çekmektedir. Bu çalışmaların birçoğu Amerikan kolej öğrencilerinin yabancı öğretici asistanlarını değerlendirmeleri incelenilerek yapılmıştır. Amerikalı öğrenciler ile yabancı öğretmenler arasındaki iletişim zorlukları gruplar arası çatışmanın kaynağıdır.

2.4.4. Etno-merkezci Yaklaşım

Kültürlerin bir şekilde karşılaşması, birbirini yorumlanması ile ilgili konulara girildiğinde etno-merkezcilik teriminin önemi ortaya çıkmaktadır. Şunun farkına varmak önemlidir, kültürlerarası öğrenme her zaman kolay ve konforlu değildir. Bazen kültürlerarası karşılaşmalar bizim kendi etno-merkezçiliğimizin farkına varmamızı sağlar. Etno-merkezcilik bizim kültürümüzün diğer kültürlerden üstün olduğunu düşünme eylemidir. Bu şu anlama gelir: biz bilerek ya da bilmeyerek bir şeyi yapmada kendi yolumuzun tek yol olduğunu varsayarız. Bu yaklaşım, yani bizim yediğimiz yiyeceklerin normal olduğunu düşünmek ve insanların farklı yiyecekler yemesini kabul etmemek bir tür etno-merkezciliktir. Yani her kültürden birey, kendi kültürünü diğer kültürlerden daha önemli görmesi, daha üstün tutması şeklinde tanımlanabilir. Kendi grubunu diğerlerinden önemli sayma düşüncesi, bireyin yaşadığı sosyo-kültürel çevresinde kendini kabul ettirme çabalarının başlangıcını oluşturur. Ancak etno-merkezcilik aynı zamanda bireyin yabancı gruplardan uzaklaşması ve onları daha aşağı değerde görmesi sonucunu doğurur (Kartarı, 2014: 238).

Etno-merkezci kişiler, kültürlerarası iletişim sürecinde kendi kültürlerini diğer kültürlerin üzerinde görüp diğer kültürü, kendi kültürünün özelliklerine ve kurallarına göre değerlendirdiği için iletişim sürecini olumsuz yönde etkiler. Kültürlerin, belirsizliği azaltma ve sapkın davranış ve düşünceleri tolere edebilme durumları, belirsizlikten sakınma ve kaygı durumu, insanların iletişim kurduğu kişileri ve kültürlerini tanımadıkları dolayısıyla nasıl davranacaklarını ve kendilerine nasıl davranılacağını bilmedikleri, riskin ve şüphenin arttığı durumlarda ortaya çıkar (Gudykunst, vd. 1988: 47). Belirsizlikten sakınma derecesinin yüksek olduğu kültürlerin üyeleri, iletişim sürecinde duygusal, huzursuz, aktif ve saldırgan davranışlar göstererek etkileşimi olumsuz yönde etkiler (Kartarı, 2008: 87). Kültürlerarası iletişimde etno-merkezcilik olumsuz davranışların sergilendiği bir alan olarak kendini göstermektedir.

Etkili bir kültürlerarası iletişimin önündeki en önemli bariyerlerden biri etno-merkezciliktir ya da başka bir ifadeyle, diğer kültürü birisinin kendi kültür standartlarına dayanarak olumsuz yargılamasıdır. Etno-merkezciler kendi kültürlerinin üstünlüğüne inanırlar. Bir kültür içindeki her şey o kültür için tutarlıdır ve eğer o kültürü anladıysanız bir şey ifade eder. Etno-merkezciliğin bir diğer formu da kültürel miyopluktur. Bu da bir kişinin kendi kültürünü kabul edip diğer bütün kültürleri göz ardı etmesidir. Örneğin ABD'deki insanlar "Amerikalı" kelimesini sadece ABD vatandaşları için kullanırlar ancak gerçekte bu kelime Amerika kıtası içindeki herkes için kullanılmalıdır. Bunun bu şekilde kullanımı etno-merkezciliğin bir göstergesidir. Kültürel miyoplukta genelde gündelik şeylerin her yerde aynı olduğu varsayımları yapılır. Çok basit bir kişinin ismi gibi bazı basit şeyleri tasarlamak pratiğin ne kadar geniş ölçekte değiştiği anlaşıldığında çok basit değildir. Meksika insanları iki soyada sahiptir ve ilki babasının ilk soyadından ikincisi de anne soyadından gelmektedir. Sıklıkla sadece ilk soy isim kullanılmakta ve ikincisi kısaltılmaktadır. Bir kadın evlendiğinde her iki soyadını da saklamakta ve kocasının ilk soyadını eklemektedir. Ya da Çini düşününce 1 nokta 2 milyar insanın yaşadığı ve sadece 3.100 soy ismi olup nüfusun %90'ı bunlardan 100 tanesini kullanmaktadır (Jandt, 1998: 52).

Etno-merkezci dünya görüşünün temelinde karşı çıkma veya inkâr yer alır ve kişinin gerçeklik hakkındaki diğer görüşlerin varlığını ve farklılığını inkâr etmesi

anlamına gelmektedir. Bu inkâr ötekiyle yüzleşme şansının az olduğu ya da hiç olmadığı yerlerde benzer deneyimin yaşanmaması sonucu, izolasyon nedeniyle ortaya çıkabilir veya farklılığın özellikle ayrıldığı, kişinin veya grubun farklılıkla yüzleşmemek amacıyla farklı insanlarla aralarına duvarlar ördükleri durumlarda farklılığa dayalı olarak ortaya çıkabilmektedir (Gillart vd 2000: 2).

Etno-merkezciliğin iletişimdeki negatif etkilerine baktığımızda aşırı etno-merkezcilik diğer kültürlerin bilgi ve zenginliğini inkar etmeye yol açar iletişimi tıkır ve fikirlerin ve yeteneklerin kişiler arasında değişimini engeller (Jandt, 1998: 56).

Kültürel ufku genişletmeyi ya da kültürel farklılıklar pratiklerin uygunluğunu kabul etmemek yanlış anlaşılmalara ya da çatışmalara sebep olabilir. Bu da toplum içindeki huzursuzluğu artırarak, kültürlerarası uzlaşmayı, anlaşmayı olumsuz etkileyebilmektedir.

2.5. Kültürlerarası İletişimin Etkili Stratejileri

Etkili iletişim yanlış anlaşılmaları en aza indirmeyi içerir. Etkili bir iletişimci olmak motive olmayı ve uygun bilgi ile yeteneklere sahip olmayı gerektirir. Yabancılara yaklaşma ve etkili iletişim kurmak için motive olmak önem arz etmektedir. Motivasyonumuz kaygıdan kurtulmak ve kendi benliğimizi korumaktır, bunlar ihtiyaçlarımızın bir fonksiyonudur. Bu gereksinimlerimizi karşılanmazsa yabancılarla iletişimde motivasyonumuz yetersiz kalacaktır (Gudykunst ve Kim,2003:293). Motivasyon sağlama iletişimde kolaylık sağlar, amaca ulaşmayı kolaylaştırır. Çünkü motivasyon iletişimi kolaylaştırır ve kültürlerarasında adaptasyon sağlamaktadır.

Etkili bir iletişim aynı zamanda belirli bir bilgi gerektirir. Yabancılar hakkında bilgiyi nasıl elde edeceğimizi bilmeliyiz grup farklılıklarını ve kişisel benzerlikler hakkında bilgi sahibi olmalıyız ve yabancının mesajları nasıl yorumladığını bilmeliyiz. Eğer nasıl bilgi alacağımızı bilirsek yabancılarla etkileşimde diğer bilgi türlerini de elde edebiliriz (Gudykunst ve Kim, 2003:293). Kültürlerarası iletişim için en önemli bir noktardan biri yeni kültür ile ilgili ön bilgi sahibi olmaktır. Bu kişilere bazı avantajlar sağlar örneğin, yeme alışkanlığı ile ilgili yapılan

bir araştırma bazı hassasiyetler konusunda ipucu verebilir. Bu etkili bir kültürlerarası iletişimin önemli bir noktası olabilmektedir.

Yabancı bir topluma girildiğinde yaşanan bazı duygular kültürlerarası iletişimi etkilemektedir. Belirsizlik ve kaygı ile baş etmek için bazı önemli yetenekler mevcuttur. Kaygımızı yönetmek için dikkatli olmak gerekir ve anlam karmaşasını tolere etmek gerekmektedir. Belirsizliği yönetmek için ise empati yapılmalı, davranışlarımızı düzenlemeli ve yabancıların davranışlarını doğru tahmin etmek gereklidir (Gudykunst ve Kim,2003:293). Bu gibi davranış düzenlemeleri sağlıklı bir iletişim ortamı sağlayarak etkili diyalog ortamının kurulmasını sağlamaktadır. Sağlıklı bir iletişim ortamının oluşturulmasında dil önemli bir yere sahiptir. Dil kullanımı kültürlerarası iletişimde önemli bir rol oynar. O bizim ve diğerlerinin kimlikleriyle doğrudan bağlantılıdır. Ve o aynı zamanda sahip olduğumuz grupların ve toplumdaki sosyal konumumuzla ilişkilidir. Birçok dilin konuşulduğu dünya da biz sadece başarılı iletişimin sadece aynı dili kullanan insanlar arasında olduğunu düşünürüz ancak iletişim dilden çok daha fazladır. Ancak dil iletişimin ana elemanı olduğu için gözden kaçırılmamalıdır (Martin ve Nakayama, 219:2010). Etkili dil kullanımı iletişimin sağlıklı olmasını sağladığı gibi kültürlerarası iletişimin de sağlıklı ilerlemesine imkan vererek anlaşmazlıkları en az düzeye indirebilir, etkili iletişimin düzeyini artırabilir.

2.6. Kültürlerarası İletişim Bariyerleri

Kültürler arası iletişimde sağlıklı bir iletişim ortamının sağlanması noktasında bazı engellerden söz edilebilir. Literatürde bu engellerin her zaman var olacağından bahsedilmektedir. Öyle ki, kültürlerin doğasından kaynaklanan bu engeller ister istemez kültürlerarası iletişimi kesintiye uğratabilmektedir. Bunlar evrensel boyutta gayet doğal karşılanan durumlar olabilmektedir.

Bütün kültür ve alt kültürler üyelerine uygun olan ve uygun olmayan davranışları belirten kuralları üyelerine sağlarlar. Kültürler arası iletişimi anlamak için kültürlerin ve alt kültürlerin normlarını öğrenmeye çalışma yaklaşımı ile yaklaşmak imkansız olmaktadır. Bir kültürün ve alt kültürün bütün kurallarını öğrenmek mümkün değildir. Yani bir şeyleri yanlış yapma ihtimaliniz fazladır ve

birilerini gücendirirsiniz. İletişiminiz acı çeker çünkü sizin normları ihlaliniz iletişiminizin etkinliğini sınırlamaktadır. Gerçekte başkalarının normlarına uymak durumunda olduğunuzu dahi bilemezsiniz ya da başkalarının kültürel normlarına saygı duyarken kendi kültürel normlarınıza uygun davranmanız gerekebilir. Daha iyi bir yaklaşım, tek tek kültürleri incelemek yerine kültürel iletişime karşı olan bariyerleri genel bir seviyede incelemektir (Jandt, 1998: 50). Bu noktada kültürler hakkında bilgi sahibi olmanın, kültürün hassasiyetleri hakkında bilgi sahibi olmanın pek mümkün olmayacağı üzerinde durulmaktadır. Bunun yerine daha genel kültürlerarası iletişimde bariyerlerin neler olabileceği hakkında bilgi sahibi olmak işi kolaylaştıracağı belirtilmektedir.

Bir coğrafya içerisindeki egemen kültürlerin, alt kültürlerin dinamiklerini legal veya illegal yöntemlerle baskı altına alarak kendi kutsallıkları doğrultusunda şekillendirmeye çalışması hiç şüphesiz farklılıklardan doğan zenginliklerin görülmemesi anlamına gelir. Ancak kültürel farklılıkları, faydalanılması ve ilham alınması gereken değerler bütünü olarak değerlendirmek mümkündür. Bu yaklaşımın ötekileşmenin ve ötekileştirmenin önündeki engel ve kültürlerarası diyalogun önünü açan yaklaşım olarak değerlendirilmesi gerekir. Ancak bu noktada en önemli sorun kuşkusuz iletişim sürecinin doğru olarak işletilmesinin önündeki bariyerlerin kaldırılmamasıdır. Entegrasyon ve asimilasyon kavramlarının algılanışındaki ince ayrıntıdan ve paradoksalıktan kaynaklanan durum elbette ki önem arz etmektedir (Yağbasan, 2008:317).

Laray M. Barna tarafından 6 adet bariyer geliştirilmiştir: Kaygı, farklılık yerine benzerliklerin var sayılması, etno-merkezcilik, önyargı, sözsüz yanlış yorumlama ve dil. Bu bariyerler kültürler arsası karşılaştırmalardaki problemlerin çözümünde kullanılabilir (Jandt, 1998: 50). Örneğin üniversitedeki ya da ilk işinizdeki ilk gün yaşadığımız kaygıyı düşünün yeni olduğunuz için çok duyarlı olursunuz ve aidiyet duygunuz olmaz ve hata yapma ya da absürt davranışlar gösterme gibi kaygılarınız olur.

Sugavara'nın (1993:1) yaptığı bir araştırma dil bariyeri için güzel bir örnektir. Buna göre: Amerika'da çalışan 168 Japon işçi ve onların 135 Amerikalı çalışma

arkadaşları ile yaptığı çalışmada dil konusunda Amerikalıların sadece %8'i tahammülsüzken Japon işçilerin %19'u İngilizcelerinin çok zayıf olduğunu düşünüyorlar. Ayrıca Japonların % 20'si Amerikalılarla konuşurken gergin hissediyordu ve % 30'u ise Amerikalıların İngilizceleri konusunda tahammülsüz olduğunu düşünüyordu. Japonların yüzde 60'ı ise dilin Amerikalılarla iletişimlerinin bir engel olduğunu düşünüyorlardı. Bazıları için İngilizce konuşamama kaygısı Japonlarla Amerikalılar arasında iletişimin önünde bir engeldi.

2.7.Kültürlerarası İletişim Yeterliliği

Hayatımızın bir parçası olan iletişim faaliyetleri günlük yaşamın temelini oluşturduğu için kişinin iletişim kurabilmedeki kabiliyeti hayatına yön verme noktasında önem arz etmektedir. Kişinin bireyler arası iletişimde gösterdiği beceri günlük hayatında mutluluğunu, başarısını, ilişkilerini buna benzer birçok konuda yaşantısını etkileyebilmektedir. İletişim yeterliliğinin özellikle kültürlerarası iletişim açısından düşünüldüğünde farklı bakış açılarıyla değerlendirilmekte ancak odak noktası yabancı kültürün insanlarıyla kurulan iletişimdeki davranış biçimleridir.

İletişim yeterliliğinin iki önemli karakteristik özellikleri etkinlik ve uygunluktur (Koester, 1993). Etkinlik bir kişinin amaçlarının başarma kabiliyeti iken uygunluk diğerlerine karşı davranışlarda münasip ve makul davranma becerisidir. Ancak yeterlilik mükemmeliyete eşit değildir. İletişimde etkinliğin ve uygunluğun ortalama bir düzeyde olması iletişim yeterliliği açısından tatmin edicidir. Dahası iletişim yeterliliği sadece ilişki bağlamında mevcuttur ve kişilerarasıdır, çünkü diğer insanların algılarını içerir.

Kültürlerarası iletişim yeterliliğini açıklamak için araştırmacılar kişisel davranışlara odaklanarak kültürler arası iletişim davranışını açıklama çabası içerisindeyler. Kültürlerarası iletişim çalışmalarında yeterlilik konusu açısından ilerleme kaydettiği için önem arz etmektedir. Bu bağlamda farklı araştırmacılar kültürlerarası iletişim yeterliliğine farklı tanımlar önermişlerdir. Farklı bileşenleri vurgulamaktadır: Örneğin Gudykunst's (1995) yılında kaygı-belirsizlik yönetim teorisi kültürler arası iletişim yeterliliğini 3 psikolojik faktöre temellendirerek açıklar; belirsizlik, kaygı ve farkındalık. Teori diğer farklı psikolojik faktörleri ve

durumsal faktörleri birleştirir. Bunlar doğrudan olmayan bir biçimde kültürlerarası iletişim etkinliğini 3 ana psikolojik faktörü etkileyerek şekillendirir. Sosyal-psikoloji ve kültürlerarası iletişimin araştırma kanıtı yayınlanmıştır. 3 ana faktör arasındaki ilişkileri teorize ederek. Diğer araştırmacılar kültürlerarası iletişim yeterliliği modellerini kültürel kimliğin merkeziliğine odaklanarak ortaya koymuşlardır (Kim, 2005:360).

Kültürlerarası iletişimde, yeterlilik konusunda yazarlar farklı konulardan olaya yaklaşır buna göre bazı modeller ortaya koymuşlardır. Chen ve Storasta (1996: 356)'da kültürlerarası iletişim yeterliliği konusunda bir model ortaya koymuştur. Bu model üç temel yön arasındaki birbirine bağımlı ilişkilerini içerir bunlar: duygusal (kültürlerarası duyarlılık), bilişsel (kültürlerarası farkındalık) ve davranışsal (kültürlerarası beceri) yönlerdir.

Wiemann (1977:198)'a göre ise, iletişim yeteneği etkileşime katılan bireyin etkileşim esnasında karşılıklı kişileri ilgilendiren ve amaçlarına ulaşmak için o durum içindeki koşullar içerisinde, beklenen iletişim davranışları içerisinde en uygun olanı seçme davranışı olarak tanımlanmaktadır.

Bu konunun araştırmacıları iletişim yeterliliğini tanımlarken uzunca bir süre tartışmışlardır. Bochner ve Kelly (1973:280) iletişim yeterliliğini kendilerine ve başkalarına etkin bir ilişki becerisi olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma göre iletişim yeterliliği şu şekilde değerlendirilebilir (Bochner ve Kelly, 1973:288):

1. Amaçları formülize etmek ve başarma becerisi,
2. Başkaları ile etkili işbirliği yapma becerisi
3. Durumsal ya da çevresel değişkenlere uygun bir şekilde adapte olma becerisi.

Bunun yanında Parks ise iletişim yeterliliğini amaca ulaşma penceresinden irdelemiştir. Ona göre iletişim yeterliliği iletişimcinin kişisel amaçlarına ulaşmak için çevresini kontrol ve manupile etme yeteneğidir. Kişi bu amaçları belirlemeli onlar hakkında yeterli bilgi edinmeli, başkalarının yanıtlarını tahmin edebilmeli iletişim stratejilerini seçmeli ve etkileşim sonuçlarını doğru değerlendirmelidir Parks (1976: 5).

Amaca yönelik bu yeterlilik tanımlarına karşı olaya başka açıdan yaklaşan tanımlamalar mevcuttur. Wiemann ve Backlund (1980:181)'a göre uygunluk etkileşimcinin uygunluğu temel bağlamsal gerekliliklerini karşılama yeteneğidir. Chen (1990:247) araştırmacıların iletişim yeterliğini tanımlarken kullandıkları “başkalarıyla etkili ve uygun etkileşim kabiliyeti” tanımlamasını eleştirmiştir. Çünkü ona göre bu tanım bazı kafa karışıklıkları ve anlam bozukluğu içermektedir. Örneğin Wiemann'ın tanımına göre şu sorular ortaya çıkmaktadır: Ulaşılabilir davranışlar nelerdir? Ya da durum kısıtlamalarını neler oluşturmaktadır?

Spitzberg ve Cupach (1984) bu iki fikri birleştirerek iletişim yeterliliği konusuna yeni bir sentez getirmişlerdir. Spitzberg (1989:347)'a göre uygunluk ilişkinin bir takım değerleri, normları ve beklentilerin önlemeli ölçüde ihlal edilmemesidir. Etkinlik ise amaçların ya da hizmetlerin etkinlik zarar ve alternatiflere oranla önemli amaçların başarılmasıdır. Spitzberg'a göre her durum bir takım olası zarar ve faydalara sahiptir.

Kültürlerarası iletişim yeterliliğini etkileyen faktörler: Kültürel bilgi ve farkındalık, iletişim becerileri ve belirsizliğe karşı tolerans gruplar arası ilişkilerin uygunluğunu etkiler Gudykuts (1986).

Sonuç olarak baktığımızda kültürlerarası iletişim yeterliliği genellikle iletişim yeterliliği ile aynı koşulları içermekle birlikte, daha farklı bağlamda oluşan bir iletişim sürecinde istenilen davranışsal değişiklikleri kapsamaktadır. Çünkü kültürlerarası iletişimde önemli olan farklı kültürlerde, diğer bir deyişle, farklı “fiziksel ve sembolik çevrelerde” yetişmiş insanlar arasında etkin ve uygun iletişim kurabilmektedir (Kartarı, 2014, 258). Bu durum da hem iletişimin gereklerini hem de daha ötesini yani kültürlerarası iletişim gereklerini ifade etmiş olmaktadır.

Kültürlerarası iletişim yeterliliği, farklı kültürlerin üyeleri arasında yanlış anlamalarla ters orantılıdır. Yeterlilik arttıkça, yanlış anlamalar azalır ve bu alanda yapılan çalışmaların amacı yanlış anlamaları en aza indirmektir. Bu amaca ulaşmak için öncelikle iletişime katılan taraflar hem kendi davranışlarını hem de karşıdakinin davranışlarını iletişim sürecinin gerçekleştiği bağlamda, tahmin edilebilmeli ve açıklayabilmelidir. İletişim yeterliliği bireyin kendisini rahat hissetmesi ve kendi davranışları ile birlikte, iletişimde bulunduğu bireyin olası davranışları hakkında da

tahminde bulunabilmesini ifade eden bir kavramdır. Bu nedenle iletişim yeterliği, gerginlik, rahatsızlık, ve belirsizlik duygularının yönetimini kapsayan bir kavram olarak ele alınmalıdır (Kartarı, 2014:259). Daha önce de belirtildiği gibi yeterlilik olumlu bir duruma karşılık gelmektedir. O yüzden kültürlerarası iletişimde ortaya çıkabilecek her türlü soruna, belirsizliğe ve olumsuzluğa karşı olmayı ifade etmektedir.

2.8.Kültürlerarası İletişim Duyarlılığı

İnsanlarla sağlıklı iletişim kurmak bazı hassasiyetleri gerektirmektedir. Zira sağlıklı iletişim anlaşmayı ve anlaşılmayı kolaylaştırmakta iletişimde çıkabilecek sorunları önlemektedir. Her bireyde olması gereken, iletişime dair hassasiyetler, duyarlılıklar, salt iletişim kurmanın ötesinde kültürlerarası iletişim açısından düşündüğümüzde etkisi daha büyük olabilmektedir.

Duyarlılığın olumlu davranışlar için söz konusu olduğunu yapılan tanımlamalarda görülmektedir. Bir kişinin farklı kültüre sahip kişilerle etkileşim kurmadan önce, etkileşim sırasında ve sonrasında olumlu duygulara sahip olmasını ve farklılıklara saygı duymasını ifade etmektedir (Eğinli, 2011:5).

Bhawuk 1992:416)'a göre başka bir kültürde etkili olabilmek için insanlar diğer kültürlere ilgili olmalı, kültürel farklılıkları anlamak için yeteri kadar duyarlı olmalı ve anı zamanda davranışlarını diğer kültürden insanlara saygı gösterme adına değiştirmeye gönüllü olmalıdır. Kültürlerarası duyarlılık şu anlama gelir: Birisinin kültürel farklılıkları ayırt etmede ve deneyimleme de gösterdiği yetenek demektir. Kültürlerarası duyarlılık daha fazla olduğunda kültürlerarası yeterlilik potansiyeli de artar. Duyarlılık aslında özverili davranma, bireyin karşısında yer alan kişiyi anlamak için çaba sarf etme eylemi üzerine bir ortak nokta çizilebilir. Karşıtlık, farklılık sebebiyle oluşabilecek her türlü olumsuz ifadenin engellenmesi için gerekli olanın yapılması duyarlılığın bir gereği olarak görülmektedir.

Bennett (1993:29) kültürler arası duyarlılığı, bireyin kişisel gelişim aşamalarına göre oluşturduğu model çerçevesinde tanımlamaktadır. Bu modeli oluşturan ana kavram “farklılaşma” olarak adlandırılır ve farklılığı tanıma ve farklılıkla beraber yaşama yeteneğinin gelişimini temel almaktadır. “Farklılaşma” iki olguya değinmektedir: 1. İnsanların aynı şeye çeşitli yollarla bakıyor olması, 2. İse

“kültürlerin birbirinden farklılaşma modelleri ya da dünya görüşleri açısından farklılık göstermeleridir.” Bu ikinci boyut, Bennett (1993:29)’e göre kültürlerin, gerçekliğin anlaşılmasının, dünyanın görülmesinin yollarını sunduğu, gerçeğine göndermede bulunmaktadır. Gerçeklik hakkındaki bu bakış açısı veya dünya görüşü, bir kültürden diğer kültüre değişmektedir. Buna göre, kültürler arası duyarlılık, temelde dünyanın algılanışında kültürler arasındaki temel farklılıkların nasıl tanınabileceğini ve onunla nasıl başa çıkılabileceğini bilmektir. Bu öğrenme süreci de ayrı bir çalışma alanını gerektirir (Bochner, 1982:16; Roche, 2001:14).

Hammer (2003:422) kültürlerarası duyarlılığı kültürel farklılıkları ayırt etme ve deneyimleme becerisi olarak tanımlamıştır. Buna karşılık Chen ve Starosta (1996: 363) kültürlerarası duyarlılığın duygusal doğasına da odaklanmış ve kültürler farklılıkları ayırt etme kabiliyetini daha çok kültürlerarası farkındalık boyutunda incelemiştir. Bu modelde kültürlerarası duyarlılık bir kişinin diğer bir kültürdeki kişiler ile etkileşiminde pozitif duygusal cevaplar alma ve verme becerisi olarak tanımlanmıştır. Chen ve Starosta ayrıca kültürlerarası duyarlılığı etkileyen dört temel kişisel özellikten bahsetmiştir. Bunlar (1) bireyin kendini değerlendirmesi, (2) açık fikirlilik (3) yargılayıcı tavır içinde olmamak ve (4) sosyal rahatlama.

Bireyin kendini değerlendirmesi, kişilerin kendilerini görme yoludur ve kültürlerarası durumlarda iletişim yeterliliği ile alakalıdır çünkü o bir kişinin dünya ile nasıl etkileşim kuracağına aracılık eder. Pozitif bir benliğe sahip olan birisi kültürel olarak farklı insanlar daha kolay kabul eder ve güvenir.

Açık fikirlilik bir bireyin kendisini daha uygun bir şekilde ifade etme istekliliği ve aynı zamanda diğer insanların söylediklerini kabul etme isteğidir. Gudykunt (1993:50)’a göre yeni ve eski fikirlere entegre olup buna göre düşünce sistemlerini değiştiren insanlar kültürlerarası etkileşimlerde daha etkili iletişim kurarlar.

Yargılayıcı tavır içinde olmamak, kişisel niteliğin doğal olarak elden ele açık fikirlilikle gider. Eğer bir birey karşıt düşüncelere karşı ön yargılı değil ise diğer kişi hakkında öğrenmeye daha açıktır.

Sosyal rahatlama, bir kişinin diğer kültürlerle insanlarla etkileşiminde az kaygı gösterme becerisi ile ilgilidir. Kaygı belirsizliğin duygusal bir deneyimidir ve olumsuz sonuç beklentisi durumuna bağlıdır. Yani bir kişi kültürel olarak farklı

bireylerle iletişimde olumsuz sonuçlar bekliyor ise kültürlerarası etkileşimde daha fazla kaygılı olacaktır. Gudykunt (1994) Kültürlerarası temas sonucu deneyimlenen kaygının diğer korku, nefret, suçluluk duygusu gibi diğer duygulara neden olacağını belirtmiştir. Kültürel olarak farklı olanlarla Etkili bir iletişim için bir kişi kaygısını bir şekilde iyi yönetmelidir.

Kültürlerarası iletişim kabiliyetinde kültürler arası duyarlılığın etkileri üniversite öğrencileri arasında çalışılmıştır. Önceki çalışmaların birinde araştırmacılar kültürel programlara katılmanın öğrencilerin kültürel farklılıklara yaklaşımı üzerindeki etkileri çalışılmıştır. Sonuçlar şunu göstermiştir: Üniversite çapında kültürel programlara katılımıla kültürler arası duyarlılık artırılabilir (Klark ve martin, 2003).

Gobi tarafından 2007’de yapılan çalışma şunu bulmuştur: Üniversite kampüsünün çok kültürlü etkileşimi öğrencilerinin uluslararası iletişimde etnorelativizme olan ihtiyaç duyarlılığı artırır. Yapılan çalışmalardan bir diğeri şunu bulmuştur, cinsiyet ve çok kültürlü deneyimler kültürler arası duyarlılığı etkileyebilir. (Altshuler vd, 2003). Stffo’nun 2003 yılında yüksek okul öğrencileri arasında yaptığı bir çalışmada pozitif bir ilişki bulmuştur şöyle ki: Okulda harcanan sürenin uzunluğu ve kültürler arası duyarlılık seviyesi arasında öğrenciler okulda daha çok zaman harcadığında onların inkar ve savunma alt kategorileri skorları düştüğü görülmüş ve kabul ve adaptasyon alt kategorileri skorları yükselmiştir. Alson ve Kroger ise Bennet’in gelişim modelini kullanarak şu sonuca ulaşmıştır: yabancı dil bilmek ve ülkeler arası deneyim kültürler arası duyarlılığı artırabilir. Yapılan alışmalara bakıldığında kültürler arası iletişim duyarlılığını etkileyen bir çok etken görülmektedir. Kültürler arası iletişimde duyarlılık tek bir konu ile ilişkilendirilemeyen bir çok konuda ele alınması gereken bir konu olduğu dikkat çekmiştir.

2.1.8. Sosyo-Kültürel Adaptasyon Sürecinde Kültürlerarası İletişim Duyarlılığı

Sosyo-kültürel adaptasyon sürecinden daha önce bahsetmiştik. Bu süreç misafir birey için belli aşamaları içinde barındıran ve nihayetinde adaptasyonun sağlanması ile devam eden ve uzun bir zamanı kapsayan bir süreçtir. Bu süreçte, kültürlerarası iletişim duyarlılığına sahip bireylerle gerçekleştirilen iletişimin sosyo-kültürel adaptasyon açısından daha verimli olacağı tahmin edilmektedir.

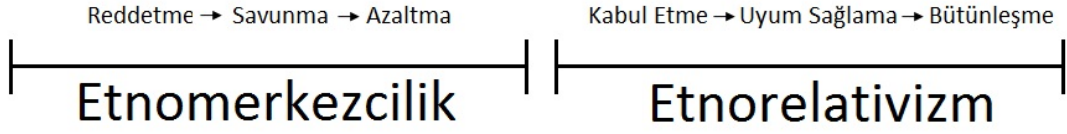

Kültürlerarası duyarlılık, kültürel farklılıklara ve farklı kültürden bireylere karşı duyarlı olmayı ifade eder (Bhawuk, Brislin, 1992: 414). Böylece duyarlılık sosyo-kültürel adaptasyonu daha hızlı geliştirir ve bireyler adaptasyonda daha az sorun yaşamaktadır. Mao (2015:118) kültürlerarası duyarlılığı iletişim halindeki bireylerin daha uygun ve etkin davranışı teşvik eden kültürel farklılıkları anlamaya ve değerlendirmeye yönelik olumlu duygu geliştirme yeteneği olarak tanımlamaktadır. Bu da sosyo kültürel adaptasyonu kuvvetlendirerek adaptasyonda sorun yaşamayan bireyler ortaya çıkaracaktır. Bir başka taraftan kültürlerarası duyarlılık, kültürlerarasındaki farklılıkları anlamaya, takdir etmeye, bunları kabul ve motive etmeye yönelik istekler olarak ifade edilir (Bae ve Song, 2017: 439). Bu tanımda yine sosyo-kültürel adaptasyonda kültürlerarası duyarlılığa sahip olmanın bu süreci nasıl etkileyeceği anlaşılmaktadır.

Kültürlerarası duyarlılık üzerine yapılan çalışmalar ile bireylerde gelişen empati algısı ile etnosentrizm azalacağı tahmin edilmektedir. Etnomerkezcilik bu süreci olumsuz etkileyen en önemli sorunlardan birisidir ve etnomerkezciliğe karşılık duyarlılık geliştirilmelidir. Dünyanın küçülmesi, farklı kültürlerle daha çok beraber yaşama durumu ileriki yıllarda kaos ortamı oluşturması yerine anlayışlı bireyler, duyarlılığı gelişmiş bireylerin var olması gelecek yıllar için daha fazla öneme sahiptir. Çalışmanın bir çok yerinde vurgulandığı üzere bir arada yaşama ortamlarının artması, çok daha fazla kültürle tanışma dünyanın gelecek dönemler için önem taşımaktadır. Bu sebeple sosyo-kültürel adaptasyon sürecinde duyarlılığın geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bireylerin kendi duyarlılıklarını geliştirmesi adaptasyon sürecinde kültüre yeni katılmış bireyin adaptasyonunu kolaylaştıracak böylece kişi bu süreçte sorun yaşamayacaktır.

2.1.9. Kültürlerarası İletişim Duyarlılığının Ölçümleri

Kültürlerarası iletişimde duyarlılığın ölçülmesi özellikle yapılan araştırmalar açısından önemli olmaktadır. Yapılan çalışmalarda kültürlerin ve bireylerin ne ölçüde duyarlılık gösterdiği bu ölçümler aracılığı ile ortaya konmaktadır.

Kültürlerarası Duyarlılığın Gelişimsel Modeli (Development Model of Intercultural Sensitivity-DMIS). (Bennett (1986: 179).

Kültürlerarası araştırmalar kültürlerarası yeterliliğin hem global hem de yerel ölçekte önemini göstermiş iken, buna ilave olarak teorik bir çerçeve önermiş ve buna kültürlerarası duyarlılığın gelişimsel modeli (Development Model of Intercultural Sensitivity-DMIS) adını vermiştir. Bu model kültürler arası yeterlilik ve duyarlılık arasında ki ilişkiyi belirler. “DMIS” modeli Bennett tarafından insanların kültürel farklılıkları nasıl çözümlediğini ölçmek için geliştirilmiştir. Bu modelin altında yatan varsayıma göre bir kişinin kültürel farklılıkları o kişinin kültürlerarası iletişimdeki potansiyel yeterliliği arttığında daha kompleks ve karışık (Hammer, 2003:423). Bu model kültürel farklılıkları inşa edilmesi bir kişinin dünya görüşünün aktif bir parçası olabilir. Bir kişinin kendisini ve diğer kültürleri anlamasını sağlayabilir ve kültürlerarası ilişkilerinde yeterliliğinin artırabilir. Bu modelin her bir aşaması belirli bir dünya görüşünün göstergesidir. “DMIS” davranış ve yaklaşımdaki farklılıkları belirten bir model değildir. Gerçekte “DMIS” dünya görüşündeki değişikliklerin modelidir. Burada gözlemlenen davranışlarda ve yaklaşımlardaki her aşamanın değişen dünya görüşünün altında yatan durumun bir göstergesidir. Kültürlerarası karşılaşmalarda dünya görüşündeki her bir değişim yeni ve daha karmaşık konuları da beraberinde getirir. İlgili bir olayın çözümü yeni yönlerin ortaya çıkmasını tetikler böylece olaylar tamamen çözülemez hareket tamamlanamayabilir ve bir kişinin farklılık deneyimi bir dünya görüşünün ötesine taşınabilir. Şekilde görüldüğü gibi bu modelin ilk üç yönü daha etno-merkezcidir. Kültürel farklılıkları reddetmek bir kişinin kendi kültürünü tek gerçek kültür olarak kabul etme halidir. Farklı kültürler ya hiçbir zaman ayırt edilemez ya da anlaşılmasız bir şekilde yorumlanır. Sonuç olarak kültürel farklılık ya hiçbir zaman deneyimlenemez ya da farklılaşmamış yabancı ya da göçmen gibi bir şekilde ilişkilendirilir.

Modelin diğ er yönü etnorelativizm olup anlamı bir kişinin kendi kültürünü diğ er kültürlerin bağ lamında deneyimlemesidir. Kültürel farklılıkları kabul etme bir kişinin kendi kültürünün eş it miktarda karmaş ık birç ok dñya görü ş ü arasından sadece biri olarak deneyimlemesidir. Kültürler arası farklılıkları ayırt etmek ve meta seviyede bir bilinç inş a etmek ile insanlar bu bakış aç ısıyla diğ erlerini kendilerinden farklı olarak deneyimleyebilirler. Kabul etmedeki insanlar genel kültür kategorileri oluşturabilirler ve bunlar ilgili kültürel farklılıkları oluşturabilirler genel olarak daha fazla etno-merkezci yönelimler kültürel farklılıklardan kurtulma yönleri olarak görülebilir ya varlığını inkar ederek ya ona karşı koruma geliştirerek ya da onunun önemini azaltarak. Daha fazla etnorelativizm dñya görüşleri kültürel farklılıkları arama yollarıdır. Ya onun önemini kabul ederek, ya uyum sağ layarak ya da büt ünleştirerek (Hammer, 2003: 425).

Kabul etme etnorelativizmin ilk aş amasıdır. Bu aş amada kültürel farklılık onaylanır ve ona saygı duyulur (Olson ve Kroeger, 2011: 122). Bennett (1993: 50) kabul etmenin iki ç eş idini tanımlar: davranış sal farklılıklara saygı ve değ er farklılıklarına saygı ş eklindedir. Bireyler dilde iletişimin türünde ve sözlü olmayan davranış larında ilk aş amalarda kesinlikle farkları fark etseler de kabul etme aş amasında bu farklı davranış lar saygı görür. İkinci alt grup için değ er farklılıklarına karşı saygı, birey bir kişinin bakış aç ısının ilgili bir kültür yapısına sahip olduğunu kabul eder. Kültürel davranış lardaki farklılıkları algılamada ç ok farklı bakış aç ısı varsayımları bulunmaktadır. Değ er farklılıklarına saygı göstermek derin bir ilişki içselleştirmeyi temsil eder.

Bennet'in geliştirdiğ i ve Holm ve arkadaşları (2009:187-200) tarafından yeniden geliştirilen Kültürlerarası Duyarlılık Ölç eđ i Anketi Kültürlerarası Duyarlılık Geliş im Modeli'ne dayanmaktadır. Kültürlerarası Duyarlılık Ölç eđ i Anketi'nin amacı, kültürel farklılık konusundaki yönelimleri ölç mektir. Bu anket kültürlerarası duyarlılık üzerine, birbirini izleyen beş konumu ölç er bu konular: 1. Reddetme/ İ nkar Etme 2. Savunma 3. Geri Çevirme 4. Küç ültme 4. Kabul Etme 5. Uyum sağ lama/Adaptasyon. Bu konulardaki geri çevirme savunmanın bir baş ka biçimidir. 6. düzey olan Büt ünleş me ise model ile uyumlu bir ş ekilde ölç ülemediğ i için anketin ilk verisyonunun ön testlerinde dış arda bırakılmış tır.

Kültürlerarası duyarlılık insanların diğer kültürlere adaptasyonunda sık sık karşılaştıkları önemli bir durumdur. Bunu ölçmek her zaman başarılı sonuçlar vermemiştir. Bunun sebebi de araştırmacıların tam olarak insanların yeni bir kültürde bulduklarında neye duyarlı olduklarını belirtmemelerinden kaynaklanmaktadır (Bhawuk ve Brislin, 2012: 413). Anlaşıldığı üzere duyarlılığın ölçümü biraz daha zor bir süreci kapsamaktadır.

2.1.10. Kültürlerarası Duyarlılık ile İlgili Yapılmış Araştırmalar

Kültürlerarası iletişimin akademik alanda başlangıcı 1950 ve 1960 lı yıllara dayanmaktadır. Gelişen küresel ortamla beraber iletişimdeki gelişmelerde kültürlerarası iletişim çalışmalarını tetiklemiş ve böylece kültürlerarası iletişim çalışmaları ilk örneklerini vermiştir. Kültürlerarası iletişim araştırmacıları batılı olmayan toplumlardaki iletişim ve kültür pratiklerini daha iyi anlamaya yardımcı olmak ve bilgi üretmeye olan ilgi tarafından motive edilmiştir (Kim, 2005: 554). Bu çalışmada Bennet'in Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Gelişim Modeli esas alınarak çalışma ortaya konulmuştur. Bennett bu modelde kültürlerarası yeterliliğin boyutlarının kavramsallaştırmasını ortaya koymuştur. Bu konuda ortaya konulan ve akademik literatürde ön plana çıkan çalışmalara bakıldığında Bulduk, Tosun, Ardıç (2011: 25) tarafından Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinin Türkçe formunun (KDÖ) iç tutarlılığı, güvenilirliği ve faktöriyel yapısı tanımlanmıştır. Çalışmada yirmi dört maddelik ölçek önce geri çeviri yöntemi ile Türkçe'ye çevrilmiştir ve uzman görüşleri ile kültürel uygunluğu sağlanmıştır (Hammer ve ark., 421:2003) Sonra ise, psiko metrik uygunluğu 148 hemşire öğrenci üzerinde değerlendirilmiş ve iki hafta aralıkla, 32 öğrenci ile ölçülen test-tekrar test tutarlılığı yeterli düzeyde bulunmuştur. Psikometrik analizler KDÖ'nün (.72) geçerlilik ve güvenilirliğini desteklemiş böylece sonuçlar, hemşirelik öğrencilerinin kültürel duyarlılıklarını tanımlamada KDÖ'nün geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermiş olmuştur.

Kültürlerarası gelişim envanteri (Intercultural Development Inventory, IDI) ile yapılan bir başka araştırmada iki önemli araştırma amaç edinilmiştir: Birincisi IDI'nın deneysel özelliklerini yinelemek ikincisi ise tek kompozit bir IDI skoru oluşturmaktır ki bu araştırma eğitimde kullanılması için yapılmıştır. Çalışma dil ve kültür, yabancı dil, kültürlerarası eğitim derslerini alan 378 öğrenci ve öğretmen ile

gerçekleştirilmiştir. Sonuçlara bakıldığında IDI'nın güvenilir bir ölçü olduğu görülmüş ve tam kesin olmasa da kültürlerarası duyarlılığın gelişim modeline yaklaştığı sonucu elde edilmiştir.

Bir başka çalışma Bekiroğlu ve Balcı'nın (2014: 429) "Kültürlerarası iletişim duyarlılığının izlerini aramak: İletişim Fakültesi öğrencileri örneğinde bir araştırma" adlı çalışmalarında Chen ve Starosta'nın (2000) yılında geliştirdiği Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği'nin Türkçeye çevrilmiş hali kullanılmıştır. Çalışmada Ölçekte var olan beş faktörü yinelemek yerine dört faktörün ortaya çıktığı görülmüştür. Araştırmada belli değişkenler doğrultusunda kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığı da analiz edilmiştir. Çalışma ERASMUS Değişim Programından yararlanma isteği, farklı kültürlerin medyasını takip etme sıklığı, sosyal medyada farklı kültürden insanlarla iletişim kurma sıklığı, farklı kültüre sahip bir ülkede yaşama isteği ve yabancı dil bilme düzeyine göre kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin anlamlı bir biçimde farklılaştığı ortaya çıkan sonuçlar arasındadır.

Yine başka bir çalışma ile üniversite öğrencilerinin kültürlerarası, iletişim duyarlılık seviyesi ve kültürlerarası iletişim formasyonunda kültürlerarası deneyimlerin eğitime katkısı analiz edilmiştir. Çalışma iki farklı üniversite ve bölümden öğrenciler üzerine yapılmış ve öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık seviyesinde demografik, eğitim, kişisel özellikler ve kültürlerarası karşılaştırmalı etkileri üzerine anket uygulanmıştır. Çalışmanın elde edilen bulgularına göre: Öğrencilerin uluslararası etkileşimlere dahil olma seviyeleri öğrencilerin farklı kültürlere saygısını geliştirmiştir (Şebnem ve ark.,2009).

Chen ve Starosta'nın geliştirdiği Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinin kullanıldığı bir başka araştırma ise Rengi ve Polat'ın sınıf öğretmenleri ile yaptığı çalışmadır. Araştırma Çayırova ilçesinde yer alan 15 ilkokulda öğretmenlik yapan toplam 286 sınıf öğretmeni çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında kültürlerarası duyarlılığın alt boyutlarında, öğretmenlerin yatkın olduğu boyut, kültürlerarası etkileşimde hoşlanma birinci sırada yer alırken, ikinci sırada, kültürel farklılıklara saygı, üçüncü sırada kültürlerarası etkileşime

katılım, daha sonrası sırasıyla, kültürlerarası etkileşimde dikkat, kültürlerarası etkileşimde özgüven olarak sıralandığı görülmüştür (Rengi ve Polat, 2014: 135-153).

Kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeylerinin saptanmasında Chen ve Starosta'nın geliştirdiği ölçeğin kullanıldığı çalışma Öğüt tarafından Konya örnekleminde değerlendirmiştir (2018:232-235). Elde edilen sonuçlara göre, yurt dışı tecrübesi yaşamak, yabancı dil bilmek, farklı kültüre sahip arkadaşla sahip olmak kültürlerarası duyarlılık seviyesini önemli bir şekilde etkilemektedir. Farklı kültürlerle karşılaşan bireylerin daha az etnosentrik olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Çalışmanın sonuçları, iletişim sürecinde etnosentrizm ile ortaya çıkan olumsuz ilişkileri yaşam doyumu ve mutluluk düzeyi aracılığıyla, küreselleşen toplumda kültürlerarası duyarlılığın önemini göstermiştir.

Çalışmaların son zamanlarda çeşitlenerek artması konuya olan ilgiyi bir kez daha göstermiştir. Dünyanın bir çok bölgesinde benzer çalışmalar yapılmıştır ve yapılmaya devam edeceği tahmin edilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYO-KÜLTÜREL ADAPTASYON SÜRECİNDE YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN KÜLTÜREL İLETİŞİM DUYARLILIĞI ÜZERİNE GERÇEKLEŞTİRİLEN SAHA ARAŞTIRMASI

Detayları aşağıda yer almak üzere, Selçuk üniversitesinde öğrenim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencileri arasından toplamda 225 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Söz konusu öğrencilerin sosyo-kültürel adaptasyon düzeylerini ve bu düzeyi etkileyen olası değişkenleri (bireysel farklılıklar, kültürel tutumlar, kültürel adaptasyonu etkileyen durumlar, adaptasyonda bireylerarası iletişim ve internet/kitle iletişimi, sosyo-kültürel uyum gibi) ortaya koymayı amaç edinen alan araştırması bulgularına yer verilmiştir. Bulgulara geçmeden önce araştırmanın metodolojisine ilişkin açıklamalara ayrıntılı olarak değinilecektir.

3.1. Metodoloji

Metodoloji başlığı altında çalışmanın amacı ve önemi, araştırmanın modeli, araştırmanın uygulaması ve örneklem seçimi, soru formu ve ölçüm araçları verilerin toplanıp analiz edilmesi, kullanılan testler ile araştırma sorularına ilişkin ayrıntılı değerlendirmelere yer verilmiştir.

3.1. 1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yapılan bu çalışma kültürler arası iletişimin bir parçası olan yabancı uyruklu öğrencileri kapsamaktadır. Bu çalışma Selçuk Üniversitesi'nde okuyan yabancı uyruklu öğrencilerin, sosyo-kültürel adaptasyon sürecinde kültürlerarası iletişim duyarlılığının önemini göstermeyi amaçlamıştır. Bir takım sonuçlara varılacak olan bu çalışma ile Selçuk Üniversitesi'nde okuyan öğrencilerin kültürler arası iletişimdeki yerlerinin ne düzeyde olduğunu ortaya koymayı hedeflemiştir.

Günümüzün küresel dünyasında sınırların büyük oranda kalkması ile birlikte kültürler arası iletişim olanaklarının çoğalması ortaya bazı sosyo-kültürel durumları meydana getirmiştir. İnsanların bir nedene bağlı olarak başka ülkelere seyahat edişleri, orada yaşamak zorunda oluşları ile birlikte yaşama ortamından kaynaklanan bazı olay ve olguları, kavramları; çatışmaları, anlaşmazlık ya da bir şekilde adapte olma durumlarını ortaya çıkarmıştır. Küresel daralmanın bir parçası olan öğrenci

hareketleri de ülkeler arası geçişleri zorunlu kılmış, bu geçişleri destekleyen programlar ile öğrenciler başka ülkelerin kültürleri içerisinde bir şekilde yer almıştır. Uzun süren eğitim süreçlerinde yaşanan ya da yaşanması muhtemel olan olumlu ya da olumsuz durumlar bu süreci dolayısı ile bireyleri etkilemektedir. Son yıllarda bu konu üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında önemli sonuçların elde edildiği görülmektedir. Yapılan ve yapılacak olan bu tür çalışmalar ile bireylerin karşılaştıkları kültürler arası iletişim süreci desteklenmiş olacaktır.

Çalışmanın ilk kısmında detaylı bir şekilde açıklanmaya çalışıldığı gibi bilinmeyen bir kültürle bir araya geldikten sonra yaşanan ya da yaşanabilecek bir dizi etkinlik söz konusudur. Bunlar genelde bir sorun olarak kendini göstermektedir. Genelde içinde bulunulan kültürü bilmemekten kaynaklı olan bu sorunlar yeterli dil düzeyine sahip olmamaktan ya da iletişim alanında var olan duygusal yetersizlik, kendini ait hissetmeme, kendi kültürünü üstün görme gibi nedenlerle de kendini gösterebilmektedir. Yaşanan bu süreçler eğitim amaçlı yer değiştiren ve hayatının bir bölümünü başka bir kültür içinde devam ettirme durumunda kalan öğrencileri de kapsamaktadır. Dünyada benzer örnekleri bulunan üniversite öğrencilerinin kültürler arası iletişimdeki adaptasyonlarını konu alan araştırmalar bunun başlıca nedenlerini, sonuçlarını ele alarak değerlendirmişler ve bazı sonuçlar elde ederek çıkarımda bulunmuşlardır.

Dünyamız genel olarak, yaşayan her birey için aynı öneme sahip olduğundan, iletişimsel olarak meydana gelen olumlu olumsuz bütün sonuçlar birbirini etkilemektedir. Çünkü artık bireyler eskisinden daha çok seyahat edip farklı kültürlerle karşılaşır olduklarından birbirlerini daha çok etkilemektedirler. Dolayısı ile kültürler arası iletişim dinamiklerine hakim olmak, altında yatan nedenleri bilip olumlu süreçlerle bu süreci desteklemek, kültürlerarası iletişimde kendini geliştirmek, bireyler için olumlu bir etkiye sahiptir.

Bu çalışma elde edilen veriler ile yabancı öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarının ne düzeyde olduğunun belirlenmesi hedef alınmıştır. Kültürlerarası iletişim sürecinde Selçuk üniversitesinde okuyan yabancı öğrencilerin yerinin ne olduğu bu sürece katkılarının neler olduğu bulunmak istenmiştir.

3.1.2. Araştırmanın Modeli

Gerçekleştirilen bu araştırma genel tarama modeliyle yapılmıştır ve bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında ilişki tarama yapılmıştır. Bireylerin sosyo-kültürel adaptasyonda, kültürlerarası iletişim duyarlılıklarının ne düzeyde olduğu değişkenlere karşı bireylerin gösterdiği davranış şekillerinin ne durumda olduğu, kültürler arası iletişim duyarlılık düzeyleri, bu düzeyin bazı değişkenler arasında ne gibi farklılıkları içerdiği gibi durumları ortaya koymak amacıyla veriler ortaya konulmuştur.

3.1.3. Araştırmanın Uygulanması ve Örneklem Seçimi

Başka ülkelerden öğrenim görmek amacıyla Selçuk Üniversitesi'ne gelen yabancı uyruklu öğrencilerin adaptasyon süreçlerindeki tutumları ve bu tutumların davranışlarına nasıl yansıdığı, duyarlılıklarının ne düzeyde olduğu ve davranışlarını nasıl etkilediği ortaya konulmak istenmiştir. Ayrıca bu söz konusu kişilerin yaşam doyumları, kültürlerarası iletişim sürecinde dili kullanma yetileri, bazı demografik özellikleri, medyayı etnik medya ve Türk medyasını kullanma durumlarının karşılaştırılması ve en önemlisi kültürlerarası duyarlılıklarının ne düzeyde olduğu gibi davranışları ortaya koymak amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Selçuk Üniversitesinde ortalama 2 bin civarında yabancı öğrenci olduğu bilinmektedir. Ve evreni temsil edilmesi bakımından 225 öğrenciyle örneklem oluşturulmuştur. Selçuk Üniversitesi'nde çeşitli bölümlerde okuyan yabancı uyruklu 225 öğrenciyle saha araştırması gerçekleştirilmiş olup araştırma örneklem belirlenmesinde rastlantısal örneklem alma tekniği kullanılmıştır. 225 adet anket analiz için uygun görülmüştür. Örneklemin nitelikleri ile ilgili detaylı bilgiler bulgular ve yorum kısmında incelenmiştir.

3.1.4. Soru Formu ve Ölçüm Araçları

Bireylerden veriler kavramsal çerçevenin ortaya çıkarılmasından sonra, hazırlanan sorular aracılığıyla elde edilmiştir. Anket formundaki sorular çeşitli ve 50 adet soruyu içermektedir. İlk sırada kültürlerarası iletişimde bireylerin duyarlılık düzeylerini ölçmeye dayalı soruları içermiştir. Anket formu devamında katılımcıların Türkiye'de buldukları süre boyunca kendi etnik medyaları ve Türk medyasını takip etme sıklıkları öğrenilmeye çalışılmıştır. Devamında katılımcıların yaşam

doyumunu ölçmeye yönelik soruları içerirken katılımcıların yabancı dil bilme düzeyleri, Erasmus değişim programından faydalanıp faydalanmak istememeleri ve sosyal medyada farklı kültürden insanlarla iletişim kuruyorlar mı? Şeklinde sorular yöneltilmiş ve son olarak kısaca bazı sosyo-demografik özellik gibi soruları içermektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde katılımcıların kültürlerarası iletişim duyarlılıklarını ölçmeye dayalı bir dizi ifade yer almaktadır. Kültürler arası iletişim seviyesini ölçmek amacıyla Bennett'in Kültürlerarası Duyarlılık Gelişim Modeli'ne dayanan Holm ve Nokelainen ve Tirri (2009) tarafından geliştirilen 23 maddeden oluşan ölçüm aracı ile ölçüm gerçekleştirilmiştir. Bu 23 madde birbirini izleyen beş konuyu ölçer bunlar: Reddetme/İnkâr etme, Savunma Geri Çevirme, Küçültme/Minimize Etme, Uyum Sağlama/ Adaptasyon şeklindeki faktörlerle ölçüm yapılmıştır. Araştırmada Beşli Likert "1=Hiç Katılmıyorum, 5=Tamamen katılıyorum" ile söz konusu tutumlar ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ikinci kısmında ise Türkiye'de yaşanan süre boyunca kullanılan kitle iletişim araçlarından Türk medyası ve kendi etnik medyalarını haftalık kullanım sıklığını belirlemek için 5'li likert tipinde hazırlanmış ölçek 10 sorudan oluşmaktadır. Söz konusu ölçek ile katılımcılardan "1= Hiç, 2= Haftada 1-2 gün, 3=Haftada 3-4 Gün, 4= Haftada 5-6 Gün, 5= Her gün düzenli" şeklinde cevaplar alınmıştır.

Çalışmanın üçüncü kısmında katılımcıların kendilerini değerlendirmeleri için yaşamlarının belli açılarından yaşam doyumlarını ölçmeye dayalı 5 soru yöneltilmiştir. Bu soruları ölçmeye yönelik 5'li likert ölçeği kullanılmıştır (1=Hiç katılmıyorum, 5=Tamamen katılıyorum).

Farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını izleme sıklığını belirlemek için ve yine sosyal medyada farklı kültürden insanlarla iletişim kurup kurmadıklarına yönelik yine 5'li likert ölçeği kullanılmış (1. Hiç, 2. Nadiren, 3. Ara-sıra, 4. Çoğu zaman, 5. Her zaman) aralığında yanıtlar alınmıştır.

Katılımcıların kültürlerarası duyarlılıklarını ölçen değişkenlerden biri, Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye'ye yapılan ziyaret sayısıdır bir diğeri ise Türkiye dışında, yabancı ülkelere yapılan ziyaret sayılarından oluşmaktadır. Yine bunla alakalı olarak farklı kültüre sahip farklı bir ülkede yaşamak ister misiniz? Sorusunu

ölçmeye yönelik “evet hayır” yanıtları alınmıştır. Katılımcıların yabancı dil bilme düzeylerini ölçmeye dayalı olarak yine 5’li likert ölçeği ile (1.Çok Kötü, 2. Kötü, 3. Orta Düzey, 4. İyi, 5. Çok İyi) aralığında yanıtlar alınmıştır.

Çalışmada kişisel özelliklere yönelik olarak bazı demografik değişkenlere yer verilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerinden cinsiyet, yaş özelliklerine değinilmiştir. Ayrıca Türkiye’de bulunma süresi, katılımcıların kaç yıldır Türkiye’de yaşadığı şeklinde ucu açık sorulara yer verilmiştir.

Toplamda 50 soru ile oluşturulan anket formu yukarıda bahsedilen ölçüm araçları uygulanmış ve sonuçlarına ulaşılmaya çalışılmıştır.

3.1.5. Verilerin analizi ve Kullanılan Testler

Araştırma 2016 yılı Nisan ayı içerisinde bir aylık bir süre içinde katılımcılara anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS istatistik programı kullanılarak elektronik ortamda değerlendirilerek yapılan araştırmaya uygun olarak oluşturulan araştırma sorularının yanıtlarını bulmak amacıyla verilere uygun testler ve analizler uygulanmıştır.

3.1.5.1. Bağımsız Örneklem T Testi

Katılımcıların kültürlerarası iletişim duyarlılıklarının cinsiyete göre sonuçları anlamlandırmak ve araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin yerel kitle iletişim araçlarını ve kendi kitle iletişim araçlarını kullanımına ilişkin olarak t-testi uygulanmıştır. Burada da görüldüğü üzere t-testi uygulamak için bağımsız iki grup olması gerekmektedir. Buna göre, bağımsız örneklem t-testi iki bağımsız değişkenden alınan, yine iki örneğin aritmetik ortalamalarının karşılaştırılması temeline dayanır (Erdoğan, 2003: 320).

Analize ilişkin temel varsayımlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Büyüköztürk, 2004: 39):

- a. Bağımlı değişkene ait ölçümler veya puanlar aralıklı ya da oranlı ölçek düzeyindedir ve karşılaştırmaya esas iki grup ortalaması aynı değişkene aittir.
- b. Bağımlı değişkene ait gruplar normal dağılıma sahiptir.
- c. Ortalama puanları karşılaştırılacak örneklem birbiriyle ilişkisizdir.

3.1.5.2. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

T testinin aksine kategori ikiden fazla olduğunda veya ikiden fazla grup kullanıldığında t-testinin yerine ANOVA kullanılır (Erdoğan, 2003: 329). ANOVA üç ya da daha fazla grup arasındaki farkın sıfırdan (birbirinden) anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını göstermek için tercih edilen bir analiz tekniğidir (Altunışık vd., 2001:160). Bu çalışmada değişkenlerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin kültürlerarası iletişim duyarlılık faktörlerine göre cinsiyet gibi değişkenlerde anlamlı farklılık olup olmadığı test edilmek istenmiştir.

Analizin yapılması için bazı koşulları yerine getirilmesi gerekmektedir (Hamilton, 1995: 272):

- a. Bağımlı değişkeninin ölçüm düzeyi en az aralıklı ölçekte olması gerekir.
- b. Bağımlı değişkende etkisi araştırılan faktörün her bir düzeyinde puanlar normal dağılım gösterir.
- c. Ortalama puanların karşılaştırılacağı örneklem ilişkisizdir.
- d. Örneklemelerin varyansları eşittir.

3.1.5.3. Korelasyon Analizi

Bu çalışmada katılımcıların kendi etnik medyaları ile Türk medyasını kullanım sıklıkları noktasında ilişkiyi ve yönünü belirlemek için Korelasyon Analizi kullanılmıştır bir de kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyi faktörleri arasındaki korelasyonu bulmak amacıyla analiz kullanılmıştır. İki farklı değişken arasında var olan ilişki, iki ya da basit korelasyon teknikleri ile hesaplanmaktadır (Büyüköztürk, 2002: 31).

Korelasyon Analizi en az aralık seviyesinde ölçülmüş iki değişken arasındaki ilişkinin ve bağımlılığının şiddetini ve yönünü belirlemeye yönelik bir analiz tekniği olmaktadır. Yapılan bu testin güvenilir sonuçlar verebilmesi için verinin metrik özellikleri taşıması gerekmektedir. Analiz sonucu hesaplanan korelasyon katsayısı “r” ile gösterilmektedir ve bu değerler -1 ve +1 şeklinde olabilir (Altunışık vd., 2001: 175-176).

3.1.6. Araştırma Soruları

Araştırma Sorusu 1: Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası iletişim duyarlılığı hangi düzeydedir?

Araştırma Sorusu 2: Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası iletişim duyarlılığı düzeylerinde cinsiyetler arası bir farklılık var mı?

Araştırma Sorusu 3: Yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri nedir?

Araştırma Sorusu 4: Farklı kültüre sahip farklı bir ülkede yaşamak isteyen bireylerde kültürlerarası duyarlılık düzeyi fazla mıdır?

Araştırma Sorusu 5: Yabancı uyruklu öğrencilerin Türk medyasını ve kendi etnik medyalarını kullanmaları açısından bir farklılık görülmekte midir?

Araştırma Sorusu 6: Erasmus öğrenci değişim programından faydalanmak isteyen öğrencinin kültürlerarası iletişim duyarlılıkları boyutları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Araştırma Sorusu 7: Yabancı dil seviyesi ile kültürlerarası iletişim duyarlılık boyutları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Araştırma Sorusu 8: Yabancı uyruklu öğrencilerin kitle iletişim araçlarını ev sahibi ülke de ve kendi ülkelerinde ağırlıklı olarak hangisini (İnternet, televizyon, gazete, radyo) tercih etmektedirler?

3.2. BULGULAR VE YORUM

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyo-kültürel adaptasyon sürecinde kültürlerarası iletişim duyarlılığının öneminin araştırıldığı bu çalışmada çalışmanın yöntemine ilişkin bilgiler metodoloji kısmında ayrıntılı olarak ortaya konmuştur. Bu başlık altında ise Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim gören toplamda 222 yabancı uyruklu üniversite öğrencileri arasında sosyo-kültürel adaptasyon düzeyleri ve bu düzeyi etkileyen değişkenleri (kültürel tutumlar, kişisel farklılıklar, kültürel tutumlar, kültürleşme, psikolojik uyum, kitle iletişim araçları ve internet kullanımı gibi) ortaya koymayı amaçlayan saha araştırmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bu bölümde ilk olarak araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin sosyo-demografik niteliklerine yer verilmiştir.

3.2.1. Çalışmaya Katılan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Bu başlık altında katılımcıların cinsiyet, yaş, ikamet biçimleri, öğrenim gördükleri fakülte ve sınıflar, Türkiye'de bulunma süreleri gibi bilgilere yer verilmiştir.

3.2.1.1. Katılımcıların Cinsiyeti

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Erkek	188	83,6	83,6
Kadın	37	16,4	16,4
Toplam	222	100,0	100,0

Tablo 3 çalışmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin cinsiyet dağılımını frekans analizi ile göstermektedir. Buna göre çalışmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin %83,6 erkek, %16,4 ise kadınlardan oluşmaktadır. Daha çok erkeklerin katılımının söz konusu olduğu görülmektedir.

3.2.1.2. Katılımcıların Yaşı

Tablo 4. Katılımcıların Yaş Dağılımları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
18,00	3	1,3	1,3
19,00	13	5,8	5,8
20,00	29	12,9	12,9
21,00	45	20,0	20,0
22,00	32	14,2	14,2
23,00	40	17,8	17,8
24,00	28	12,4	12,4
25,00	14	6,2	6,2
26,00	5	2,2	2,2
27,00	3	1,3	1,3
28,00	3	1,3	1,3
29,00	4	1,8	1,8
30,00	3	1,3	1,3
32,00	1	,4	,4
33,00	1	,4	,4
34,00	1	,4	,4
Total	222	100,0	100,0

Yapılan çalışmada sosyo-demografik nitelik olarak veri toplanan bir diğer değişken ise yaş değişkenidir. Yaş değişkeni ile ilgili olarak frekans analizi ve merkezi eğilim istatistikleride uygulanmıştır. Tablo 4'e göre frekans analizinin alındığı yaş dağılımında ağırlıklı yaşların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Söz konusu dağılıma göre % 20,0 21 yaşın en fazla olduğu görülmektedir. Bu çalışma üniversitede okuyan üniversite öğrencileri üzerinde yapıldığı için yaş aralığının genelde 20'li yaşlar üzerinde yoğunlaştığı ancak istisna olarak yaşları 32,33 ve 34

yaşında öğrenci olduğu da (0,4) görülmektedir. Zaten oranlarında düşük olduğu görülürse anlaşıldığı gibi yine 20’li yaş şeklinde bir genelleme yapılabilmektedir.

Tablo: 5 Yaşa İlişkin Merkezi Eğilim İstatistikleri

	N	En Düşük	En Yüksek	Ortalama	Std. Sapma
Yaşınız?	225	18,00	34,00	22,5422	2,63379

Çalışmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin yaşları ayrıca merkezi eğilim istatistikleri aracılığı ile de incelenmiştir. Buna göre tablo 5’de yaşa ilişkin merkezi eğilim istatistiklerine bakıldığında çalışmaya katılan öğrencilerin yaşları 18 ile 34 arasında değişmektedir. Öğrencilerin yaşlarının ortalaması ise 22,5 olduğu görülmektedir.

3.2.1.3. Katılımcıların Türkiye’de Bulunma Süreler

Tablo: 6 Katılımcıların Türkiye’de Bulunma Sürelerinin Dağılımı

Yıl	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
1,00	36	16,0	16,0
2,00	51	22,7	22,7
3,00	63	28,0	28,0
4,00	37	16,4	16,4
5,00	24	10,7	10,7
6,00	4	1,8	1,8
7,00	5	2,2	2,2
8,00	2	,9	,9
24,00	1	,4	,4
27,00	1	,4	,4
31,00	1	,4	,4
Total	225	100,0	100,0

Katılımcıların Türkiye’de bulunma sürelerinin incelendiği tablo 6’ya göre, %28’inin en çok 3 yıldır Türkiye’de yaşadığı anlaşılmaktadır. Dağılımdan da anlaşıldığı üzere çoğunluğun 1 (%16) ,2 (22,7) ya da 3 (%28) Yıldır Türkiye’de

yaşadığı görülürken 0,4'ünün 24,27 ve 31 yıldır Türkiye'de yaşadığı sonucu elde edilmektedir. Bu veriler frekans analizi yöntemi ile elde edilmiştir.

Tablo: 7 Katılımcıların Türkiye'de Bulunma Sürelerinin Merkezi Eğilim İstatistikleri

	N	En Düşük	En Yüksek	Ortalama	Std. Sapma
Kaç yıldır Türkiye'de yaşıyorsunuz?	225	1,00	31,00	3,3422	3,18244

Sosyo-demografik nitelikler bakımından ele alınan bir diğer değişken de yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'de bulunma süreleridir ve merkezi eğilim istatistikleri aracılığı ile incelenmiştir. Tablo 7'de söz konusu incelemeye ait istatistikleri içermektedir. Buna göre, çalışmaya katılan öğrencilerin Türkiye de kalma süreleri 1 ile 31 arasında değişmektedir. Öğrencilerin Türkiye'de kalma sürelerinin ortalaması 3,34 olarak gerçekleşmiştir.

3.2.1.4. Katılımcıların İkamet Etme Biçimleri

Tablo: 8 Katılımcıların İkamet Etme Göre Şekillerine Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evde yalnız	13	5,8	5,8
Evde arkadaşıyla	53	23,6	23,6
Ailemle	5	2,2	2,2
Yurtta	150	66,7	66,7
Otel/Pansiyon	2	,9	0,9
Diğer	2	,9	0,9
Total	225	100,0	100,0

Çalışmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin ikamet etme biçimleri frekans analizi yöntemi ile incelenmiştir ve katılımcıların %66,7'sinin yurtta kaldığı görülürken, 0,9'u otel ve diğer ikamet biçimlerini tercih ettiği görülmektedir

3.2.1.5. Katılımcıların Öğrenim Gördüğü Fakülte, Yüksek Okullar ve Kaçınıcı Sınıfta Olduklarına Dair

Tablo: 9 Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Fakülte ve Yüksekokullara Göre Dağılımları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Edebiyat Fakültesi	12	5,3	5,3
Tıp Fakültesi	31	13,8	13,8
Mühendislik Fakültesi	81	36,0	36,0
Fen Fakültesi	3	1,3	1,3
Sosyal Bilimler Fakültesi	9	4,0	4,0
Hukuk Fakültesi	5	2,2	2,2
İ.İ.B.F.	29	12,9	12,9
Mimarlık Fakültesi	11	4,9	4,9
İletişim Fakültesi	18	8,0	8,0
Ziraat Fakültesi	4	1,8	1,8
Sağlık Bilimleri Fakültesi	10	4,4	4,4
Teknoloji Fakültesi	3	1,3	1,3
Sağlık Hizmetleri MYO	5	2,2	2,2
Veterinerlik Fakültesi	3	1,3	1,3
Diş Hekimliği	1	,4	,4
Total	225	100,0	100,0

Selçuk Üniversitesi içerisinde eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin hangi fakültede öğrenim gördüğüne baktığımız tablo 9'da frekans analizi yöntemine göre analiz edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğunun (%36) Mühendislik Fakültesi olduğu görülmektedir. Diğer taraftan %13,8'i Tıp Fakültesi, 12,9'u İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, % 8'i İletişim Fakültesi öğrencisi olduğu görülürken oranlar azalarak azami oranlarda diğer fakültelerden de öğrenciler çalışmaya katılmışlardır.

Tablo: 10 Katılımcıların Fakültelerinde Öğrenim Gördükleri Sınıfa Göre Dağılımları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Birinci sınıf (1)	79	35,1	35,1
İkinci sınıf (2)	57	25,3	25,3
Üçüncü sınıf (3)	52	23,1	23,1
Dördüncü Sınıf (4)	37	16,4	16,4
Toplam	225	100,0	100,0

Katılımcıların fakültelerinde öğrenim gördükleri sınıfa göre dağılımları yine frekans analizi yöntemiyle incelenmiştir. Tablo 10'a baktığımızda katılımcıların %35,1' nin birinci sınıfta öğrenim gördüğü görülmektedir. Diğer taraftan ikinci sınıfta öğrenim görenlerin oranı, 25,3, üçüncü sınıfta öğrenim görenlerin oranı 23,1 ve son olarak en az (16,4)dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin araştırmaya katıldığı görülmektedir.

3.2.1.6. Katılımcıların Vatandaşı Olduğu Ülkeler

Tablo: 11 Katılımcıların Ükelere Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Kosova	3	1,3	1,3
Yemen	22	9,8	9,8
Çad	2	,9	,9
Ürdün	6	2,7	2,7
Gine-Bissau	1	,4	,4
Afganistan	36	16,0	16,0
Türkmenistan	8	3,6	3,6
Gine	6	2,7	2,7
Sudan	6	2,7	2,7

Nijer	1	,4	,4
Arnavutluk	2	,9	,9
Etiyopya	1	,4	,4
Tacikistan	5	2,2	2,2
Rusya	3	1,3	1,3
Endonezya	2	,9	,9
Polonya	3	1,3	1,3
İran	2	,9	,9
Irak	5	2,2	2,2
Kırım	1	,4	,4
Mali	2	,9	,9
Mısır	3	1,3	1,3
Cezayir	3	1,3	1,3
Suudi Arabistan	3	1,3	1,3
Suriye	20	8,9	8,9
Malezya	1	,4	,4
Moritanya	2	,9	,9
Somali	13	5,8	5,8
Lübnan	2	,9	,9
Kırgızistan	4	1,8	1,8
Endonezya	1	,4	,4
Filistin	9	4,0	4,0
Hindistan	4	1,8	1,8
Bangladeş	2	,9	,9
Norveç	1	,4	,4
Kazakistan	4	1,8	1,8
Yunanistan	3	1,3	1,3
Fas	1	,4	,4
Zimbabve	1	,4	,4
Çek Cumhuriyeti	2	,9	,9
Almanya	3	1,3	1,3

Belçika	2	,9	,9
Demokratik Kongo Cumhuriyeti	1	,4	,4
Kenya	1	,4	,4
Arnavutluk	4	1,8	1,8
Bosna Hersek	5	2,2	2,2
Pakistan	1	,4	,4
Kamerun	1	,4	,4
Uganda	2	,9	,9
Mozambik	2	,9	,9
Fildişi Sahili	1	,4	,4
Yugoslavya	2	,9	,9
Azərbaycan	1	,4	,4
Ermenistan	1	,4	,4
Libya	1	,4	,4
Komorlar	1	,4	,4
Toplam	225	100,0	100,0

Katılımcıların sosyo demografik özelliklerine değinilerek örneklemlerin daha yakından tanınması sağlanmıştır. Ve buna göre araştırmaya katılanların ülkelere göre dağılımları tablo 11’de yer almaktadır. Frekans analizi ile elde edilen verilere göre katılımcıların çoğunluğu Afganistan vatandaşı (%16,0) olduğu görülmektedir. Diğer taraftan afganistandan sonra en çok% 9,8’i Yemen, %8,9’unun da Suriye vatandaşı olduğu görülmektedir. Daha düşük oranlarda farklı ülke vatandaşları da örnekleme yer almaktadır

3.2.2. Katılımcıların Bazı Niteliklerine İlişkin Bulgular

Tablo: 12 Katılımcıların Yabancı Dil Bilme Düzeyi Dağılımı

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Çok kötü	1	,4	,4	,4
Kötü	11	4,9	4,9	5,3
Orta düzey	68	30,2	30,2	35,6
İyi	92	40,9	40,9	76,4
Çok iyi	53	23,6	23,6	100,0
Total	225	100,0	100,0	

Tablo 12'ye göre katılımcıların yabancı dil bilme düzeyleri frekans analizi incelendiğinde yabancı uyruklu öğrencilerin %40,9'unun yabancı dil bilme düzeyleri iyi düzeyde olduğu görülmektedir. % 0,4'ünün yabancı dil düzeyleri "çok kötü" olduğu görülürken "çok iyi" dil bilme düzeyinde olanların oranı ise 23,6'dır.

Tablo: 13 Öğrenci Olmadan Önce Türkiye'ye Yapılan Ziyaret Sayısı Dağılımları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
1,00	30	13,3	39,0
2,00	18	8,0	23,4
3,00	13	5,8	16,9
4,00	5	2,2	6,5
5,00	2	,9	2,6
6,00	1	,4	1,3
7,00	1	,4	1,3
9,00	1	,4	1,3
10,00	3	1,3	3,9
15,00	1	,4	1,3
18,00	1	,4	1,3
23,00	1	,4	1,3
Total	77	34,2	100,0
Missing System	148	65,8	
Toplam	225	100,0	

Tablo 13'e göre, katılımcıların öğrenci olmadan önce Türkiye'ye yaptıkları ziyaret sayısı, frekans analizi ile ele alınmıştır. Buna göre bakıldığında, %39'unun daha önceden Türkiye'ye ziyarette bulunduğu görülmektedir.

Tablo: 14 Türkiye Dışında Ziyarete Bulunulan Yabancı Ülke Sayısı Dağılımları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
0	39	17,3	25,8
2,00	47	20,9	31,1
3,00	24	10,7	15,9
4,00	12	5,3	7,9
5,00	10	4,4	6,6
6,00	5	2,2	3,3
7,00	2	,9	1,3
8,00	1	,4	,7
9,00	2	,9	1,3
10,00	3	1,3	2,0
11,00	2	,9	1,3
14,00	1	,4	,7
15,00	1	,4	,7
16,00	1	,4	,7
19,00	1	,4	,7
Total	151	67,1	100,0
Missing System	74	32,9	
Total	225	100,0	

Tablo 14'e göre katılımcıların Türkiye dışında ziyarette buldukları yabancı ülke sayısına bakıldığında %31,1'inin Türkiye dışında 2 ülkeyi ziyarette buldukları sonucunu elde ederken yine çoğunluğun başka ülkeleri ziyaret etmede daha azınlıkta olduğu tabloda açıkça görülmektedir.

Tablo: 15 Erasmus Öğrenci Değişim Programından Faydalanarak Yurt Dışına Gitmek İsteyip İstememelerine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	189	84,0	84,0
Hayır	36	16,0	16,0
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 15'e göre katılımcıların yine başka bir ülkeye gidip başka bir kültürü görmelerini sağlayacak olan, "Erasmus değişim programından faydalanarak yurt dışına gitmek ister misiniz?" ifadesi için çoğunluğun (%84'ünün) gitmek istediği görülmektedir. Ancak %16'sının ise hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Tablo: 16 "Farklı kültüre sahip farklı bir ülkede yaşamak ister misiniz" Sorusuna İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	168	74,7	74,7
Hayır	57	25,3	25,3
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 16'ya göre, araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin farklı kültüre sahip farklı bir ülkede yaşamak ister misiniz? Sorusuna çoğunluğun %74,7'sinin evet derken, %25,3'ünün ise hayır dediği görülmektedir.

Tablo: 17 Katılımcıların Sosyal Medyada Farklı Kültürlerden İnsanlarla İletişim Kurup Kurmadıklarına İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç	15	6,7	6,7
Nadiren	44	19,6	19,6
Ara-Sıra	81	36,0	36,0
Çoğu zaman	55	24,4	24,4
Her zaman	30	13,3	13,3
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 17'ye göre, sosyal medyada farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurup kurmadığına yönelik frekans analizi bulguları verilmiştir. Buna göre, %36'sının ara-sıra cevabını verdiği, %6,7'sinin ise hiç iletişim kurmadığı sonucunu görmekteyiz. Katılımcıların % 13,3'ünün ise her zaman iletişim kurdukları dikkat çekmektedir.

3.2.3. Katılımcıların Türk Medyası Ve Etnik Medyayı Kullanım Düzeyleri

3.2.4.1. Katılımcıların Türk Medyasını Kullanımı Frekans Analizi Sonuçları

Tablo: 18 Televizyon İzleme Açısından

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç	69	30,7	30,7
Haftada 1-2 Gün	96	42,7	42,7
Haftada 3-4 Gün	26	11,6	11,6
Haftada 5-6 Gün	10	4,4	4,4
Her Gün Düzenli	24	10,7	10,7
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 18'e göre araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'de televizyon izleme davranışları ile ilgili çoğunlu (%42,7) haftada 1-2 gün derken yine bu orana yakını (30,7)si hiç yanıtını vermiştir. Her gün düzenli olarak televizyon izleyenlerin oranı ise %10,7'dir.

Tablo: 19 Gazete Okuma Açısından

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç	100	44,4	44,4
Haftada 1-2 Gün	63	28,0	28,0
Haftada 3-4 Gün	35	15,6	15,6
Haftada 5-6 Gün	9	4,0	4,0
Her Gün Düzenli	18	8,0	8,0
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 19'a bakıldığında ise Türkiye'de gazete okuma oranının çok düşük (% 44,4) olduğu görülmektedir. Düzenli gazete okuyanların oranının ise sadece % 8,0 olduğu görülmektedir.

Tablo: 20 Radyo Dinleme Açısından

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç	127	56,4	56,4
Haftada 1-2 Gün	49	21,8	21,8
Haftada 3-4 Gün	25	11,1	11,1
Haftada 5-6 Gün	15	6,7	6,7
Her Gün Düzenli	9	4,0	4,0
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 20'ye göre araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'de radyo dinleme oranlarına bakıldığında çoğunluğun (56,4) hiç radyo dinlemedikleri anlaşılmaktadır. Her gün düzenli radyo dinleyenlerin oranı ise sadece %4,0'dır.

Tablo: 21 İnternet Kullanımı Açısından

	Sayı	Yüzde	Valid Percent
Hiç	3	1,3	1,3
Haftada 1-2 Gün	3	1,3	1,3
Haftada 3-4 Gün	18	8,0	8,0
Haftada 5-6 Gün	23	10,2	10,2
Her Gün Düzenli	178	79,1	79,1
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 21'e göre, araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'de internet kullanımlarının %79,9 ile oldukça fazla oranda olduğu görülmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin her gün düzenli olarak interneti oldukça fazla kullandıkları ancak 1,3'ünün hiç, yine 1,3'ünün haftada 1-2 gün internet kullandıklarını görmekteyiz.

3.2.4.2. Katılımcıların Etnik Medyayı Kullanımlarının Frekans Analizi Sonuçları

Tablo: 22 Televizyon İzleme Açısından

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç	23	10,2	10,2
Haftada 1-2 Gün	49	21,8	21,8
Haftada 3-4 Gün	44	19,6	19,6
Haftada 5-6 Gün	47	20,9	20,9
Her Gün Düzenli	62	27,6	27,6
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 22'ye göre, araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin, kendi ülkelerinde televizyon izleme alışkanlıklarına bakıldığında genellikle oranların birbirine yakın olduğu, ancak düzenli televizyon izleyenlerin oranının %27,6 olduğu görülürken hiç televizyon izlemeyenlerin oranının %10,2 olduğu görülmektedir.

Tablo: 23 Gazete Okuma Açısından

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç	66	29,3	29,3
Haftada 1-2 Gün	60	26,7	26,7
Haftada 3-4 Gün	45	20,0	20,0
Haftada 5-6 Gün	31	13,8	13,8
Her Gün Düzenli	23	10,2	10,2
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 23'e bakıldığında araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin kendi ülkelerinde gazete okuma oranının düşük olduğu görülmektedir. Tabloya bakıldığında yüzdelerin: %29,3'ünün hiç, %26,7'sinin haftada 1-2 gün, %20'sinin haftada 3-4 gün gazete okudukları görülmektedir. Buna göre sadece 10,2'sinin düzenli gazete okuduğu sonucu çıkmaktadır.

Tablo: 24 Radyo Dinleme Açısından

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç	68	30,2	30,2
Haftada 1-2 Gün	54	24,0	24,0
Haftada 3-4 Gün	43	19,1	19,1
Haftada 5-6 Gün	34	15,1	15,1
Her Gün Düzenli	26	11,6	11,6
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 24'e bakıldığında araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin kendi ülkelerindeki kitle iletişim araçlarından biri olan radyoyu dinleme oranlarının % 30,2 ile en düşük oranda olduğu görülmektedir. Her gün düzenli radyo dinleyenlerin oranı ise %11,6'dır.

Tablo: 25 İnternet Açısından

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Valid			
Hiç	7	3,1	3,1
Haftada 1-2 Gün	16	7,1	7,1
Haftada 3-4 Gün	32	14,2	14,2
Haftada 5-6 Gün	27	12,0	12,0
Her Gün Düzenli	143	63,6	63,6
Total	225	100,0	100,0

Tablo2 25'e göre araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin kendi ülkelerinde interneti her gün düzenli olarak kullanımları %63,6 iken hiç internet kullanmayanların oranı ise %3,1'dir.

3.2.4.3. Katılımcıların Kitle İletişim Araçlarını Türk Medyası ve Etnik Medyada Kullanım Sıklıklarına İlişkin Merkezi Eğilim İstatistikleri

Tablo: 26 Türk Medyası Açısından

	N	Min	Max	$\bar{X}$	SD
İnternet (TC)	225	1,00	5,00	4,64	0,79
Televizyon İzleme (TC)	225	1,00	5,00	2,23	1,23
Gazete Okuma (TC)	225	1,00	5,00	2,03	1,22
Radyo Dinleme (TC)	225	1,00	5,00	1,80	1,13

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'de buldukları süre boyunca Türk medyasını (İnternet, televizyon, gazete, radyo) kullanma düzeyleri açısından merkezi eğilim istatistikleri mercek altına alınmıştır. Tablo 26'ya göre sonuçlar incelendiğinde, ortalamada internet kullanma eğilimlerinin ($\bar{X}$ =4,64) daha fazla olduğu görülmektedir. Diğer taraftan katılımcıların radio dinleme ortalamaları ise ($\bar{X}$ = 1,80) ile daha az bir kullanım olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo: 27 Etnik Medya Açısından

	N	Min	Max	$\bar{X}$	SD
İnternet (Yabancı)	225	1,00	5,00	4,26	1,13
Televizyon İzleme (Yabancı)	225	1,00	5,00	3,34	1,35
Radyo Dinleme (Yabancı)	225	1,00	5,00	2,54	1,36
Gazete Okuma (Yabancı)	225	1,00	5,00	2,48	1,32

Tablo 27'ye göre, etnik medya açısından yapılan merkezi eğilim istatistiği yöntemi ile katılımcıların Türkiye'de buldukları süre boyunca kendi ülkelerinin medyalarını kullanma sıklığına bakılmıştır. Buna göre Türk medyası dışında aynı zamanda kendi ulusal internet, televizyon, radyo ve gazete gibi kitle iletişim araçlarından en çok hangisini takip ettikleri incelenmiş buna göre, ($\bar{X} = 4,26$) internet kullanımının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo: 28 Katılımcıların Türk Medyasını ve Etnik Medya Kullanımları Arasındaki Korelasyon Analizi

	N	Korelasyon	Sig.
Televizyon İzleme (TC) & Televizyon İzleme (Yabancı)	225	,178	,008
Gazete Okuma (TC) & Gazete Okuma (Yabancı)	225	,405	,000
Radyo Dinleme (TC) & Radyo Dinleme (Yabancı)	225	,390	,000
İnternet (TC) & İnternet (Yabancı)	225	,281	,000

Tabloda 28’de katılımcıların kendi etnik medyaları ve Türk medyasını kullanımlarına ilişkin korelasyon analizi uygulanmış ve görüldüğü üzere yabancı öğrencilerin Türk medyasını ve kendi etnik medyalarını kullanımları arasında pozitif yönlü anlamlı korelasyon olduğu gözlenmiştir. Televizyon izlemede yabancı ve Türk medyası arasında korelasyon gözlenmemiştir ($r=,178$, $p<01$). Gazete okumada ($r=,405$, $p<01$) ve radyo dinlemede ($r=,390$, $p<01$) orta düzey korelasyon varken internet kullanımında ($r=,28$, $p<011$) zayıf yönlü korelasyon olduğu görülmüştür.

Tablo: 29 Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Haftalık Türk Medyası ve Etnik Medya Kullanımları Arasındaki Farkların Belirlemesine Yönelik Eşleştirilmiş t-testi Sonuçları

	Türk Medyası	Etnik Medya	Ortalama Farkı	t-value	Sig.
Televizyon	2,21	3,33	-1,120	-10,1	0,00
Gazete	2,03	2,29	-0,457	-4,95	0,00
Radyo	1,80	2,53	-0,737	-7,97	0,00
İnternet	4,64	4,25	0,386	4,88	0,00

Tablo 29’a bakıldığında tabloya göre televizyon, gazete, radyo, internet kullanımlarının etnik medya ve Türk medyasını kullanımları arasında anlamlı farklılık görülmektedir ($p<01$) Buna göre yabancı uyruklu öğrencilerin en sık kullandıkları medya Türk internet siteleri olduğu görülmektedir. Onu etnik televizyon etnik gazete ve etnik radyo takip etmektedir. Katılımcılar Etnik televizyonlarını ($\bar{X}=3,33$), Türk televizyonlarından ($\bar{X}=2,21$), Etnik gazetelerini ($\bar{X}=2,29$), Türk gazetelerinden $\bar{X}=2,03$, etnik radyolarını ($\bar{X}=2,53$), Türk radyolarından ($\bar{X}=1,80$), Türk internet sitelerini ($\bar{X}=4,64$), etnik internet sitelerinden ($\bar{X}=4,25$) anlamlı biçimde daha sıklıkla kullanmaktadırlar. Sonuçlardan da anlaşılacağı üzere yabancı uyruklu öğrenciler internetin dışında etnik medyayı ev sahibi medyadan daha sık kullanmaktadırlar. Son olarak 5 Numaralı araştırma sorusu da bu tablonun verilerine göre yanıt bulmaktadır.

Tablo: 30 Farklı Ülkelerin Kitle İletişim Araçlarını (Televizyon, Gazete, Radyo, İnternet) Takip Edip Etmediklerine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç	11	4,9	4,9
Nadiren	58	25,8	25,8
Ara-Sıra	99	44,0	44,0
Çoğu zaman	40	17,8	17,8
Her zaman	17	7,6	7,6
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 30'a bakıldığında katılımcıların, farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını (televizyon, gazete, radyo, internet) takip edip etmediklerini anlamaya yönelik tablo frekans analizi ile ortaya konulmuştur. Buna göre, çoğunluğun (% 44'ü) ara-sıra cevabı verdiği görülmektedir. %4,9'unun ise hiç takip etmediğini görülmektedir.

3. 2. 5. Katılımcıların Yaşam Doyumu Düzeyi

Katılımcıların yaşam doyumlarına ilişkin tablolar ve analizler aşağıda incelenmiştir.

Tablo: 31 Çalışmaya Katılan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yaşam Doyumu Düzeyleri

Yaşam Doyum Düzeyi	N	Min	Max	$\bar{X}$
Hayatımdan tatmin oluyorum	225	1,00	5,00	3,50
Yaşam koşullarım mükemmel	225	1,00	5,00	3,16
Pek çok Yönden Hayatım İdealime Yakındır	225	1,00	5,00	3,13
Şu a na kadar hayatımda yapmak istediğim önemli şeyleri yaptım	225	1,00	5,00	3,11
Hayatımı tekrar yaşayabilseydim, neredeyse hiçbir şeyi değiştirmezdim	225	1,00	5,00	2,55

Tablo 31'deki Betimleyici analiz sonucu incelendiğinde; Yaşam Doyum Düzeyi maddeleri arasında etkili ilk ve en önemli madde "Hayatımdan tatmin

oluyorum” ($\bar{X}=3,50$) ile ilk sırada yer alırken “Hayatımı tekrar yaşayabilseydim neredeyse hiçbir şeyi değiştirmezdim” maddesi ise ($\bar{X}=2,55$)’lik ortalama ile en son sırada yer almıştır.

Tablo: 32 Cinsiyete Göre Yaşam Doyumundaki Farklılıklar

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SD	t-value	Sig
Yaşam doyumunu	Erkek	188	3,06	0,669	-1,56	0,120
	Kadın	37	3,24	0,550		

Katılımcıların yaşam doyumlarına ilişkin t-testi sonuçlarına bakıldığında, tablo 32’ye göre yaşam doyumunda kadın ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu elde edilmektedir ($p>0,05$).

Tablo: 33 “Pek Çok Yönden Hayatım İdealime Yakındır” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	24	10,7	10,7
Katılmıyorum	35	15,6	15,6
Kararsızım	67	29,8	29,8
Katılıyorum	86	38,2	38,2
Tamamen Katılıyorum	13	5,8	5,8
Toplam	225	100,0	100,0

Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu ölçmeye yönelik sorulan ifadeler frekans analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Buna göre tablo 33’e bakıldığında, “Pek çok yönden hayatım idealime yakındır” ile ilgili çoğunluğun (%38,2’sinin) bu düşünceye katıldığı görülmektedir. %29,8’inin ise kararsız olduğu sonucu dikkat çekmektedir. Diğer taraftan “tamamen katılıyorum” diyenlerin %5,8 ile daha az bir oranda olduğu görülmektedir.

Tablo: 34 “Yaşam Koşullarım Mükemmel” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	13	5,8	5,8
Katılmıyorum	49	21,8	21,8
Kararsızım	71	31,6	31,6
Katılıyorum	74	32,9	32,9
Tamamen Katılıyorum	18	8,0	8,0
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 34’e göre katılımcıların, yaşam koşullarım mükemmel, ifadesine ilişkin olarak yine katılıyorum (32,9) iken kararsız olanlarında yine (%31,6) dedikleri ve bu oranların birbirine yakın olması dikkat çekmektedir. Bu ifadeye hiç katılmayanların genel dağılım içinde en az olduğu (%5,8) görülmektedir.

Tablo: 35 “Hayatımdan Tatmin Oluyorum” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	8	3,6	3,6
Katılmıyorum	31	13,8	13,8
Kararsızım	52	23,1	23,1
Katılıyorum	107	47,6	47,6
Tamamen Katılıyorum	27	12,0	12,0
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 35’e bakıldığında, “Hayatımdan tatmin oluyorum” ifadesine çoğunluğun (%47,6) katılımı dikkat çekerken diğer taraftan 23,1’inin kararsız kaldığı görülen bir başka sonuçtur. Söz konusu ifadeye, “hiç katılmıyorum” diyenlerin oranı %3,1 ile en azdır.

Tablo: 36 “Şu Ana Kadar Hayatımda Yapmak İstedğim Önemli Şeyleri Yaptım” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	17	7,6	7,6
Katılmıyorum	43	19,1	19,1
Kararsızım	79	35,1	35,1
Katılıyorum	70	31,1	31,1
Tamamen Katılıyorum	16	7,1	7,1
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 36’ya göre, katılımcıların “Şu ana kadar hayatımda yapmak istediğim önemli şeyleri yaptım” ifadesi ile ilgili olarak %35,1’inin kararsız oldukları sonucu çıkmaktadır. Çoğunluğun kararsız kaldığı görülürken diğer taraftan bu ifadeye daha azı hiç katılmıyorum %7,6 ve tamamen katılıyorum 7,1 dedikleri görülmektedir.

Tablo: 37 “Hayatımı Tekrar Yaşayabilseydim Neredeyse Hiçbir Şeyi Değiştirmezdim” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	50	22,2	22,2
Katılmıyorum	63	28,0	28,0
Kararsızım	59	26,2	26,2
Katılıyorum	44	19,6	19,6
Tamamen Katılıyorum	9	4,0	4,0
Toplam	225	100,0	100,0

Yaşam doyumunu ölçmeye yönelik yapılan ve son tablo olan tablo 37’ye göre hayatımı tekrar yaşayabilseydim neredeyse hiçbir şeyi değiştirmezdim, ifadesine %28’inin katılmadıkları görülmektedir. Yine %22,2’si hiç katılmıyorum derken, kararsız olanların da oranının %26,2 olarak birbirlerine yakın bir dağılım seyrettikleri

dikkat çekmektedir. Ancak çok az bir oranda (%4,8) tamamen katılıyorum diyenlerin de olduğu dikkat çeken bir diğer unsur olmaktadır.

3.2.6. Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeylerine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

Tablo 38 ile 66 arasında yer alan tablolar, kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeylerine ilişkin frekans analizi bulgularını içermektedir.

Tablo: 38 “Kendi Kültürümün İnsanları Sadece Mantıklı Davranır” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	38	16,9	16,9
Katılmıyorum	59	26,2	26,2
Kararsızım	50	22,2	22,2
Katılıyorum	68	30,2	30,2
Tamamen Katılıyorum	10	4,4	4,4
Total	225	100,0	100,0

Çalışmaya katılan öğrencilerin söz konusu ifadedeki dağılımları frekans analizi ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Buna göre araştırmaya katılan yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin “Kendi Kültürümün İnsanları Sadece Mantıklı Davranır” şeklindeki soruya %30,2 si Katılıyorum darken % 26,2’si Katılmıyorum cevabı vermiştir. Diğer taraftan öğrencilerin % 22,2 Kararsızım cevabı vermiştir. Katılıyorum, katılmıyorum ve kararsızım noktasında birbirlerine yakın sayılabilecek cevaplar vermeleri dikkat çekmektedir.

Tablo: 39 “Diğer Kùltürleri Temsil Eden Çok Sayıda Kibirli İnsan Var” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	20	8,9	8,9
Katılmıyorum	51	22,7	22,7
Kararsızım	72	32,0	32,0
Katılıyorum	63	28,0	28,0
Tamamen Katılıyorum	19	8,4	8,4
Total	225	100,0	100,0

Tablo 39’a göre, çalışmaya katılan öğrencilerin “Diğer Kùltürleri Temsil Eden Çok Sayıda Kibirli İnsan Var” sorusuna çoğunluğu (% 32,0) katılıyorum derken, % 28’i katılıyorum cevabını vermiştir. Yine katılmıyorum diyenlerin oranı da %22,7 ile diğerlerine yakın bir orana sahiptir. Bu soruya cevap verenlerin küçük bir kısmı % 8,9 ile hiç katılmıyorum derken daha az oranda da (%8,4)katılıyorum cevabını vermiştir

Tablo: 40 “Yurt Dışındayken Arkadaşım Olan Vatandaşlarımdan Utanırım” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
iç Katılmıyorum	115	51,1	51,1
Katılmıyorum	65	28,9	28,9
Kararsızım	14	6,2	6,2
Katılıyorum	23	10,2	10,2
Tamamen Katılıyorum	8	3,6	3,6
Total	225	100,0	100,0

Tablo 40’a göre araştırmaya katılan öğrencilerin yarısı “Yurt Dışındayken Arkadaşım Olan Vatandaşlarımdan Utanırım” şeklindeki soruya %51,1 oranıyla hiç

katılmıyorum yanıtını verdiği görülmektedir. Diğer taraftan katılıyorum diyenlerin oranının da %3,6 olduğu böylece en düşük orana sahip olduğu görülmektedir.

Tablo: 41 “Dünyadaki Bütün İnsanlar Yaklaşık Olarak Aynı Şeylere Gereksinim Duyar ve Aynı Şeyleri İsterler” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	24	10,7	10,7
Katılmıyorum	44	19,6	19,6
Kararsızım	59	26,2	26,2
Katılıyorum	75	33,3	33,3
Tamamen Katılıyorum	23	10,2	10,2
Total	225	100,0	100,0

Tablo 41’e baktığımızda araştırmaya katılan öğrencilerin “Dünyadaki Bütün İnsanlar Yaklaşık Olarak Aynı Şeylere Gereksinim Duyar ve Aynı Şeyleri İsterler” sorusuna en yüksek oranda yani %33,3 ile katılıyorum dediği görülmektedir. Kararsızım diyenlerin de % 26,2 ile katılanlara yakın olduğu görülen tablo da hiç katılmayanla (%10,7) tamamen katılanların (%10,2) oranlarının yakın olduğu görülmektedir.

Tablo: 42 “Farklı Kültürlerden İnsanların Duygularını Çeşitli Şekillerde İfade Etmeleri Yanlış Anlamalara Yol Açabilir” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	9	4,0	4,0
Katılmıyorum	33	14,7	14,7
Kararsızım	51	22,7	22,7
Katılıyorum	96	42,7	42,7
Tamamen Katılıyorum	36	16,0	16,0
Total	225	100,0	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin,” Farklı Kültürlerden İnsanların Duygularını Çeşitli Şekillerde İfade Etmeleri Yanlış Anlamalara Yol Açabilir” şeklindeki soruya yarısına yakını (%42,7) katılıyorum yanıtını vermiştir. Ancak çok az bir kısmı (%4,0) hiç katılmıyorum yanıtını verdiği görülmektedir.

Tablo: 43 “Başka Bir Kültürden İnsanın Yerine Kendimi Koyabilirim Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları”

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	9	4,0	4,0
Katılmıyorum	34	15,1	15,1
Kararsızım	57	25,3	25,3
Katılıyorum	90	40,0	40,0
Tamamen Katılıyorum	35	15,6	15,6
Total	225	100,0	100,0

“Başka Bir Kültürden İnsanın Yerine Kendimi Koyabilirim” şeklindeki değişkende öğrencilerin kendilerini başka bir kültürden insanın yerine koyma eğilimi % 40,0 görülmektedir. Yani %40,0 öğrenci bu fikre katıldıkları görülmektedir ancak %4,0 öğrencinin hiç katılmadığını bu sonuca göre anlıyoruz.

Tablo: 44 “Seyahat Ettiğim Zaman Sıklıkla İnsanların Bana Karşı Kaba Olduğunu Hissederim” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	40	17,8	17,8
Katılmıyorum	88	39,1	39,1
Kararsızım	47	20,9	20,9
Katılıyorum	37	16,4	16,4
Tamamen Katılıyorum	13	5,8	5,8
Total	225	100,0	100,0

“Seyahat Ettiğim Zaman Sıklıkla İnsanların Bana Karşı Kaba Olduğunu Hissederim” değişkeni için araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu %39,1 ile

“Katılmıyorum “ dediği görülürken daha az öğrenci %5,8 ile tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo: 45 “Okulumdaki Öğrencileri "bizim insanlarımız" ve "diğer insanlar" diye ayırım” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	60	26,7	26,7
Katılmıyorum	57	25,3	25,3
Kararsızım	50	22,2	22,2
Katılıyorum	45	20,0	20,0
Tamamen Katılıyorum	13	5,8	5,8
Total	225	100,0	100,0

Yapılan bu araştırma içinde araştırmaya katılan kişilere sorulan “Okulumdaki Öğrencileri "bizim insanlarımız" ve "diğer insanlar" diye ayırım” şeklindeki soruya birbirine yakın değerlerde yanıtlar verildiği dikkat çekmektedir. Ancak %26,7’i hiç katılmıyorum, %25,3’ü katılmıyorum diyerek daha fazla oranlarda bu ifadeye bir şekilde katılmadıklarını ifade ederken % 5,8 hiç katılmadıklarını ifade ederek en az oranı oluşturmuşlardır.

Tablo: 46 “Kesinlikle Başka Bir Ülkeye Göç Edeceğim” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	44	19,6	19,6
Katılmıyorum	52	23,1	23,1
Kararsızım	67	29,8	29,8
Katılıyorum	42	18,7	18,7
Tamamen Katılıyorum	20	8,9	8,9
Total	225	100,0	100,0

“Kesinlikle Başka Bir Ülkeye Göç Edeceğim” değişkeni için, araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğunun %29,8’i kararsız kaldıkları

görülmektedir. Ancak % 19,6'sı hiç katılmadıklarını, %23,1'i yine katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu düşünceye katılmayanların daha çoğunlukta olduğu fark edilirken, tamamen katılanların daha az (% 8,9) olduğu görülmektedir.

Tablo: 47 “İnsanlar Etik Olarak Sorunlu Durumlarla Karşılaştıklarında Neredeyse Aynı Şekilde Hareket Ederler” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	24	10,7	10,7
Katılmıyorum	61	27,1	27,1
Kararsızım	72	32,0	32,0
Katılıyorum	55	24,4	24,4
Tamamen Katılıyorum	13	5,8	5,8
Total	225	100,0	100,0

Tablo 47'ye baktığımızda araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin “İnsanlar Etik Olarak Sorunlu Durumlarla Karşılaştıklarında Neredeyse Aynı Şekilde Hareket Ederler” şeklinde daha evrensel yaklaşılan bu soruya çoğunluk olarak (%32,0) kararsız kaldıkları görülmektedir. Bu düşünceye katılan ve katılmayanların dengede sayılabilecek yakınlıkta olduğu dikkat çekmektedir. Bu soruya % 5,8 ile çok azı tamamen katılıyorum dedikleri görülmektedir.

Tablo: 48 “Farklı davranışlar, bana bir şeyi yeni bir yolla yapmayı gösterir” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları”

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	7	3,1	3,1
Katılmıyorum	27	12,0	12,0
Kararsızım	31	13,8	13,8
Katılıyorum	121	53,8	53,8
Tamamen Katılıyorum	39	17,3	17,3
Total	225	100,0	100,0

Tablo 48’de görüldüğü gibi “Farklı davranışlar, bana bir şeyi yeni bir yolla yapmayı gösterir” değişkeninde öğrencilerin yarıdan biraz fazlasının (%53,8) bu ifadeye katıldıkları görülmektedir. Ancak çok az bir kısmının %3,1 ile bu ifadeye hiç katılmadıkları görülmektedir.

Tablo: 49 “Ülkemizde yaşayan göçmenlerin çoğu, yaşam tarzımıza uyum sağlamayı büyük bir gayretle deniyorlar ve ben de onların yaşam tarzlarını anlamayı neden denemeyeyim” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	12	5,3	5,3
Katılmıyorum	36	16,0	16,0
Kararsızım	70	31,1	31,1
Katılıyorum	75	33,3	33,3
Tamamen Katılıyorum	32	14,2	14,2
Total	225	100,0	100,0

“Ülkemizde yaşayan göçmenlerin çoğu, yaşam tarzımıza uyum sağlamayı büyük bir gayretle deniyorlar ve ben de onların yaşam tarzlarını anlamayı neden denemeyeyim” araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin bu ifadeye çoğunluğunun (%33,3) katıldığı görülmektedir. Ancak kararsız olanların ise %31,1 olduğu dikkat çekmektedir. En az öğrencinin %5,1 ile hiç katılmıyorum şeklinde kendilerini ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo: 50 “Dünyanın diğer bölgelerinde ne olduğuyla ilgilenmeye gereksinim duymam” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	88	39,1	39,1
Katılmıyorum	68	30,2	30,2
Kararsızım	34	15,1	15,1
Katılıyorum	25	11,1	11,1
Tamamen Katılıyorum	10	4,4	4,4
Toplam	225	100,0	100,0

Çalışmada daha evrensel bir perspektif ile dağılımları incelenen “Dünyanın diğer bölgelerinde ne olduğuyla ilgilenmeye gereksinim duymam” değişkenine yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğunun (% 39,1) ile hiç katılmıyorum dedikleri ancak çok küçük bir grubun (%4,4) ile tamamen katıldıklarını belirttikleri görülmektedir.

Tablo: 51 “Belirli kültür ya da etkin grupları temsil eden insanlardan nefret ediyorum” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	84	37,3	37,3
Katılmıyorum	67	29,8	29,8
Kararsızım	34	15,1	15,1
Katılıyorum	25	11,1	11,1
Tamamen Katılıyorum	15	6,7	6,7
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 51’e göre “Belirli kültür ya da etkin grupları temsil eden insanlardan nefret ediyorum” şeklindeki değişken için çoğunluğun (%37,3) hiç katılmıyorum, %29,8’inin katılmıyorum ifadelerinin daha ağır bastığı görülmektedir. Ancak çok az bir grubun %6,7 ile tamamen katılıyorum ifadesini tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo: 52 “Kendi ülkemizin yerel kültürüne değer vermem” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	133	59,1	59,1
Katılmıyorum	45	20,0	20,0
Kararsızım	30	13,3	13,3
Katılıyorum	7	3,1	3,1
Tamamen Katılıyorum	10	4,4	4,4
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 52’ye göre “Kendi ülkemizin yerel kültürüne değer vermem” değişkeni için araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin yarıdan fazlası (%59,1) hiç katılmıyorum derken çok azı (%3,1) ise katılıyorum ifadesine yöneldiği görülmektedir.

Tablo: 53 “Farklı uluslararasıdaki çatışmalar aynı etik ilkere uyarak çözülebilir” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	19	8,4	8,4
Katılmıyorum	40	17,8	17,8
Kararsızım	68	30,2	30,2
Katılıyorum	72	32,0	32,0
Tamamen Katılıyorum	26	11,6	11,6
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 53’e göre “Farklı uluslararasıdaki çatışmalar aynı etik ilkere uyarak çözülebilir” değişkeni için araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin kararsızım ve katılıyorum ifadelerinin oranlarının birbirine yakın olduğu dikkat çekmiş ancak katılıyorum diyenlerin daha çoğunlukta (%32,0) olduğu görülmektedir. En az ise %8,4 ile hiç katılmıyorum denildiği görülmektedir.

Tablo: 54 “Kültürler farklıdır, çünkü farklı şeyler önemli ve değerli kabul edilir” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	11	4,9	4,9
Katılmıyorum	23	10,2	10,2
Kararsızım	32	14,2	14,2
Katılıyorum	101	44,9	44,9
Tamamen Katılıyorum	58	25,8	25,8
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 54'e baktığımızda "Kültürler farklıdır, çünkü farklı şeyler önemli ve değerli kabul edilir" şeklindeki kültürlerin farklı oluşunu vurgulayan değişken için öğrencilerin çoğunluğunun (%44,9) katılıyorum ifadesine yöneldikleri görülmektedir. Ancak diğer taraftan bu ifade için bazı öğrencilerin %4,9 ile hiç katılmadıkları görülmüştür.

Tablo: 55 "İnsanların farklı olması sadece iyi bir şeydir" Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	13	5,8	5,8
Katılmıyorum	39	17,3	17,3
Kararsızım	51	22,7	22,7
Katılıyorum	77	34,2	34,2
Tamamen Katılıyorum	45	20,0	20,0
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 55'e baktığımızda "İnsanların farklı olması sadece iyi bir şeydir" değişkenine yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğunun %34,2 ile "Katılıyorum" dediği görülmektedir fakat %5,8'inin ise hiç katılmıyorum diyerek daha azınlıkta olduğu görülmektedir.

Tablo: 56 "Yurt dışına seyahat kendimi rahatsız hissetmeme sebep olur" Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	79	35,1	35,1
Katılmıyorum	65	28,9	28,9
Kararsızım	40	17,8	17,8
Katılıyorum	30	13,3	13,3
Tamamen Katılıyorum	11	4,9	4,9
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 56'ya göre: “Yurt dışına seyahat kendimi rahatsız hissetmeme neden olur” değişkeninde negatif yargı içeren katılmıyorum ve katılıyorum ifadelerinin birbirine yakın oranda tercih edildiği görülmektedir. Ancak “hiç katılmıyorum” ifadesi % 35,1 ile en fazla orana sahiptir. Tamamen katıldığını ifade edenlerin sayısı ise sadece %4,9'dur.

Tablo: 57 “Seyahat ettiğim zamanlarda yöre insanlarında beni rahatsız eden pek çok şey vardır” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	43	19,1	19,1
Katılmıyorum	67	29,8	29,8
Kararsızım	64	28,4	28,4
Katılıyorum	44	19,6	19,6
Tamamen Katılıyorum	7	3,1	3,1
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 57'ye bakıldığında ise, seyahat ettiğim zamanlarda yöre insanlarında beni rahatsız eden pek çok şey vardır, şeklindeki soruya katılmıyorum ve kararsızım ifadeleri birbirine yakınlık göstermektedir. Öyleki, kararsızım diyenler %28,4ken katılmıyorum diyenlerin oranı %29,8'dir. Tamamen katıldığını ifade edenlerin oranı ise % 3,1 olarak en az orandadır.

Tablo: 58 “Farklı kültürlerin gelenekleri arasında bazı farklılıklar olabilir, ancak özünde tüm insanlar tıpkı benim gibidir” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	22	9,8	9,8
Katılmıyorum	50	22,2	22,2
Kararsızım	63	28,0	28,0
Katılıyorum	70	31,1	31,1
Tamamen Katılıyorum	20	8,9	8,9
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 58’e göre çalışmaya katılan öğrencilerin, “Farklı kültürlerin gelenekleri arasında bazı farklılıklar olabilir, ancak özünde tüm insanlar tıpkı benim gibidir” değişkenine %31,1 ile katıldıkları sonucu çıkmıştır. Ancak bununla beraber katılmıyorum (22,2), kararsızım (28,0) diyenlerin oranının yüksek olduğu görülmektedir

Tablo: 59 “Çeşitli kültürler hakkında daha çok şey bilirim, onlar arasındaki farkları da daha iyi tanırım” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	7	3,1	3,1
Katılmıyorum	20	8,9	8,9
Kararsızım	37	16,4	16,4
Katılıyorum	99	44,0	44,0
Tamamen Katılıyorum	62	27,6	27,6
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 59’a bakıldığında, araştırmaya katılan öğrencilerin, başka kültürlerle ait çok şey bilmenin kültürler arası farkların daha rahat aşılacağı konusunda en çok %44 ile katılıyorum, % 27,6’sı tamamen katılıyorum demişlerdir. Ancak %3,1’i hiç katılmadıklarını bu çalışma ile ifade etmişlerdir.

Tablo: 60 “Kültürel açıdan uygun biçimlerde davranabilirim, ancak hala kendi değerlerime bağlıyım” Değişkenine İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hiç Katılmıyorum	8	3,6	3,6
Katılmıyorum	25	11,1	11,1
Kararsızım	43	19,1	19,1
Katılıyorum	93	41,3	41,3
Tamamen Katılıyorum	56	24,9	24,9
Toplam	225	100,0	100,0

Tablo 60’a bakıldığında ise araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin %41’inin kültürel açıdan uygun biçimlerde davranabilirim, ancak hala kendi değerlerime bağlıyım ifadesine çoğunluğun katılıyorum dediği. %3,6’sının ise hiç katılmıyorum şeklinde yanıt verdiği görülmektedir

3.2.7. Katılımcıların Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyleri

Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeylerine ilişkin çeşitli analizler ve testler uygulanmıştır. Sonuçlar aşağıda ilgili tablolarda verilmiştir.

Tablo: 61 Kùltùrlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyi

	N	Min.	Max.	$\bar{X}$
Çeşitli kùltürler hakkında daha çok şey bilirse, onlar arasındaki farkları daha iyi tanırım.	225	1,00	5,00	3,84
Kùltürler farklıdır, çünkü farklı şeyler önemli ve değerli kabul edilir.	225	1,00	5,00	3,76
Kùltürel açıdan uygun biçimlerde davranabilirim, ancak hala kendi değerlerime bağlıyım.	225	1,00	5,00	3,73
Farklı davranışlar, bana bir şeyi yeni bir yolla yapmayı gösterir.	225	1,00	5,00	3,70
Farklı kùltürden insanların duygularını çeşitli şekillerde ifade etmeleri yanlış anlaşılmalara yol açabilir.	225	1,00	5,00	3,52
Başka bir kùltürden insanın yerine kendimi koyabilirim.	225	1,00	5,00	3,48
İnsanların farklı olması sadece iyi bir şeydir.	225	1,00	5,00	3,45
Ülkemizde yaşayan göçmenlerin çoğu, yaşam tarzımıza uyum sağlamayı büyük bir gayretle deniyorlar ve ben de onların yaşam tarzlarını anlamayı neden istemeyeyim.	225	1,00	5,00	3,35
Farklı uluslar arasındaki çatışmalar aynı etik ilkelere uyarak çözülebilir.	225	1,00	5,00	3,20
Dünyadaki bütün insanlar yaklaşık olarak aynı şeylere gereksinim duyar ve aynı şeyleri isterler	225	1,00	5,00	3,13
Farklı kùltürlerin gelenekleri arasında bazı farklılıklar olabilir, ancak özünde tüm insanlar tıpkı benim gibidir.	225	1,00	5,00	3,07
Diğer kùltürleri temsil eden çok sayıda kibirli insan var.	225	1,00	5,00	3,04
İnsanlar etik olarak sorunlu durumlarla	225	1,00	5,00	2,88

karşılaştıklarında neredeyse aynı şekilde hareket ederler.				
Kendi kültürümün insanları sadece mantıklı davranır.	225	1,00	5,00	2,79
Kesinlikle başka bir ülkeye göç edeceğim	225	1,00	5,00	2,74
Seyahat ettiğim zamanlarda yöre insanlarında beni rahatsız eden pek çok şey vardır.	225	1,00	5,00	2,58
Seyahat ettiğim zaman sıklıkla insanların bana karşı kaba olduğunu hissedirim.	225	1,00	5,00	2,53
Okulumdaki öğrencileri “bizim insanlarımız” ve “diğer insanlar” diye ayırıyorum.	225	1,00	5,00	2,53
Yurt dışına seyahat kendimi rahatsız hissetmeme sebep olur.	225	1,00	5,00	2,24
Belirli kültür ya da etkin grupları temsil eden insanlardan nefret ediyorum.	225	1,00	5,00	2,20
Dünyanın diğer bölgelerinde ne olduğuyla ilgilenmeye gereksinim duymam.	225	1,00	5,00	2,12
Yurt dışındayken arkadaşım olan vatandaşlarımdan utanırım.	225	1,00	5,00	1,86
Kendi ülkemin yerel kültürüne değer vermem.	225	1,00	5,00	1,74

Tablo 61’de katılımcıların kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeylerine ilişkin bulgular betimleyici analiz yöntemi ile elde edilmiştir. Buna göre betimleyici istatistik sonuçları incelendiğinde en önemli maddenin ($\bar{X}=3,84$) ile “Çeşitli kültürler hakkında daha çok şey bilirim, onlar arasındaki farkları daha iyi tanırım.” Olduğu görülmektedir. Bu maddeyi ($\bar{X}=3,76$) ortalaması ile “Kültürler farklıdır, çünkü farklı şeyler önemli ve değerli kabul edilir.” Takip etmektedir. Son sırada ise “Kendi ülkemin yerel kültürüne değer vermem.” Maddesi ($\bar{X}= 1,74$)’lik bir ortalama sahiptir.

Tablo: 62 Kùltùrlerarası İletişim Duyarlılık Faktörlerinin Merkezi Eğilim İstatistikleri

	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	SD
Kabul Etme	225	1,75	5,00	3,71	,653
Uyum	225	1,25	5,00	3,51	,637
Küçültme	225	1,00	4,75	3,07	,681
Savunma	225	1,25	4,50	2,58	,698
Reddetme	225	1,00	4,50	2,42	,705
Geri Çevirme	225	1,00	4,33	2,12	,734

Tabloya 62'ye göre, Kùltùrlerarası iletişim duyarlılıklarına ilişkin, kabul etme, uyum, küçültme, savunma, reddetme, geri çevirme, gibi faktörlerin merkezi eğilim istatistikleri incelenmiştir. Tabloda yer alan sonuçlara göre, yabancı öğrencilerin kabul etme eğilimlerinin daha yüksek ($\bar{X}=3,71$) olduğu onu uyum maddesinin takip ettiği görülmektedir ($\bar{X}=3,51$) Diğer taraftan katılımcı öğrencilerin, geri çevirme ($\bar{X}=2,12$) ve reddetme ($\bar{X}=2,42$) 'de ortalamanın düştüğü görülmekte yani katılımcıların geri çevirme reddetmeye daha az eğilimli oldukları sonucu tabloya göre elde edilmektedir.

Tablo: 63 Kùltùrlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyi Faktörlerinin Önem Düzeyi

	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	SD
1. Faktör: Reddetme					
Kendi Kùltürümün İnsanları Sadece Mantıklı Davranır.	222	1,00	5,00	2,78	1,18
Seyehat Ettiğim Zaman Sıklıkla İnsanların Bana Karşı Kaba Olduğunu Hissederim	222	1,00	5,00	2,52	1,13
Yurt dışına seyahat kendimi rahatsız hissetmeme sebep olur.	222	1,00	5,00	2,24	1,21
Dünyanın diğer bölgelerinde ne olduğuyula ilgilenmeye gereksinim duymam.	222	1,00	5,00	2,11	1,17
2. Faktör: Savunma					
Diğer Kùltürleri Temsil Eden Çok Sayıda Kibirli İnsan Var	222	1,00	5,00	3,05	1,10
Seyehat ettiğim zamanlarda yöre insanlarında beni rahatsız eden pek çok şey vardır.	222	1,00	5,00	2,58	1,10
Okulumdaki Öğrencileri "bizim insanlarımız" ve "diğer insanlar" diye ayırıırım.	222	1,00	5,00	2,52	1,23
Belirli kùltür ya da etkin grupları temsil eden insanlardan nefret ediyorum.	222	1,00	5,00	2,20	1,24
3. Faktör: Geri Çevirme					
Kesinlikle Başka Bir Ülkeye Göç Edeceğim.	222	1,00	5,00	2,75	1,22
Yurt Dışındayken Arkadaşım Olan Vatandaşlarımdan Utanırım	222	1,00	5,00	1,84	1,12
Kendi ülkemin yerel kùltürüne değer vermem.	222	1,00	5,00	1,73	1,09
4. Faktör: Küçültme					
Farklı uluslararasıdaki çatışmalar aynı etik ilkere uyarak çözülebilir.	222	1,00	5,00	3,20	1,13
Dünyadaki Bütün İnsanlar Yaklaşık Olarak Aynı Şeylere Gereksinim Duyar ve Aynı Şeyleri İsterler	222	1,00	5,00	3,13	1,16

Farklı kültürlerin gelenekleri arasında bazı farklılıklar olabilir, ancak özünde tüm insanlar tıpkı benim gibidir.	222	1,00	5,00	3,06	1,13
İnsanlar Etik Olarak Sorunlu Durumlarla Karşılaştıklarında Neredeyse Aynı Şekilde Hareket Ederler.	222	1,00	5,00	2,87	1,08
5. Faktör: Kabul etme	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	SD
Çeşitli kültürler hakkında daha çok şey bilirsem, onlar arasındaki farkları da daha iyi tanırım.	222	1,00	5,00	3,84	1,03
Kültürler farklıdır, çünkü farklı şeyler önemli ve değerli kabul edilir.	222	1,00	5,00	3,76	1,10
Farklı davranışlar, bana bir şeyi yeni bir yolla yapmayı gösterir.	222	1,00	5,00	3,69	0,99
Farklı Kültürlerden İnsanların Duygularını Çeşitli Şekillerde İfade Etmeleri Yanlış Anlamalara Yol Açabilir	222	1,00	5,00	3,52	1,05
6. Faktör: Uyum sağlama	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	SD
Kültürel açıdan uygun biçimlerde davranabilirim, ancak hala kendi değerlerime bağlıyım.	222	1,00	5,00	3,74	1,05
Başka Bir Kültürden İnsanın Yerine Kendimi Koyabilirim	222	1,00	5,00	3,49	1,05
İnsanların farklı olması sadece iyi bir şeydir.	222	1,00	5,00	3,46	1,16
Ülkemizde yaşayan göçmenlerin çoğu, yaşam tarzımıza uyum sağlamayı büyük bir gayretle deniyorlar ve ben de onların yaşam tarzlarını anlamayı neden denemeyeyim.	222	1,00	5,00	3,36	1,08

Tablo 63 Faktör gruplarının sınıflandırılma ve değerlendirilmesini içermektedir. Bennet'in Kültürlerarası duyarlılık ölçeğinin uygulandığı bu çalışma betimleyici analiz yöntemi ile beş konum üzerine oturtulmuştur. Bunlar sırası ile Reddetme, Savunma, Geri Çevirme, Küçültme, Kabul Etme ve Uyum Sağlama'dır. Buna göre: kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyinde etkili en önemli faktör reddetmedir. Bu faktörü oluşturan maddeler genelde olumsuz yargıları içeren

maddelerdir. Bu maddelerden kendi kültürümün insanları sadece mantıklı davranır maddesi ilk ($\bar{X}=2,78$) sırada yer alır.

İkinci faktörü ise Savunma faktörüdür. Bu faktörün maddeleri diğer kültürleri temsil eden çok sayıda kibirli insan var, diğer kültür insanlarında rahatsız edici bir çok durum olduğu, temsil edici grupların rahatsız edici olduğu üzerine ifadeler yer alır buna göre en çok ortalamaya sahip maddenin, diğer kültürleri temsil eden çok sayıda kibirli insan var ($\bar{X}=3,05$) maddesinin olduğu görülmektedir.

Bir diğer faktörün Geri Çevirme olduğu görülmektedir. Bu faktörün maddelerine bakıldığında, kesinlikle başka bir ülkeye göç edeceğim ifadesi dikkat çekmektedir ve ortalaması en yüksek ($\bar{X}=2,75$) madde olduğu görülmektedir. Diğer maddelerde yine başka kültürlerde kendi kültüründen utanıldığı ve başka ülkelerin kültürüne değer verilmediği şeklinde ifadeler görülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre dördüncü faktör küçültmedir. Bu faktörü oluşturan maddeler: Farklı uluslararası çatışmaların aynı etik ilkere uyarak çözülebileceği, dünyadaki bütün insanların, aynı şeylere gereksinim duyacağı, bazı farklılıklara rağmen özünde tüm insanlar aynı olduğudur. Bu madde içinde ortalaması en yüksek olan maddenin ($\bar{X}=3,20$) ortalaması ile farklı uluslararası çatışmalar aynı etik ilkere uyarak çözülebilir maddesi olduğu görülmektedir.

Beşinci faktöre bakıldığında Kabul Etme faktörü görülmekte bu faktörün maddelerini ise çeşitli kültürleri bilmenin farklılıkları anlamada etkili olduğu, kültürlerin farklılıklarını kabul etmenin önemli ve değerli kabul edildiği, kısacası farklılıklara vurgu ve anlayışa bir vurgu görülmektedir. Bu faktörün en yüksek ortalama değerine sahip maddesi ise ($\bar{X}=3,84$) ortalama ile “Çeşitli kültürler hakkında daha çok şey bilirsem, onlar arasındaki farkları da daha iyi tanırım.” İfadesi görülmektedir.

Analiz sonucunda elde edilen son faktör ise Uyum Sağlamadır. Faktörü oluşturan maddeler, kültürel açıdan uygun biçimlerde davranılabileceği, başka kültürden insanı kendi yerine konulabileceği, insanların farklı olmasının iyi bir şey olduğu, başka kültürün yaşam tarzına uyum sağlanabileceği üzerine maddelerden oluşmuştur ve en yüksek ortalamaya sahip maddenin ($\bar{X}=3,74$) ortalama ile “Kültürel

açından uygun biçimlerde davranabilirim, ancak hala kendi değerlerime bağlıyım.” Maddesidir.

Tablo: 64 Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyleri

	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	SD
Duyarlılık	225	1,76	4,24	2,93	,345
	225				

Tablo 64’de katılımcıların duyarlılık düzeyleri merkezi eğilim istatistikleri ile incelenmiş ve buna göre yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeylerinin orta düzey ($\bar{X}=2,93$) olduğu görülmektedir.

Tablo: 65 Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeylerinin Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SD	t- value	Sig
Duyarlılık	Erkek	188	2,93	0,35	-0,68	0,50
	Kadın	37	2,97	0,30		

Tablo 65’de katılımcıların kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeylerinin cinsiyete göre değerlendirildiği t-testi sonuçlarına göre, katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0,05$).

Tablo: 66 Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyi Faktörleri Arasındaki Korelasyon Analizi

Faktörler Arası Korelasyon Analizi	Reddetme	Savunma	Geri Çevirme	Küçültme	Kabul Etme	Uyum Sağlama
Reddetme	1	,268**	,335**	,031	-,229**	-,069
Savunma	,268**	1	,272**	-,016	-,092	-,110
Geri Çevirme	,335**	,272**	1	,242**	-,127	,017
Küçültme	,031	-,016	,242**	1	,283**	,324**
Kabul Etme	-,229**	-,092	-,127	,283**	1	,416**
Uyum Sağlama	-,069	-,110	,017	,324**	,416**	1

Tablo 66'da faktörler arası ilişkinin düzeyini tanımlamak amaçlı yapılan korelasyon analizi bulgularına göre, en güçlü ilişkinin Uyum Sağlama ve Kabul etme arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu ve orta şiddetli bir korelasyon olduğu görülmektedir ($r=.416$, $p<0,01$). Yani kültürlerarası iletişim duyarlılığında uyum sağlamayı önemseyen bireyler aynı zamanda kabul etmeyi de önemsemektedirler. Benzer şekilde geri çevirme ve reddetme faktörleri arasında pozitif anlamlı ilişkinin olduğu görülmekte olup ($r=.335$, $p<0,01$) aralarında zayıf korelasyon olduğu görülmektedir. Yine kabul etme ve reddetme arasında ise anlamlı ters yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=-.229$, $p<0,01$). Yani beklendiği gibi kabul etme eğilimi artarken reddetme eğilimi azalmaktadır. En düşük düzeyde anlamlı pozitif ilişki küçültme ile geri çevirme arasında olduğu görülmektedir ($r=.242$, $p<0,01$). Buna göre küçültme tutumu içerisinde olan bireylerin geri çevirmeye tutumu içerisinde olmasının olması olduğu sonucu çıkmaktadır.

Tablo: 67 Kùltùrlerarası İletişim Duyarlılık Faktörlerinin Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SD	t-value	Sig
Reddetme	Erkek	188	2,44	0,77	0.77	0.44
	Kadın	37	2.34	0.85		
Savunma	Erkek	188	2.61	0.70	0.97	0.33
	Kadın	37	2.49	0.67		
Geri Çevirme	Erkek	188	2.12	0.74	0.22	0.83
	Kadın	37	2.09	0.71		
Küçültme	Erkek	188	3.66	0.68	-2.61	0.01
	Kadın	37	3.96	0.43		
Uyum	Erkek	188	3.47	0.63	-1.74	0.08
	Kadın	37	3.67	0.66		

Tabloya 67'ye göre, katılımcıların kùltùrlerarası iletişim duyarlılık faktörlerinin cinsiyete göre değerlendirildiği t-testi sonuçlarına bakıldığında küçültmede erkeklerin kadınlara göre anlamlı farklılık gösterdiği ($t = -2,61$ $p < 0,01$) gör÷lmektedir. Buna göre, kùltùrlerarası iletişim duyarlılık faktörlerinden birisi olan küçültmede erkeklerin kadınlardan daha fazla küçültme eğiliminde olduğu gör÷lmektedir.

Tablo: 68 Kùltùrlerrarası İletişim Duyarlılık Faktörlerine Göre Katılımcıların Erasmus Öğrenci Değişim Programından Faydalanmak İsteyip İstememelerinin T-Testi Sonuçları

	Erasmus Faydalanma İsteği	N	$\bar{X}$	SD	t-value	Sig
Reddetme	Evet	189	2,40	0,709	-,677	0,499
	Hayır	36	2,49			
Savunma	Evet	189	2,58	0,719	-,088	0,930
	Hayır	36	2,60			
Geri Çevirme	Evet	189	2,10	0,735	-,469	0,640
	Hayır	36	2,17			
Küçültme	Evet	189	3,75	0,637	2,37	0,018
	Hayır	36	3,47			
Uyum	Evet	189	3,50	0,648	-,322	0,748
	Hayır	36	3,53			

Katılımcıların Erasmus öğrenci değişim programından faydalanmak isteyip istememeleri, kùltùrlerrarası iletişim duyarlılık faktörlerine göre “evet ve hayır” cevapları t-testi ile sınanmıştır. Böylece tablo 68’e göre, Erasmus öğrenci değişim programından faydalanmak isteyip istememeleri küçültmede “evet” cevabında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($t=2,37$; $p<=0,018$). Aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında, Erasmus öğrenci değişim programından faydalanıp faydalanmama isteği küçültme faktöründe “evet” cevabı ($\bar{X}= 3,75$), “hayır” cevabı ise ($\bar{X} = 3,47$)’ dir. Buna göre değişimden faydalanmak isteyenlerde küçültme fazla

iken katılmak istemeyenlerde küçültme daha azdır. Erasmus öğrenci değişim programından faydalanmak isteyen öğrencinin anlamlı bir farklılık var mıdır? Şeklindeki 6 numaralı araştırma sorusunda yapılan bu testte yanıtlanmış olmuştur.

Tablo: 69 Farklı Kültüre Sahip Farklı Bir Ülkede Yaşamak İsteyip İstememelerine Göre Kültürlerarası İletişim Düzeylerindeki Farklılığın Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

	Farklı Ülkede Yaşama İsteği	N	$\bar{X}$	SD	t-value	Sig.
Reddetme	Evet	168	2,40	,713	-,664	,507
	Hayır	57	2,47	,682		
Savunma	Evet	168	2,59	,696	,220	,826
	Hayır	57	2,57	,708		
Geri Çevirme	Evet	168	2,16	,759	1,644	,102
	Hayır	57	1,97	,638		
Küçültme	Evet	168	3,71	,652	,183	,855
	Hayır	57	3,69	,661		
Uyum	Evet	168	3,52	,667	1,06	,286
	Hayır	57	3,42	,534		

Tabloya 69'da göre katılımcıların, farklı kültüre sahip, farklı bir ülkede yaşamak isteyip istememeleri kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyi faktörleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız örneklem t-testinde

görülmüştür. Buna göre değişkenler arasında her hangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir. Böylece “Farklı kültüre sahip farklı bir ülkede yaşamak isteyen bireylerde uyum düzeyi fazla mıdır?” şeklinde sorulan 4 numaralı soru yanıt bulmuş olmaktadır.

Tablo: 70 Sosyal Medyada Farklı Kültürlerden İnsanlarla İletişim Kurma Sıklıklarının Kültürlerarası İletişim Düzeyine Dağılımı

	Betimleyici İstatistikler			Analizler	
	N	$\bar{X}$	SD		
Reddetme	Hiç	15	2,30	0,51	ANOVA F=1,772 P=0,183 sd.=4
	Nadiren	44	2,47	0,77	
	Ara-Sıra	81	2,53	0,74	
	Çoğu zaman	55	2,37	0,66	
	Her zaman	30	2,19	0,65	
	Toplam	225	2,42	0,70	
Savunma	Hiç	15	2,62	0,73	ANOVA F=0,432 P=0,785 sd.=4
	Nadiren	44	2,70	0,78	
	Ara-Sıra	81	2,57	0,64	
	Çoğu zaman	55	2,53	0,73	
	Her zaman	30	2,55	0,69	
	Toplam	225	2,58	0,70	
GeriÇevirme	Hiç	15	2,04	0,95	ANOVA F=2,059 P=0,087 sd.=4
	Nadiren	44	2,34	0,69	
	Ara-Sıra	81	2,14	0,78	
	Çoğu zaman	55	2,04	0,61	
	Her zaman	30	1,87	0,70	
	Toplam	225	2,12	0,73	
Küçültme	Hiç	15	3,42	0,70	ANOVA

	Nadiren	44	3,60	0,70	F=2,426
	Ara-Sıra	81	3,74	0,66	P=0,049
	Çoğu zaman	55	3,68	0,64	sd.=4
	Her zaman	30	3,97	0,48	
	Toplam	225	3,70	0,65	
	Hiç	15	3,38	0,63	ANOVA
	Nadiren	44	3,48	0,64	F=1,016
	Ara-Sıra	81	3,43	0,61	P=0,40
Uyum	Çoğu zaman	55	3,63	0,69	sd.=4
	Her zaman	30	3,56	0,59	
	Toplam	225	3,50	0,64	

Araştırmaya katılan öğrencilerin, sosyal medyada farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurma durumları kültürlerarası iletişim duyarlılık faktörleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem t-testi esas alınmış, analiz bulguları değerlendirildiğinde kültürleşme stratejilerine göre herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir.

Tablo: 71 Katılımcıların Yabancı Dil Bilme Düzeylerinin Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeylerine Göre Dağılımı

		Betimleyici İstatistikler			Analizler
		N	$\bar{X}$	SD	
Reddetme	Çok kötü	3	3,42	0,95	ANOVA
	Kötü	9	2,94	0,54	F=3,618
	Orta düzey	68	2,30	0,69	p=0,007
	İyi	92	2,37	0,67	s.d=4
	Çok iyi	53	2,50	0,73	
	Toplam	225	2,42	0,70	
Savunma	Çok kötü	3	3,42	0,38	ANOVA
	Kötü	9	2,94	0,39	F=1,860
	Orta düzey	68	2,59	0,70	p=0,118
	İyi	92	2,57	0,70	s.d=4
	Çok iyi	53	2,51	0,71	
	Total	225	2,59	0,70	
GeriCevirme	Çok kötü	3	3,11	1,17	ANOVA
	Kötü	9	2,55	0,73	F=5,432
	Orta düzey	68	2,27	0,80	p=0,000
	İyi	92	1,89	0,59	s.d=4
	Çok iyi	53	2,15	0,74	
	Total	225	2,12	0,73	
Küçültme	Çok kötü	3	3,75	0,66	ANOVA
	Kötü	9	2,97	0,44	F=4,699

	Orta düzey	68	3,58	0,60	p=0,001
	İyi	92	3,79	0,64	s.d=4
	Çok iyi	53	3,83	0,69	
	Total	225	3,71	0,65	
	Çok kötü	3	3,67	0,52	ANOVA
	Kötü	9	3,36	0,33	F=0,870
Uyum	Orta düzey	68	3,50	0,59	p=0,483
	İyi	92	3,44	0,70	s.d=4
	Çok iyi	53	3,63	0,61	
	Total	225	3,50	0,64	

Tablo 71’de bakıldığında, katılımcıların yabancı dil bilme düzeyi ile kültürleşme stratejileri arasındaki ilişki çeşitli derecelerde bir derecelenmeye tabi tutulmuş ve reddetme ($p<0,07$), geri çevirme ($p<0,001$) ve küçültme ($p<0,01$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Tukey testi sonuçlarına göre, ortaya çıkan farklılığın kaynağına bakıldığında ortaya çıkan farklılığın kaynağının; reddetmede yabancı dil bilme düzeyi çok kötü ($\bar{X}= 3,42$) ile iyi ($\bar{X}= 2,38$) arasındadır. Geri çevirmede ise yabancı dil bilme düzeyi çok kötü ($\bar{X}= 3,11$) ile iyi ($\bar{X}= 90$) arasında ve küçültmede yabancı dil bilme düzeyi çok iyi ($\bar{X}= 3,83$) ile kötü ($\bar{X}= 75$) arasında olduğu görülmektedir. Özetlemek gerekirse dil bilme düzeyi arttıkça reddetme, geri çevirme ve küçültme düzeyi azalmaktadır.

3.2.8. Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyi İle Yaşam Doyumu Düzeyleri Arasındaki İlişki

Tablo: 72 Kùltùrlerarası İletişim Duyarlılık Düzeyi İle Yaşam Doyum Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Analizi Bulguları

	Yaşam Doyumu	Duyarlılık
Yaşam Doyumu	1	,181**
Duyarlılık	,181**	1

Tablo 74 kùltùrlerarası iletişim duyarlılık düzeyi ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki korelasyon analizi sonucunu göstermektedir. Yaşam doyum ve kùltùrlerarası duyarlılık düzeyini tanımlamak açısından korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde; katılımcıların yaşam doyum ile duyarlılıkları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkinin olduğu görülmektedir. Diğer taraftan yaşam doyum ve duyarlılıkları arasında çok zayıf korelasyon ($r=,181$; $p<0,05$) vardır. Bir başka deyişle katılımcıların yaşam doyumları arttıkça kùltùrlerarası duyarlılık düzeyleri de artmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşmenin gelişen boyutları ile beraber, dünyanın daha küçük bir yer haline gelmesi kültürlerarası iletişimi geliştirmiştir. İnsanların yaşadığı coğrafyadan çeşitli sebeplerle çıkıp başka kültürlerin içine girmesi artık normal bir süreç olmuştur. Bu süreç yüzyıllardır bir devinim halinde devam etmiştir ancak son yılların artan hareketleri bu süreci daha da artırmıştır. İletişim ve ulaşım teknolojileri bu sürecin yaşanmasına katkısı en fazla olan dönüm noktalarıdır. Dolayısı ile buna bağlı olarak ekonominin sınırlarını aşması, turizm, iş dünyası hareketleri, sivil toplum çalışmaları buna benzer birçok olay kültürlerarası iletişim kavramının gelişmesine zemin hazırlamıştır. Bir ülkeden diğerine herhangi bir sebeple gidilmesi, orda kısa ya da uzun vadede ikamet edilirken diğer kültürün bireyleriyle bir araya gelinmesi bu sürecin en önemli parçasını oluşturmaktadır. Kültürlerin bir araya gelmesi kültürleşmeyi zorunlu kılmış ancak bu durum bazen bireyler arasında sorun doğururken bir taraftan da bunu kabullenip bir arada yaşamayı desteklemiştir. Kültürlerin hiç olmadığı kadar birbirinden haberdar olduğu ve bu zamanın gerekliliği olan kültürlerarası iletişim olgusu birçok araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Kültürlerarası iletişim araştırmalarının özellikle Amerika’da yapılmaya başlanması, farklı kültürlerin yoğun olarak yaşadığı bu coğrafyada araştırmacıların ilgisini çekmesi tesadüf olmaması gerekir. Birbirinden farklı birçok kültür, bu kültürün bir parçası olan farklı dil, inanış ve yaşam tarzları o coğrafya da belki bir tarafıyla sorun yaratırken bir tarafıyla da kültürel birer mozaik ortaya çıkartmıştır.

Bu süreçler yaşanırken, misafir olunan kültüre karşı ya da misafir kültüre karşı edinilen tutum ve davranışlar bu davranışın altında yatan nedenler, kişinin duyarlılık seviyesini belirleyen etmenlerdir. Bu çalışmada eğitim amacıyla gelen ve Selçuk Üniversitesi’nde eğitim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürlerarası iletişim duyarlılıkları araştırmak istenmiştir. Üniversitede okuyan yabancı öğrenci örneğinde kültürlerarası iletişim duyarlılık ölçeğinin kullanıldığı bu çalışma Bennett’in Kültürlerarası İletişim Duyarlılık Gelişim Modeli’ne dayanmaktadır. Çalışmanın bulgularına göre; kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyinde etkili olan ilk ve en önemli faktörün “Reddetme” olduğu ortaya çıkmıştır.

Diğer faktörler sırasıyla, “Savunma, Geri Çevirme, Küçültme, Kabul Etme ve Uyum Sağlama”dır.

Yabancı öğrencilerin kabul etme eğilimlerinin daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir ve geri çevirme reddetmeye daha az eğilimli oldukları görülmektedir. Kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyleriyle çeşitli değişkenler arasındaki ilişkilere bakıldığında, duyarlılığın cinsiyete göre sonuçlarında, erkeklerin kadınlardan küçültmede anlamlı farklılık taşıdığı sonucu elde edilmektedir. Buna göre kadınlar erkeklere göre daha fazla küçültme eğiliminde olduğu sonucu görülmektedir. Bir başka sonuca göre katılımcıların Erasmus öğrenci değişim programından faydalanmak isteyip istememeleri, kültürlerarası iletişim duyarlılık faktörlerine göre “evet ve hayır” cevapları t-testi ile sınanmış böylece, Erasmus öğrenci değişim programından faydalanmak isteyip istememeleri küçültmede “evet” cevabı arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Buna göre değişimden faydalanmak isteyenlerde küçültme fazla iken katılmak istemeyenlerde küçültme daha azdır. Katılımcıların, farklı kültüre sahip, farklı bir ülkede yaşamak isteyip istememelerine göre kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyi faktörleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre elde edilmiş ve değişkenler arasında her hangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir. Bir diğer sonuç sosyal medyada farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurma durumları kültürlerarası iletişim duyarlılık faktörleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem t-testi esas alınmış, analiz bulguları değerlendirildiğinde herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir. Çalışmanın dikkat çekici bir diğer sonucu ise, katılımcıların yabancı dil bilme düzeyi ile kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyleri arasındaki ilişki çeşitli derecelerde bir derecelenmeye tabi tutulmuş ve reddetme, geri çevirme ve küçültme arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Özetlemek gerekirse dil bilme düzeyi arttıkça reddetme, geri çevirme ve küçültme düzeyi azalmaktadır.

Faktörler arası ilişkinin düzeyini tanımlamak amaçlı yapılan korelasyon analizi bulgularına göre, en güçlü ilişkinin Uyum Sağlama ve Kabul etme arasında orta şiddetli bir korelasyon olduğu görülmektedir. Yani kültürlerarası iletişim duyarlılığında uyum sağlamayı önemseyen bireyler aynı zamanda kabul etmeyi de önemsemektedirler. Benzer şekilde geri çevirme ve reddetme faktörleri arasında pozitif anlamlı ilişkinin olduğu görülmekte olup aralarında zayıf korelasyon olduğu

görülmektedir. Yine kabul etme ve reddetme arasında ise anlamlı ters yönlü zayıf bir ilişki vardır. Yani beklendiği gibi kabul etme eğilimi artarken reddetme eğilimi azalmaktadır. En düşük düzeyde anlamlı pozitif ilişki küçültme ile geri çevirme arasında olduğu görülmektedir. Buna göre küçültme tutumu içerisinde olan bireylerin çeri çevirmeye tutumu içerisinde olmasının olası olduğu sonucu çıkmaktadır.

Araştırmada ayrıca katılımcıların yaşam doyumu düzeyleri de merkezi eğilim istatistiği aracılığı ile ele alınmıştır ve hayatlarının tatmin edici ortalama olduğu sonucu görülmektedir. Ancak diğer taraftan, hayatımı tekrar yaşayabilseydim neredeyse hiçbir şeyi değiştirmezdim, ifadesinde katılımcıların yaşam doyum düzeylerinde ortalama bir azalma olduğu görülmektedir. Cinsiyete göre yaşam doyumundaki farklılığın t-testi ile sınındığı bir başka sonuca göre yaşam doyumunu ile cinsiyet arasında her hangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir. Bir başka önemli sonuç katılımcıların kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyleri orta düzeydir. Yaşam doyumları ve duyarlılık düzeyleri arasında çok zayıf kolerasyon olduğu dikkat çekici başka bir sonuçtur.

Araştırılan ve elde edilen bir başka sonuç katılımcıların kendi medyalarını ve Türk medyasını kullanım durumlarına ilişkidir. Buna göre, katılımcıların Türkiye’de buldukları süre boyunca, kendi kitle iletişim araçları ile Türkiye’deki kitle iletişim araçlarını kullanma durumlarına bakıldığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre, her bir kitle iletişim aracının türk ve yabancı kaynaklı kullanımlarında farklılık görülür yani, katılımcı kendi etnik televizyonunu Türk televizyonundan daha fazla seyrederek kendi yerel gazetesini Türk gazetelerinden daha fazla okur, kendi yerel radyosunu daha fazla dinler ancak internet kullanımlarına bakıldığında Türk internetini kullanımlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Kitle iletişim araçlarının kullanımına ilişkin korelasyon analizi sonuçlarına bakıldığında ise katılımcıların kendi etnik medyaları ve Türk medyasını kullanımlarına ilişkin korelasyon analizi uygulanmış ve görüldüğü üzere yabancı öğrencilerin Türk medyasını ve kendi etnik medyalarını kullanımları arasında pozitif yönlü anlamlı korelasyon olduğu gözlenmiştir. Televizyon izlemede yabancı ve Türk medyası arasında korelasyon gözlenmemiş, gazete okuma ve radyo dinlemede orta düzey korelasyon varken internet kullanımında zayıf yönlü korelasyon olduğu görülmüştür.

Bu çalışmanın sonuçları kültürlerarası duyarlılığın gelişiminde dil bilmenin, sosyal medyada farklı kültürden insanlarla iletişim kurma, Erasmus'tan faydalanma isteği gibi etmenler kültürlerarası duyarlılığın gelişimindeki öneme vurgu yapmıştır. Sonuç olarak Türkiye'de yapılmış bu çalışma kültürlerarası iletişim duyarlılık düzeyini belirlemek için yürütülen çalışmalardan sadece birisidir. Bu alanda yapılan çalışmaların azlığı düşünüldüğünde, araştırmacılara bu alanda araştırma yapmaları tavsiye edilebilir. Kültürlerarası duyarlılık başlığı altında incelenmesi muhtemel her konu bu başlık altına dahil edilebilir. Çok kültürlü ortamların konu açısından birer cevher olduğu düşünülürse duyarlılığı etkileyen faktörler çeşitlendirilebilir. Belki iş dünyasında var olan uluslararası şirketler üzerinden ya da yaşanan ülkedeki siyasi yapının misafir kültüre karşı duyarlılığın gelişimine destek verip vermediğine ilişkin, ya da yine çeşitli programları destekleyen öğrenci hareketleri gibi farklı kültürlerin bir araya geldiği ortamlarda bu tarz araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç Ve Kültürlerarası İletişim, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20, (4), 293-303.
- Altunışık, Remzi; Coşkun, Recai; Yıldırım, Engin & Bayraktaroğlu, Serkan (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Kitapevi.
- Bae, S.,&Song, H. (2017). Intercultural Sensitivity and Tourism Patterns Among International Students in Korea: Using a Latent Profile Analysis. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22:4, 436-448.
- Bekiroğlu, O., & Balcı, Ş. (2014). Kültürlerarası İletişim Duyarlılığının İzlerini Aramak: İletişim Fakültesi Öğrencileri Örneğinde Bir Araştırma, *Türkiyat Araştırma Dergisi*, 429-459).
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures, *International Journal of Intercultural Relations*, 29 (6) 697–712.
- Bennett, M.J. (1998). Intercultural Communication: A Current Perspective. (Editör: Bennett, M. J.) *Basic Concept Of Intercultural Communication: Selected Reading*. Yarmouth ME: Intercultural Press, 1-24.
- Bennett, M. (1993). Towards ethnorelativism: A developmental model of intercultural sensitivity. (Editör: Paige, R. M.), *Education for the Intercultural Experience*. Yarmouth, ME: Intercultural Press, 21-71.
- Bennet, M. (1986). A Developmental Approach to Training for Intercultural Sensitivity. *International Journal of Intercultural Relations*, 10 (2), 179.196.
- Berry, J.W. (1990). Psychology Of Acculturation. (Editör: Berman, J.) *Cross-Cultural Perspectives: Nebraska Symposium On Motivation*, Lincoln: University Of Nebraska Press.
- Berry, J. W., Kim, U., Minde, T., Mok, D. (1987). Comparative Studies of Acculturative Stress. *International Migration Review*, 21, 490-511.
- Berry, J.W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation, *Applied Psychology: An International Review*, 46, 5-68.

- Bochner, A. P., Kelly, C. W. (1974). Interpersonal competence: Rationale, philosophy, and implementation of a conceptual framework. *The Speech Teacher*, 23, 279-301.
- Bogardus, E. S. (1949). Cultural Pluralism and Acculturation, *Sociology and Social Research*, 34, 125-129.
- Brislin, R., Yoshida, T. (1994). *Intercultural Communication Training: An Introduction*. California: Sage.
- Bhawuk, D.P.S., Brislin R. W. (1992). The Measurement of Intercultural Sensitivity Using the Concepts of Individualism and Collectivism, *International Journal of Intercultural Relations*, 16, (4), 413-436.
- Bulduk, S., Tosun, H., & Ardiç, E. (2011). Türkçe Kültürler Arası Duyarlılık Ölçeğinin Hemşirelik Öğrencilerinde Ölçümsel Özellikleri, *Türkiye Klinikleri J. Med. Ethics* 19 (1); 25-31.
- Büyüköztürk, Şener (2004). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Chen, G. (2010). The Impact of Intercultural Sensitivity on Ethnocentrism and Intercultural Communication Apprehension. *Intercultural Communication Studies*, 19(1), 1-9.
- Chen, G. M., Starosta, W. J. (1996). Intercultural Communication Competence, A Synthesis, *Communication Yearbook*, 19, 353-383.
- Chen, G. (1990). Intercultural communication competence: Some perspectives of research. *Howard Journal of Communications*, 2, 243-261.
- Erdoğan, İrfan (2003). *Pozitivist Metodoloji: Bilimsel Araştırma Tasarımı, İstatistiksel Yöntemler, Analiz ve Yorum*. Ankara: Erk Yayınları
- Gillart, A. (2000). *Kültürlerarası Öğrenme*. (Çeviren: Alper Akyüz), İstanbul: Avrupa Konseyi Yayınları.
- Gudykunst, W. B., Hall, B. J. (1994). Strategies For Effective Communication and Adaptation in Intergroup Contexts. (Editör: Daly, J. A., Wiemaim J. M.). *Strategic Interpersonal Communication*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 225-271.
- Gudykunst, W. B. (1993). Toward A Theory Of Effective Interpersonal and Intergroup Communication: An Anxiety/Uncertainty Management (AUM)

- Perspective. (Editör: Wiseman, R. L., Koester, J.). *Intercultural Communication Competence*. Newbury Park, CA: Sage, 33-71.
- Gudykunst, W. B., Ting-Toomey, S. (1988). *Culture and Interpersonal Communication*, California: Sage.
- Gudykunst, W. B. ve Kim, Y. Y. (2003). *Communicating With Strangers: An Approach to Intercultural Communication*. New York: McGraw-Hill.
- Güven, S. (2015). Kültürlerarası İletişim Engelleri: 1991'den günümüze Türkiye-Ermenistan İlişkileri Örneği. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*,105-111.
- Gülner, B., Balcı, Ş. (2011). *Yeni Medya Ve Kültürleşen Toplum*, Konya: Literatürk Yayınları.
- Gülner, B. (2011). Yabancı Öğrencilerde Kültürleşme Ve Medya Kullanımı, *Global Medya Journal*, 2 (3), 51-68.
- Hall, Edward T. (1957). *The Silent Language*. Garden City, NY: Doubleday.
- Hammer, M. R., Bennett, M. J., Wiseman, R. (2003). Measuring Intercultural Sensitivity: The Intercultural Development Inventory. *International Journal of Intercultural Relations*, 27, 421-443.
- Hamilton, L. C. (1995). *Data Analysis For Social Scientists*, Wadsworth Publishing Company, California.
- Holm, K., Nokelainen, P. & Tirri, K. (2009). Relationship of Gender and Academic Achievement to Finnish Students Intercultural Sensitivity, (*High Ability Studies, Vol. 20*, No.2, December 2009, 187-200)
- Hwang, B. H., He, Z. (1999). Media and Acculturation among Chinese Immigrants in the USA: A Uses and Gratifications Approach. *International Communication Gazette*, 61 (5), 5-22.
- Jandt, E.F. (1998). *Intercultural Communication: An Introduction*, California: Sage Publications.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1985). *İnsan ve İnsanlar*, İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kartarı, A. (2014) *Farklılıklarla Yaşamak: Kültürlerarası İletişim*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kim, Y.Y.(2005). Injury in Intercultural and Development Communication. *Journal of Communication*, 55 (3): 554-577).

- Kim, Y. Y. (2001). *Becoming intercultural: An integrative theory of communication and cross-cultural adaptation*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kim, Y.Y. (1979). Mass Media and Acculturation: Toward Development of An Interactive Theory. *Annual Convention of the Eastern Communion Association*, Philadelphia.
- Koddenberg, S. A. (1986). *Akkulturation Von Migranten*, Hemsbach: Rübemann GmbH.
- Koester, J., Wiseman, R. L., Sanders, J.A. (1993). Multiple Perspectives of Intercultural Communication Competence. (Editör: Wiseman, R. L., Koester, J.). *Intercultural Competence*, New Bury Park, CA, Sage, 3-15.
- Holm, K., Nokelainen, P., Tirri, K. (2009). Relationship of Gender and Academic Achievement to Finnish Students' Intercultural Sensitivity. *High Ability Studies*, Vol. 20, No. 2, December 2009, 187-200.
- Li, X. (2007). Case study on international students' experiences at Western Oregon University. *US-China Foreign Language*, 5(11), 72-81.
- Mao, Y. (2015). Investigating Chinese Migrants' Information-Seeking Patterns in Canada : Media Selection and Language Preference. *Global Media Journal – Canadian Edition*, Volume 8, Issue 2, pp.113-131.
- Mori, S. (2000). Addressing the mental health concerns of international students. *Journal of Counseling and Development*, 78, 137-144.
- Öğüt, N. (2018). *Kültürlerarası İletişim ve Duyarlılık*, Konya: Literatürk Yayınları.
- Parks, M. R. (1976). Communication competence. *Annual Meeting of the Speech Communication Association*, San Francisco, CA.
- Penbek, Ş., Yurdakul, D. & Cerit, A. (2009). Intercultural Communication Competence: A Study About The Intercultural Sensitivity of University Students Based on Their Education and International Experiences. *A Paper Presented European and Mediterranean Conference on Information Systems 2009* July 13-14 2009, Izmir.
- Pedersen, P. J. (2010). Assessing intercultural effectiveness outcomes in a yearlong study abroad program. *International Journal of Intercultural Relations*. 34(1), 70-80.
- Poyrazli, S., Arbona, C., Bullington, R., ve Pisecco, S. (2001). Adjustment issues of Turkish college students studying in the United States. *College Student Journal*, 35(1), 52-62.

- Rengi,Ö,&Polat,S.(2014). Sınıf Öğretmenlerinin Kültürel Farklılık Algıları ve Kültürlerarası Duyarlılıkları, *Zeitschrift für dieWelt der Türken*, 135-156.
- Redfield, R., Linton, R., Herskovits, M. J. (1936). Memorandum for the Study of Acculturation. *American Anthropologist* 38, 149-152.
- Roche, J. (2001). *Interkulturelle Sprachdidaktik: Eine Einführung*. Tübingen: Günter Narr Verlag.
- Ruben, B. D., Kealey, D. J. (1979). Behavioral assessment of communication competency and the prediction of cross-cultural adaptation, *International Journal of Intercultural Relations*, 3 (1), 15–47.
- Spitzberg, B. H. (1989). Issues in the development of a theory of interpersonal competence in the intercultural context. *International Journal of Intercultural Relations*, 13, 241-268.
- Spitzberg, B. H., Cupach, W. R. (1984). *Interpersonal communication competence*, California: Sage.
- Sarı, E. (2004). Kültürlerarası İletişim: Temeller, Gelişmeler, Yaklaşımlar. *Folklor/Edebiyat*, 3 (39), 1-31.
- Ting-Toomey, S. (2005). Identity Negotiation Theory: Crossing Cultural Boundaries. In
- Tamam, E. (2010). Examining Chen and Starosta's Model of Intercultural Sensitivity in a Multiracial Collectivistic Country, *Journal of Intercultural Communication Research*, 39 (3): 173-183).
- Topçuoğlu, H., (1976). Genel Sosyoloji Ders Notları (*Çoğaltma*), Ankara: A.Ü.DTCF, Felsefe Bölümü.
- Uzunçarşılı Soydaş, A. (2010). *Kültürlerarası İletişim, Farklı Kültürel Ortamlarda Çalışma Ve İletişim*, İstanbul: Parşömen Yayıncılık.
- Wang, Y. (2006). *Internet Use Among Students and Its Implication for Cross-Cultural Adaptation*. Doktora Tezi, Kent State University, Ohio.
- Wang, J. (2009). A study of resiliency characteristics in the adjustment of international graduate students at American universities. *Journal of Studies in International Education*, 13 (1), 22-45.
- Ward, C., Kenndy, A. (1999). The Measurement of Sociocultural Adaptation. *International Journal of Intercultural Relations*, 23 (4) 659-677.

- Ward, C. (1996). Acculturation. (Editör: Landis, D., Bhagat, R). *Handbook of Intercultural Training*, California: SAGE, 124-147.
- Wiemann J. M. (1997). Explication And Test Of A Model Of Communicative Competence, *Human Communication Research*, 3, 195-213.
- Wiemann, J. M., Backlund, P. (1980). Current theory and research in communicative competence. *Review of Educational Research*, 50 (1), 185-199.
- Winkelman, M. (1994). Cultural Shock and Adaptation. *Journal of Counseling & Development*, 73 (2), 121-126.
- W. B. Gudykunst (Ed.), Theorizing about intercultural communication. (pp. 211-233). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Yağıbasan, M. (2008). Kültürlerarası İletişim Bağlamında Almanya'daki Türklerin İletişimsel Ortamlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (2), 3009-3032.
- Zerubavel, Y. (1991). The Politics of Interpretation: Tel Hai in Israel's Collective Memory. *AJS Review* , 16 (1-2), 133-160.

EK 1 Anket Formu

İyi günler*** Bu araştırma tamamen **bilimsel** bir çalışma için yapılmaktadır. Vereceğiniz samimi cevaplar araştırmanın sonucu için büyük önem taşımaktadır. Cevaplarınız kesinlikle saklı kalacak ve başka hiçbir amaç için kullanılmayacaktır. Vakit ayırdığınız ve bilimsel bir çalışmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

Aşağıda kültürlerarası iletişim ile ilgili bir dizi ifade yer alıyor. Bu ifadelere katılıp katılmadığınızın derecesini gösteren ilk izleniminizi lütfen işaretleyiniz...		Hiç Katılmıyorum (Strongly disagree)	Katılmıyorum (Disagree)	Kararsızım (Uncertain)	Katılıyorum (Agree)	Tamamen Katılıyorum (Strongly Agree)
1.	Kendi kültürümün insanları sadece mantıklı davranır. (People of my own culture behave in the only way that makes sense)	1	2	3	4	5
2.	Diğer kültürleri temsil eden çok sayıda kibirli insan var. (There are lots of people representing other cultures who are arrogant.)	1	2	3	4	5
3.	Yurt dışındayken arkadaşım olan vatandaşlarımdan utanırım. (I am ashamed of my fellow nationals when I am abroad)	1	2	3	4	5
4.	Dünyadaki bütün insanlar yaklaşık olarak aynı şeylere gereksinim duyar ve aynı şeyleri isterler. (People all around the world need and want approximately the same things)	1	2	3	4	5
5.	Farklı kültürlerden insanların duygularını çeşitli şekillerde ifade etmeleri yanlış anlamalara yol açabilir. (It may cause misunderstanding that people representing different cultures Express their feelings in various ways.)	1	2	3	4	5
6.	Başka bir kültürden insanın yerine kendimi koyabilirim. (I'm able to put myself in the position of a person from another culture.)	1	2	3	4	5
7.	Seyahat ettiğim zaman sıklıkla insanların bana karşı kaba olduğunu hissederim. (when I am travelling I often feel that people are rude to me.)	1	2	3	4	5
8.	Okulumdaki öğrencileri "bizim insanlarımız" ve "diğer insanlar" şeklinde ayırım. (I divide the students of my school into "our people" and "other people".)	1	2	3	4	5
9.	Kesinlikle başka bir ülkeye göç edeceğim. (I would definitely emigrate to some other country.)	1	2	3	4	5
10.	İnsanlar etik olarak sorunlu durumlara karşılaştıklarında neredeyse aynı şekilde hareket ederler. (All people act in almost in the same way when they face ethically problematic situations.)	1	2	3	4	5
11.	Farklı davranışlar, bana bir şeyi yeni bir yolla yapmayı gösterir. (Diffent behaviors make me see things in a new way.)	1	2	3	4	5
12.	Ülkemizde yaşayan göçmenlerin çoğu, yaşam tarzımıza uyum sağlamayı büyük bir gayretle deniyorlar ve ben de onların yaşam tarzlarını anlamayı neden istemeyeyim. (Many of the immigrants living in our country try their hardest to adjust to our lifestyle, and that is why I also want to understand their way of living.)	1	2	3	4	5
13.	Dünyanın diğer bölgelerinde ne olduğuyla ilgilenmeye gereksinim duymam. (I do not need to care about what happens in other parts of the world.)	1	2	3	4	5

14.	Belirli kültür ya da etkin grupları temsil eden insanlardan nefret ederim. (I hate people who represent certain culture or ethnic group.)	1	2	3	4	5
15.	Kendi ülkemın yerel kültürüne değer vermem. (I do not value the culture of my native country.)	1	2	3	4	5
16.	Farklı uluslararasıdaki çatışmalar aynı etik ilkelere uyarak çözülebilir. (Conflicts between different nations can be solved by obeying the same ethical.)	1	2	3	4	5
17.	Kültürler farklıdır, çünkü farklı şeyler önemli ve değerli kabul edilir. (Cultures are different because different things are considered important and valuable.)	1	2	3	4	5
18.	İnsanların farklı olması sadece iyi bir şeydir. (It is only a good thing that people are different.)	1	2	3	4	5
19.	Yurt dışına seyahat kendimi rahatsız hissetmeme sebep olur. (Travelling abroad makes me feel uncomfortable.)	1	2	3	4	5
20.	Seyahat ettiğim zamanlarda yöre insanların da beni rahatsız eden pek çok şey vardır. (When I am travelling, there are many things about the local people that irritate me.)	1	2	3	4	5
21.	Farklı kültürlerin gelenekleri arasında bazı farklılıklar olabilir, ancak özünde tüm insanlar tıpkı benim gibisiniz. (There may be some differences between the customs of different cultures, but deep down all people are just like me.)	1	2	3	4	5
22.	Çeşitli kültürler hakkında daha çok şey bilirim, onlar arasındaki farkları da daha iyi tanırım. (The more I know about various cultures, the better I recognize the differences between them.)	1	2	3	4	5
23.	Kültürel açıdan uygun biçimlerde davranabilirim, ancak hâlâ kendi değerlerime bağlıyım. (I am able to behave in culturally appropriate ways but still adhere to my own values.)	1	2	3	4	5

Lütfen arka sayfaya geçiniz ● →

(Please turn the page)

Aşağıdaki kitle iletişim araçlarını ne sıklıkla kullanırsınız? (Türkiye’de bulunduğunuz süre boyunca)
(How often do you use following mass communication tools?)

		TÜRKİYE (Turkey)						KENDİ ÜLKENİZ (Your Country)				
		Hiç (Never)	Haftada 1-2 Gün (1-2 times in a week)	Haftada 3-4 Gün (3-4 times in a week)	Haftada 5-6 Gün (5-6 times in a week)	Her gün Düzenli (Regularly Everyday)		Hiç (Never)	Haftada 1-2 Gün (1-2 times in a week)	Haftada 3-4 Gün (3-4 times in a week)	Haftada 5-6 Gün (5-6 times in a week)	Her gün Düzenli (Regularly Everyday)
24.	TELEVİZYON İZLEME (TELEVISION)	1	2	3	4	5	28.	1	2	3	4	5
25.	GAZETE OKUMA (NEWSPAPER)	1	2	3	4	5	29.	1	2	3	4	5
26.	RADYO DİNLEME (RADIO)	1	2	3	4	5	30.	1	2	3	4	5
27.	İNTERNET KULLANMA (INTERNET)	1	2	3	4	5	31.	1	2	3	4	5

Aşağıda YAŞAM DOYUMUNUZU ölçmeye yönelik beş ifade yer almaktadır. İfadelerle ilgili düşüncenizi uygun numarayı işaretleyerek lütfen belirtiniz... (There are five items to measure your life satisfaction. Please express your opinions by marking the numbers)		Hiç Katılmıyorum (Strongly disagree)	Katılmıyorum (Disagree)	Kararsızım (Uncertain)	Katılıyorum (Agree)	Tamamen Katılıyorum (Strongly Agree)
32.	Pek çok yönden hayatım idealime yakındır (My life is close to ideal in many ways)	1	2	3	4	5
33.	Yaşam koşullarım mükemmel (My life conditions are perfect)	1	2	3	4	5
34.	Hayatımdan tatmin oluyorum (I'm satisfied with my life)	1	2	3	4	5
35.	Şu ana kadar hayatımda yapmak istediğim önemli şeyleri yaptım (Until now, I made the important things that I wanted to do)	1	2	3	4	5
36.	Hayatımı tekrar yaşayabilseydim, neredeyse hiçbir şeyi değiştirmedim (If I was able to live my life again, I would change almost nothing)	1	2	3	4	5

37. ERASMUS öğrenci değişim programından faydalanarak yurt dışına gitmek ister misiniz?

(Do you want to go abroad using Erasmus Exchange Program?)

1. Evet (Yes) 2. Hayır (No)

38. Farklı ülkelerin kitle iletişim araçlarını (televizyon, gazete, radyo, internet) takip eder misiniz?

(Do you follow the mass communication tools of different countries?)

1. Hiç (Never) 2. Nadiren (Seldom) 3. Ara-sıra(Sometimes) 4. Çoğu zaman (Often) 5. Her zaman (Always)

39. Sosyal medyada farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurar mısınız?

(Do you communicate with people of different cultures in social media?)

1. Hiç (Never) 2. Nadiren (Seldom) 3. Ara-sıra (Sometimes) 4. Çoğu zaman (Often) 5. Her zaman (Always)

40. Farklı kültüre sahip farklı bir ülkede yaşamak ister misiniz?

(Do you want to live in a country having a different culture?)

1. Evet (Yes) 2. Hayır (No)

41. Yabancı dil bilme düzeyiniz nedir?

(What is the level of your foreign language?)

1. Çok kötü (Very bad) 2. Kötü (Bad) 3. Orta Düzey (Average) 4. İyi (Good) 5. Çok iyi (Very Good)

42. Öğrenci Olmadan Önce Türkiye'ye Yaptığınız Ziyaret Sayısı (Lütfen Belirtiniz):.....

(The number of visits you made to Turkey before being a student. Please indicate....)

43. Türkiye Dışında Ziyarete Bulduğunuz Yabancı Ülke Sayısı (Lütfen Belirtiniz):.....

(The number of visits you made to foreign country other than Turkey. (Please indicate):.....

44. Kaç Yıldır Türkiye'de Yaşıyorsunuz?..... (yıl)

(How long have you been living in Turkey?.....(Year)

45. Hangi Ülkenin Vatandaşıdır (Bağlı bulunduğunuz ülke)? (Lütfen Belirtiniz):.....

(What is your nationality? (Please indicate):.....

46. Hangi Fakülte ya da Yüksekokulda eğitim görüyorsunuz? (Lütfen Belirtiniz):.....

(Which faculty or collage do you educate?)

47. Fakültenizin kaçınıcı sınıfta öğrencisiniz?

(Which grade are you in?)

1. Birinci Sınıf (1) 2. İkinci Sınıf (2) 3. Üçüncü Sınıf (3) 4. Dördüncü Sınıf (4)

48. İkamet etme şekliniz nedir?

Where do you accomadate?

1. Evde yalnız (Home Alone) 2. Evde arkadaşlarla (At home with friends) 3. Ailemle (With my family)
4. Yurtta (In dorm) 5. Otel/Pansiyon (Hotel/ Pansion) 6. Diğer (Other).....

49. CİNSİYETİNİZ:

(What is your sex?)

1. Erkek (Male) 2. Bayan (Female)

50. YAŞINIZ:.....

(How old are you?):.....

**Araştırmaya katılımınız için teşekkür ederiz.
(Thank you for your contribution.)**